

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Т.В. Момот
Г.М. Бреславська

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ
„ Введення у спеціальність ”
(для студентів 1 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.030509 – „Облік і аудит ”)
(англійською мовою)

Конспект лекцій з дисципліни „Введення у спеціальність” для студентів 1 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030509 – "Облік і аудит" (англійською мовою) / Авт.: Т.В. Момот, Г.М. Бреславська. – Х.: ХНАМГ, 2009. - 136 с.

Автори: Т.В. Момот, Г.М. Бреславська

Методичні вказівки побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рецензент: проф., к.е.н. Н. І. Гордієнко

Рекомендовано кафедрою "Облік і аудит",
протокол №1 від 28 серпня 2009 р.

© Момот Т.В., Бреславська Г.М.
ХНАМГ, 2009

Content

	Page
Introduction	7
<u>Lecture 1. Accounting: The Language of Business</u>	8
1. Accounting: essence, purpose and role in modern life	8
2. Types of accounting information	10
3. History of accounting	10
4. Modern accounting	11
<u>Lecture 2. Accountant Profession</u>	15
1. Qualifying requirements to accountants	15
2. Accountant duties	20
3. Accountant rights	20
<u>Lecture 3. International Education Standards for Professional Accountants</u>	23
1. The mission of the International Federation of Accountants	23
2. Content of International Education Standards for Professional Accountants	24
3. Requirements to Accountant's Professional Skills and General Education	27
4. Professional values, ethics and attitudes	29
<u>Lecture 4. AUDIT: an Independent Expert Opinion as to the Fairness of Financial Statements</u>	32
1. Purpose of audit	32
2. Types of Audit	32
3. Auditors' report	33
4. Audit today	34
<u>Lecture 5. Taxation</u>	37
1. Taxes: basic terminology, purposes and effects	37
2. Relationship between Base, Rate and Revenue	39

3. History of taxes	39
4. Local Taxes	40
5. State taxes	41
<u>Lecture 6.</u> Analysis of economic activity	43
1. Main notions and role of economic analysis	43
2. History and perspectives of economic analysis development	44
3. Goal, tasks and main categories of economical analysis	45
<u>Lecture 7.</u> Career Development and Job Search Process	48
1. Career Development Process	48
2. Job Search Steps and Stages	49
3. Steps of Self Assessing. Conduct a complete assessment of yourself	50
<u>Lecture 8.</u> Accountants preparation in KNAME	53
1. Curriculum.....	53
2. Learning and working tutorials of Accounting and audit department of KNAME.....	61
3. Students knowledge quality control organization.....	63
4. State attestation of students.....	67

Зміст

	Стор.
<u>Лекція 1.</u> Бухгалтерський облік – мова бізнесу.....	72
1. Бухгалтерський облік: сутність, ціль і роль у сучасному житті.....	72
2. Види бухгалтерського обліку.....	74
3. Історія бухгалтерського обліку.....	74
4. Сучасний бухгалтерський облік.....	75
<u>Лекція 2.</u> Професія бухгалтера.....	77
1. Кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів.....	77
2. Обов'язки бухгалтера	82
3. Права бухгалтера	82
<u>Лекція 3.</u> Міжнародні освітні стандарти для професійних бухгалтерів	83
1. Місія Міжнародної федерації бухгалтерів.....	83
2. Зміст Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів....	84
3. Вимоги до професійних навичок і загальної освіти бухгалтера.....	87
4. Професійні цінності, етика і відносини.....	89
<u>Лекція 4.</u> Аудит: незалежна думка експерта про достовірність фінансових звітів.....	92
1. Мета аудиту.....	92
2. Типи аудиту.....	92
3. Аудиторський звіт.....	93
4. Аудит сьогодні.....	94
<u>Лекція 5.</u> Оподаткування	95
1. Податки: основна термінологія, цілі і ефекти.....	95
2. Відношення між базою, ставкою і доходом	97
3. Історія податків	97
4. Місцеві податки	99

5. Державні податки	99
<u>Лекція 6.</u> Аналіз господарської діяльності	100
1. Основні поняття та роль економічного аналізу	100
2. Історія та перспективи розвитку економічного аналізу	101
3. Мета, завдання та основні категорії економічного аналізу	102
<u>Лекція 7.</u> Кар'єрний розвиток і процес пошуку роботи	104
1. Процес кар'єрного розвитку	104
2. Кроки та етапи пошуку роботи	105
3. Кроки самооцінки. Проведення повної самооцінки	107
<u>Лекція 8.</u> Підготовка фахівців зі спеціальності Облік і аудит в ХНАМГ	109
1. Навчальний план	109
2. Навчальна і робоча програми кафедри Обліку і аудиту ХНАМГ	117
3. Організація контролю якості знань студентів	119
4. Державна атестація студентів	124
СЛОВНИК	128
ЛІТЕРАТУРА.....	134

Introduction

Purpose of discipline study: forming at future specialists on an accounting and audit of system knowledge on conceptual bases of accounting and audit, and system of higher economic education for providing student's acquaintance with the features of future profession.

Organization of specialists in accounting and audit professional preparation, taking into account world educational tendencies, is an object of course studying.

“Introduction to specialty” course includes comprehensive consideration of international educational standards for professional accountants, organization of educational process in higher educational establishments; description of disciplines which are studied by students of accounting and audit specialty; process of student's independent work organization; theoretical and practical aspects of career development planning and process of work searching.

Lecture 1

Accounting: The Language of Business

Plan

1. Accounting: essence, purpose and role in modern life
2. Types of accounting information
3. History of accounting
4. Modern accounting

Key words: *accounting, economic activities, accounting information, financial accounting, management accounting, tax accounting.*

1. Accounting: essence, purpose and role in modern life

Accounting **is the way** business people set goals, measure results, and evaluate performance.

It's difficult to participate in conversation if you don't speak the language.

Accounting is simply **the means** by which we **measure and describe the results of economic activities**.

The basic *purpose* of accounting is to provide decision makers with ***information useful in making economic decisions***.

Accounting **“links”** decision makers with economic activities – and with the results of their decisions (Figure 1).

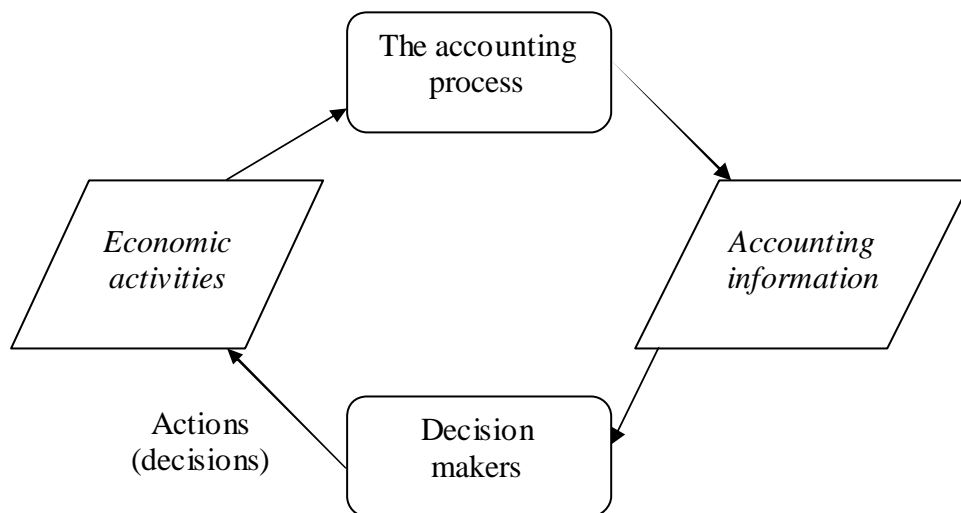

Figure 1 Input to the accounting process is economic activity; output is useful information.

Accounting from a User's Perspective

In order to use accounting information effectively, you must understand:

- The *nature of economic activities* described in accounting reports.
- The *assumptions* and *measurement techniques* involved in the accounting process.
- How to *relate the accounting information* to the decision at hand.

Accounting Education Importance

All cultures exist in an environment of significant changes. It is extremely necessary for today's professional accountants to be technical experts with excellent communication skills and meet the reporting and information needs of the new economy. In addition to acquiring technical accounting knowledge and skills, professional accountants need skills that enable them to be appropriate business advisors; financial analysts; excellent communicators; capable negotiators; and first-class managers. At the same time, integrity, objectivity and willingness to take a firm stand are essential attributes of professional accountants. Professional values and ethics are integral to being a professional accountant.

A program of accounting education and practical experience needs to go beyond the traditional approach. This approach emphasized "transfer of knowledge," with learning defined and measured strictly in terms of knowledge of principles, standards, concepts, facts and procedures at a given point in time.

Increased emphasis is to be placed on a set of professional knowledge, professional skills, and professional values, ethics and attitudes broad enough to enable adaptation to constant change. Individuals who become professional accountants should have a constant desire to learn and apply what is new.

Accountancy is a profession that plays an important role in all societies. As the world moves toward global market economies, and with investments and operations crossing borders to an ever greater extent, professional accountants need a broad global outlook to understand the context in which businesses and other organizations operate.

Rapid change was the main characteristic of the environment in which professional accountants work. Pressures for change are coming from many sources including: globalization, digitization, and the expansion of stakeholder groups, including regulators and oversight boards. Professional accountants are now expected to serve the needs not only of investors and creditors but also the information needs of many other users of financial and non-financial information.

Businesses and other organizations are engaging in ever more complex arrangements and transactions. Risk management has become more important. Information technology continues to advance at a rapid pace and the internet has revolutionized global communications. Trade and commerce have become more transnational. Privatization has become an increasingly important trend in many countries. Legal action has become more usual in many societies, while in others it is the legal framework that defines the profession's responsibilities. Concern for the environment and sustainable development has grown.

These trends lead to the need for greater accountability and, as a result, in all cultures demands on the profession are high and continue to rise. It is the profession's capacity to satisfy these demands that determines its value to society.

These trends challenge professional accountants to make greater contributions to society than ever before, and they also present a challenge to maintaining competence. The viability of accountancy as a profession depends on the ability and willingness of its individual members to accept responsibility for meeting these challenges. It is the responsibility of the member bodies of IFAC to ensure their members are equipped to fulfill these responsibilities.

To meet these challenges, the profession needs to ensure that individuals who become professional accountants achieve an agreed level of competence, which is then maintained. The means by which individuals develop and maintain competence is through education and practical experience, followed by continuing professional development. The profession, therefore, needs to set and meet high standards in these three areas.

2. Types of accounting information

Financial accounting refers to information describing financial resources, obligations, and activities of an economy entity.

Management accounting involves the development and interpretation of accounting information intended specifically to aid management in running the business.

Tax accounting is not the preparation of an income tax return but rather *tax planning*.

3. History of accounting

Early history

Accountancy's infancy dates back to the earliest days of human agriculture and civilization (the Sumerians in Mesopotamia, and the Egyptian Old Kingdom). Ancient economic thought of the Near East facilitated the creation of accurate records of the quantities and relative values of agricultural products, methods that were formalized in trading and monetary systems by 2000 BC. Simple accounting is mentioned in the Christian Bible (New Testament), in the Book of Matthew, in the Parable of the Talents. The Islamic Quran also mentions simple accounting for trade and credit arrangements.

Twelfth-century A.D. Arab writer Ibn Taymiyyah mentioned in his book *Hisba* (literally, "verification" or "calculation") detailed accounting systems used by Muslims as early as in the mid-seventh century A.D. These accounting practices were influenced by the Roman and the Persian civilizations that Muslims interacted with. The most detailed example Ibn Taymiyyah provides of a complex governmental accounting system is the *Divan of Umar*, the second Caliph of Islam, in which all revenues and disbursements were recorded. The *Divan of*

Umar has been described in detail by various Islamic historians and was used by Muslim rulers in the Middle East with modifications and enhancements until the fall of the Ottoman Empire.

Luca Pacioli and the birth of modern accountancy

Painting of Luca Pacioli, attributed to Jacopo de' BarbariLuca Pacioli (1445 - 1517), also known as Friar Luca dal Borgo, is credited for the "birth" of accounting. His *Summa de arithmetica, geometrica, proportioni et proportionalita* (*Summa on arithmetic, geometry, proportions and proportionality*, Venice 1494), was a textbook for use in the *abbaco* schools of northern Italy, where the sons of merchants and craftsmen were educated. It was a compendium of the mathematical knowledge of his time, and includes the first printed description of the method of keeping accounts that Venetian merchants used at that time, known as the double-entry accounting system. Although Pacioli codified rather than invented this system, he is widely regarded as the "Father of Accounting". The system he published included most of the accounting cycle as we know it today. He described the use of journals and ledgers, and warned that a person should not go to sleep at night until the debits equaled the credits! His ledger had accounts for assets (including receivables and inventories), liabilities, capital, income, and expenses — the account categories that are reported on an organization's balance sheet and income statement, respectively. He demonstrated year-end closing entries and proposed that a trial balance be used to prove a balanced ledger. His treatise also touches on a wide range of related topics from accounting ethics to cost accounting.

4. Modern accounting

Accounting is the process of identifying, measuring and communicating economic information so a user of the information may make informed economic judgments and decisions based on it.

Accounting is the degree of measurement of financial transactions which are transfers of legal property rights made under contractual relationships. Non-financial transactions are specifically excluded due to conservatism and materiality principles.

At the heart of modern financial accounting is the double-entry bookkeeping system. This system involves making at least two entries for every transaction: a debit in one account, and a corresponding credit in another account. The sum of all debits should always equal the sum of all credits, providing a simple way to check for errors. This system was first used in medieval Europe, although claims have been made that the system dates back to Ancient Rome or Greece.

According to critics of standard accounting practices, it has changed little since. Accounting reform measures of some kind have been taken in each generation to attempt to keep bookkeeping relevant to capital assets or production capacity. However, these have not changed the basic principles, which are supposed to be independent of economics as such. In recent times, the divergence of accounting from

economic principles has resulted in controversial reforms to make financial reports more indicative of economic reality.

Critical approaches, such as: Social accounting challenge conventional accounting, in particular financial accounting, for giving a narrow image of the interaction between society and organizations, and thus artificially constraining the subject of accounting. Social accounting in particular argues that organizations ought to account for the social and environmental effects of their economic actions. Accounting should thus not only embrace descriptions of purely economic events, not be exclusively expressed in financial terms, aim at a broader group of stakeholders and broaden its purpose beyond reporting financial success.

Answer the following questions:

1. Why people other than professional accountants benefit from an understanding of accounting?
2. Why is it important to understand accounting information?
3. What is accounting?
4. What is the purpose of accounting?
5. What is the input to the accounting process and the output?
6. What is the difference between three types of accounting information?
7. Where did accounting appear?
8. Who is considered to be a “father” of accounting?

Test yourself:

1. Almost everyone will benefit from a basic understanding of accounting terms and concepts. As this knowledge will enable them to: (Select the single best answer.)

- a. Become professional accountants.
- b. Act in an ethical manner.
- c. Better understand economic activities.
- d. Prepare their own income tax returns.

2. The type of accounting information which involves the development and interpretation of accounting information intended specifically to aid management in running the business is: (Select the single best answer.)

- a. Management accounting.
- b. Financial accounting.
- c. Tax accounting.
- d. Responsibility accounting.

3. The purpose of accounting is: (Select the single best answer.)

- a. to collect, analyze and report all financial information.
- b. to express an expert opinion as to the fairness of the statements.
- c. to provide decision makers with information useful in making economic decisions.
- d. to examine company's financial records.

- 4. What is the output to the accounting process? (Select the single best answer.)**
- a. economic activity.
  - b. financial resources.
  - c. accounting information.
  - d. obligations and activities.
- 5. The “fairness” of the financial statements means that: (Indicate all correct answers.)**
- a. financial statements are reliable.
  - b. financial statements include all useful information.
  - c. financial statements are complete.
  - d. financial statements conform to generally accepted accounting principles.
- 6. Accounting is: (Indicate all correct answers.)**
- a. checking the accuracy of records.
  - b. simply the means by which we measure and describe the results of economic activities.
  - c. the way business people set goals, measure results, and evaluate performance.
  - d. a "scorekeeping" process that is meant to keep several interested groups informed of the financial condition of the firm.
- 7. Who has said: “a person should not go to sleep at night until the debits equalled the credits”? (Select the single best answer.)**
- a. Lucas Pacali.
  - b. John Gouge.
  - c. Marko Lane.
  - d. Luca Pacioli.
- 8. He is widely regarded as the "Father of Accounting": (Select the single best answer.)**
- a. John Gouge.
  - b. Luca Pacioli.
  - c. Marko Lane.
  - d. Lucas Pacali.
- 9. The types of accounting information most widely used in business community: (Select the single best answer.)**
- a. Financial accounting, management accounting and tax accounting.
  - b. Financial accounting, responsibility accounting and tax accounting.
  - c. Financial accounting, product cost accounting and responsibility accounting.
  - d. Managerial accounting, responsibility accounting and product cost accounting.
- 10. The type of accounting information which refers to information describing financial resources, obligations, and activities of an economy entity is: (Select the single best answer.)**
- a. Management accounting.
  - b. Financial accounting.
  - c. Tax accounting.
  - d. Responsibility accounting.

11. What is the input to the accounting process? (Select the single best answer.)

- a. economic activity.
- b. financial resources.
- c. accounting information.
- d. obligations and activities.

12. Find corresponding term to each definition below:

- 1. An accounting system that allocates costs to the various products made by a firm.
- 2. The process of systematically collecting, analyzing, and reporting financial information.
- 3. The difference between a firm's assets and its liabilities; what would be left over for the firm's owners if its assets were used to pay off its liabilities.
- 4. The sequence of accepted procedures that accountants must follow over a specific period of time.
- 5. Checking the accuracy of records.
- 6. A system in which each financial transaction is recorded as two separate accounting entries to maintain the balance shown in the accounting equation.

Lecture 2

Accountant Profession

Plan

1. Qualifying requirements to accountants
2. Accountant duties
3. Accountant rights

Key words: *qualifying requirements, rights, duties, chief accountant, accountant-inspector, cashier, bookkeeper.*

1. Qualifying requirements to accountants

Today a basic document which determines qualifying requirements to accountants Reference Book of Professions Qualifying Descriptions (further – The Reference Book), where six qualifying categories of accountants are determined:

- chief accountant
- an accountant with the specialist diploma
- an accountant without the specialist diploma
- accountant-inspector
- cashier
- bookkeeper.

On the basis of The Reference Book and taking into account the requirements of current legislation of Ukraine an employer develops and asserts post instructions, taking into account concrete tasks and duties, functions, rights and responsibility of employees of this groups and features of staff timetable.

It is necessary to mark, that positions of The Reference Book are recommendatory (Reference Book is not registered in Ministry of Justices, and accordingly is not a legislative document), that is why an owner has a right to estimate qualification of candidate on position of accountant himself. Otherwise speaking, absence of accountant's diploma does not take away a right to hold accountant's position.

But it might be interesting for both owner and accountant to know qualifying descriptions which an accountant should correspond according to the requirements of The Reference Book. Requirements to knowledge and duties of accountants according to The Reference Book are represented in Table 1.

Table 1 Requirements to knowledge and duties of accountant in accordance with The Reference Book

Profession	Task and duties
Chief accountant	Provides record maintaining
	Organizes book-keeping service work
	Calls in primary documents from all subsections for accounting submission and keeping their registration order
	Provides financial reporting of enterprise drawing up and its producing in the proper terms
	Takes part in preparation and submitting the other types of periodic accounting reports
	In accordance with an owner provides taxes transfer
	Controls cash operations
	Participates in taking stock holding
	Provides control of book-keeping in branches, departments, subsections
	Organizes preparation of suggestions for an owner of enterprise concerning questions of registration policy, choice of book-keeping form et al
	Manages the specialists of book-keeping
an accountant with the specialist diploma	Independently and in full registers
	Provides complete and reliable reflection of information
	Gives documents for transferring funds into bank institutions
	Participates in taking stock holding
	Prepares data for inclusion into financial reports, composes separate reports
	Provides processing of prepared documents
	Takes part in preparation of suggestions concerning managerial accounting perfection and rules of documents circulation
Provides the function of property saving	
an accountant without the specialist diploma	Independently makes or accepts primary documents into accounting process, systematizes information, carries out preliminary calculations
	Draws the payroll
	Participates in taking stock holding
Accountant-inspector	Carries out documentary revisions economic and financial activity of enterprise
	Designs the results of revision in time
	Gives an operative pointing to owners of object which is checked up for removal of found out breaches and shortcomings
	Controls authenticity of incoming money accounting
	Takes part in development and realization of measures directed on increase of financial means use efficiency
	Controls workers activity concerning organization of book-keeping and accounting
Cashier	Carries out operations concerned with cash income and outcome.
	Cashes in bank establishments
	Checks up presence and authenticity of chief accountant signature
	Returns documents to book-keeping office for proper registration
	Signs profitable cash warrants and expense documents
	Gives out receipts
	Writes expense cash warrants
	Daily calculates the remain of money and submits cashier report to book-keeping office of an enterprise
Carries out duties concerning money and securities saving	

Bookkeeper	Checks up got primary documents and systematizes them
	Prepares previous reports
	Prepares information and forms for calculation operations
	Registers book-keeping documents
	Sorts documents upon procession
Sends documents for keeping to structural subsections	

Table 2 shows the level of knowledge required from accountant according to
The Reference Book.

Table 2 A level of necessary accountant knowledge according to The Reference Book

Profession	Required knowledge
Chief accountant	Laws of Ukraine; decrees of president of Ukraine; decisions, orders, decisions of KMU, NBU, State tax administration of Ukraine concerning legal frameworks of economic enterprise activity adjusting
	Book-keeping positions and other Legislatively legal acts of Ministry of finance of Ukraine concerning way of book-keeping and financial reporting drawing up, and also methodical documents of Ministry and other central organs of executive power on questions of book-keeping application in particular branches
	Basic technologies of goods production, order of operations registration and documents circulation organization in different sections of accounting, forms and calculations order, order of reception, putting on balance, storage and expense of money, materials and other assets, rules of assets and obligations taking stock holding
	Economy, organization of production, labor and management, tax, bases of civil law, labor, financial, economic legislation
an accountant with the specialist diploma	Legislative, methodical and other documents concerning book-keeping organization and financial reports preparation
	Accounting policy
	System of accounting registers
	Rules of documents circulation and technology of accounting information treatment on an enterprise
an accountant without the specialist diploma	Card of assets, capital, obligations and economic operations book-keeping; system and forms of managerial accounting, accounting and control
	Legislative, methodical and other materials concerning book-keeping organization and financial reports preparation
	Registration policy
	System of accounting registers
	Order and methods of information registration, rules of documents circulation and technology of accounting information treatment on an enterprise
Accountant-inspector	Card of assets, capital, obligations and economic operations book-keeping; system and forms of managerial accounting, accounting and control
	Legislative acts, instructions, orders, methodical and other legislative materials concerning book-keeping organization and financial reports preparation
	Forms and methods of book-keeping and economic analysis existing on an enterprise

	An order of documentary revisions holding and control of correct property, obligations and economic operations book-keeping
	Documents circulation organization and order of documentary registration and reflection of operations concerning fixed assets, material assets and money circulation; card and correspondence of accounts, financial and economic legislation
	Economy, organization of production, labor and management; market methods of economy
	Rules of computing engineering exploitations
	Labor legislation
Cashier	Rules of documents circulation and technology of accounting information treatment on an enterprise
	Legislatively legal acts concerning cash operations and securities book-keeping
	Rules of office electronics usage
Bookkeeper	Legislative, methodical and other instructional materials concerning book-keeping organization and financial reports preparation
	Bases of registration policy, system of book-keeping registers, order and methods of information registration
	Rules of documents circulation and technology of accounting information treatment on an enterprise
	System and forms of managerial accounting, reporting and control

Qualifying requirements to accountants according to The Reference Book are represented on Figure 2.

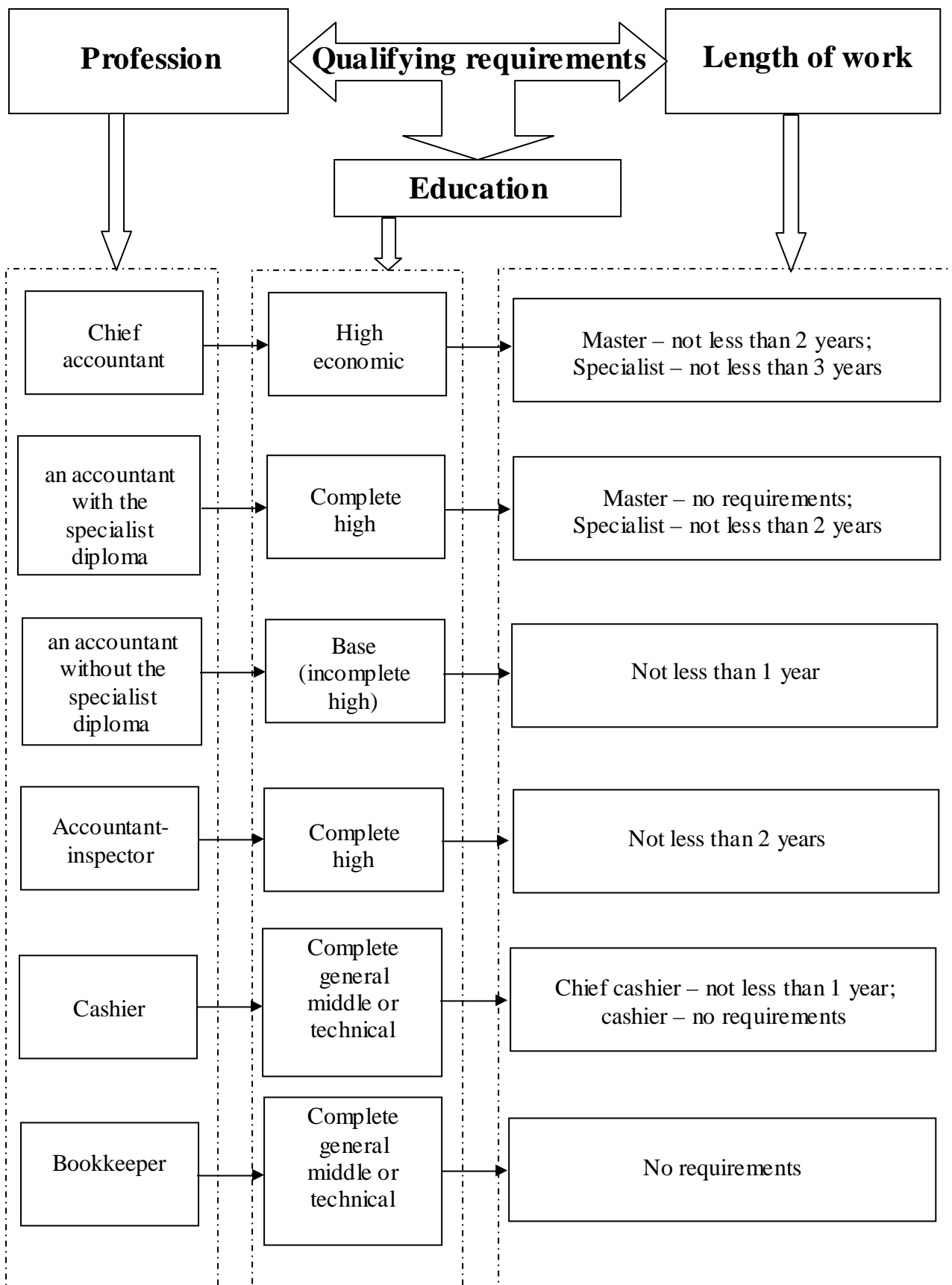

Figure 2 Qualifying requirements to accountants according to The Reference Book

2. Accountant duties

Accountant duties are limited by current legislation. In accordance with Book-keeping Law chief accountant or person who maintains book-keeping on an enterprise:

- **provides an observance** of set unique methodological principles of book-keeping on an enterprise, in time financial reports preparation and presentation;
- **organizes control** for proper economic operations reflection on the book-keeping accounts;
- **takes part** in materials registration, concerned with deficiency and its returning, thefts and spoilage of enterprise assets;
- **provides control of book-keeping** in branches, departments, separations and other separated subsections of enterprise.

3. Accountant rights

Rights assured by Constitution of Ukraine are spread on an accountant as well as on any other worker. They are: a right to work which he freely chooses and on which consents; a right on proper, safe and healthy terms of labor; on a salary, which is not low than is defined in law; a right on the timely receipt of fee for labor; protection from illegal liberation. Labor Code Ukraine gives the following rights to accountant: right for rest, right on the safe and healthy terms of labor, right for financial help in the case of illness or partial loss of capacity, right, on an address to the court at the decision of labor disputes.

Speaking about the post rights for an accountant we should mention the following:

- not to accept to implementation and registration documents from operations which violates a current legislation and set order of reception, putting on balance, storage and use of facilities, equipment, financial and other values;
- to give to inferior employees and office workers commissions, task concerning the row of questions included in his functional duties;
- to control the timely performance of objectives and commissions by inferior employees;
- to require and get necessary documents which touch accountant activity;
- to enter into relationships with subsections of extraneous organizations for the decision of operative questions of production activity, which belong to jurisdiction of accountant;
- to represent enterprise interests in extraneous organizations on questions which belong to jurisdiction of accountant;
- to meet with the projects of owners decisions, which touch his activity;
- within the framework of his jurisdiction to inform an owner about found shortcomings in activity of enterprise and to make suggestions on their removal;
- to attract the specialists of all structural subdivisions for the decision of the tasks fixed on him;

- to require collaboration with enterprise owners for his position requirements decision.

Answer the following questions:

1. What document determines qualifying requirements to accountants?
2. How many qualifying categories of accountants exist according to The Reference Book?
3. What tasks and duties do accountants of different qualifying categories have?
4. What level of knowledge is required from accountants of different qualifying categories by The Reference Book?
5. What duties do accountants have?
6. What rights are given to accountants?

Test yourself:

1. How many qualifying categories of accountants are determined in Reference Book of Professions Qualifying Descriptions? (Select the single best answer.)

- a. Eight.
- b. Seven.
- c. Six.
- d. Five.

2. Which qualifying category of accountant doesn't exist? (Select the single best answer.)

- a. an accountant without the specialist diploma.
- b. main accountant.
- c. accountant-inspector.
- d. cashier.

3. Choose an accountant whose responsibility is book-keeping service work organization: (Select the single best answer.)

- a. an accountant with the specialist diploma.
- b. chief accountant.
- c. accountant-inspector.
- d. bookkeeper.

4. Choose an accountant whose responsibility is previous reports preparation? (Select the single best answer.)

- a. an accountant with the specialist diploma.
- b. chief accountant.
- c. accountant-inspector.
- d. bookkeeper.

5. Which responsibilities do cashier have? (Indicate all correct answers.)

- a. Gives out receipts.
- b. Writes expense cash warrants.
- c. Prepares information and forms for calculation operations.
- d. Carries out operations concerned with receiving and giving money.

6. For which accountants knowledge of labor legislation is necessary according to Reference Book of Professions Qualifying Descriptions? (Indicate all correct answers.)

- a. an accountant with the specialist diploma.
- b. chief accountant.
- c. accountant-inspector.
- d. bookkeeper.

7. Which accountant should get high education in accordance with Reference Book of Professions Qualifying Descriptions? (Select the single best answer.)

- a. an accountant without the specialist diploma.
- b. cashier.
- c. accountant-inspector.
- d. bookkeeper.

8. For which accountant there are no requirements concerning length of work in accordance with Reference Book of Professions Qualifying Descriptions? (Indicate all correct answers.)

- a. an accountant without the specialist diploma.
- b. cashier.
- c. accountant-inspector.
- d. bookkeeper.

9. Which rights do accountants have according to Labor Code of Ukraine? (Indicate all correct answers.)

- a. right for rest.
- b. right to work which he freely chooses and on which consents.
- c. right for financial help in the case of illness or partial loss of capacity.
- d. right on an address to the court at the decision of labor disputes.

Lecture 3

International Education Standards for Professional Accountants

Plan

1. The mission of the International Federation of Accountants
2. Content of International Education Standards for Professional Accountants
3. Requirements to Accountant's Professional Skills and General Education
4. Professional values, ethics and attitudes

Key words: *international education standards for professional accountants, International Federation of Accountants, professional skills, general education.*

1. The mission of the International Federation of Accountants.

The **mission** of the International Federation of Accountants (IFAC) is “to serve the public interest, strengthen the accountancy profession worldwide and contribute to the development of international economies by establishing and promoting adherence to high quality professional standards, furthering international convergence of such standards, and speaking out on public interest issues where the profession's expertise is most relevant.”

In pursuing this mission, the IFAC Board has established the International Accounting Education Standards Board (IAESB) to function as an independent standard-setting body under the auspices of IFAC and subject to the oversight of the Public Interest Oversight Board (PIOB).

The IAESB develops and issues, in the public interest and under its own authority, pronouncements including, International Education Standards (IESs), International Education Practice Statements (IEPSs), Information Papers and other information documents on pre-qualification education and training of professional accountants and on continuing professional education and development for members of the accountancy profession. The IFAC Board has determined that designation of the IAESB as the responsible body, under its own authority and within its stated terms of reference, best serves the public interest in achieving this aspect of its mission.

The IAESB acts as a catalyst in bringing together the developed and developing nations, as well as nations in transition, and assisting in the advancement of accountancy education programs worldwide, particularly where this will assist economic development. The IAESB's role is focused on developing the professional knowledge, skills and professional values, ethics and attitudes of the accountancy profession to serve the overall public interest.

The IAESB is conscious of the wide diversity of culture, language, and educational, legal, and social systems in the countries of the member bodies and of the variety of functions performed by accountants. Therefore, it is for each individual

member body to determine the detailed requirements of the pre-qualification and post-qualification education and development programs. Accordingly, IESs are intended to establish only the essential elements on which those programs for all professional accountants should be founded.

The IAESB acknowledges that some member bodies are subject to legal or regulatory authorities within their jurisdictions. IESs cannot legally override the requirements or restrictions placed on individual member bodies by such laws or regulations. However, member bodies must consider the IESs (and should consider the recommended practice in the IEPs) in developing their education and development programs. Member bodies are also obliged to advise legislative and regulatory authorities of IESs and IEPs and seek, to the extent possible, to harmonize authoritative local pronouncements with those IESs and IEPs.

Each of the IAESB's pronouncements is intended to fulfill one of the following three functions:

(a) Prescribe "good practice" (i.e., establish standards for member bodies to achieve and be measured against);

(b) Provide guidance, interpretation, discussion, illustration, examples of application, or in any other way assist member bodies to achieve "good practice;" and

(c) Discuss, promote or facilitate debate on education issues; reveal facts; present research or survey findings (i.e., describe situations); or promote awareness of issues.

2. Content of International Education Standards for Professional Accountants

International Education Standards (IESs) express the benchmarks that member bodies are expected to meet in the preparation and continual development of professional accountants. The IESs establish the essential elements of the content and process of education and development at a level that is aimed at gaining international recognition, acceptance and application. Hence, member bodies must consider these requirements. IESs cannot legally override local laws and regulations but will provide an authoritative reference for informing and influencing local regulators regarding generally accepted "good practice."

International Education Standards prescribe the learning and development requirements of professional accountants under the following IESs:

IES 1, Entry Requirements to a Program of Professional Accounting Education;

IES 2, Content of Professional Accounting Education Programs;

IES 3, Professional Skills and General Education;

IES 4, Professional Values, Ethics and Attitudes;

IES 5, Practical Experience Requirements;

IES 6, Assessment of Professional Capabilities and Competence;

IES 7, Continuing Professional Development: A Program of Lifelong Learning and Continuing Development of Professional Competence; and

IES 8, Competence Requirements for Audit Professionals.

Characteristics of each standard are identified in Table 3 below.

Table 3 Characteristics of International education standards

Standard	Characteristics	
	Contents	Purpose
IES 1	This Standard lays down the entry requirements for an IFAC member body's program of professional accounting education and practical experience. It also provides some commentary on how to assess entry-level qualifications.	The aim of this IES is to ensure that students hoping to become professional accountants have an educational background that enables them to have a reasonable possibility of achieving success in their studies, qualifying examinations and practical experience period. To fulfill this requirement, member bodies may require certain entrants to take pre-entry proficiency tests.
IES 2	This Standard prescribes the knowledge content of professional accounting education programs that candidates need to acquire to qualify as professional accountants.	The aim of this IES is to ensure that candidates for membership of an IFAC member body have enough advanced professional accountancy knowledge to enable them to function as competent professional accountants in an increasingly complex and changing environment. The issue of maintaining this competence is dealt with in IES 7, <i>Continuing Professional Development: A Program of Lifelong Learning and Continuing Development of Professional Competence</i> .
IES 3	This Standard prescribes the mix of skills that candidates require to qualify as professional accountants. Part of the purpose of this IES is to show how a general education, which may be gained in a variety of ways and within different contexts, can contribute to the development of these skills.	The aim of this IES is to ensure that candidates for membership of an IFAC member body are equipped with the appropriate mix of skills (intellectual, technical, personal, interpersonal and organizational) to function as professional accountants. This enables them to function throughout their careers as competent professionals in an increasingly complex and demanding environment.
IES 4	This Standard prescribes the professional values, ethics and attitudes professional accountants should acquire during the education program leading to qualification.	The aim of this IES is to ensure that candidates for membership of an IFAC member body are equipped with the appropriate professional values, ethics and attitudes to function as professional accountants.

IES 5	This Standard prescribes the practical experience IFAC member bodies should require their members to obtain before qualification as professional accountants.	The aim of this IES is to ensure that candidates seeking to qualify as professional accountants have acquired the practical experience considered appropriate at the time of qualification to function as competent professional accountants.
IES 6	This Standard prescribes the requirements for a final assessment of a candidate's professional capabilities and competence before qualification.	This IES deals with the assessment of the professional capabilities (i.e. the professional knowledge, professional skills and professional values, ethics and attitudes) acquired through professional education programs.
IES 7	This Standard prescribes that member bodies: (a) foster a commitment to lifelong learning among professional accountants; (b) facilitate access to continuing professional development opportunities and resources for their members; (c) establish for members benchmarks for developing and maintaining the professional competence necessary to protect the public interest; and (d) monitor and enforce the continuing development and maintenance of professional competence of professional accountants.	This IES is based on the principle that it is the responsibility of the individual professional accountant to develop and maintain professional competence necessary to provide high quality services to clients, employers and other stakeholders.
IES 8	This International Education Standard prescribes competence requirements for audit professionals, including those working in specific environments and industries. IFAC member bodies need to establish policies and procedures that will allow members to satisfy the requirements of this IES before they take on the role of an audit professional. The responsibility for the development and assessment of the required competence is shared by IFAC member bodies, audit organizations, regulatory authorities, and other third parties. A specific IES for audit professionals is necessary not only because of the specialist knowledge and skills required for competent performance in this area, but also because of the reliance the public and other third parties place on the audit of historical financial information. This IES is based on the platform for all professional accountants established by IES 1 to 7.	The aim of this IES is to ensure that professional accountants acquire and maintain the specific capabilities required to work as competent audit professionals.

3. Requirements to Accountant's Professional Skills and General Education

The skills professional accountants require are grouped under five main headings:

- intellectual skills;
- technical and functional skills;
- personal skills;
- interpersonal and communication skills; and
- organizational and business management skills.

Intellectual skills are often divided into six levels. In ascending order, these are: knowledge, understanding, application, analysis, synthesis (to combine knowledge from several areas, predict and draw conclusions) and evaluation. It is important that candidates have reached the highest levels at the point of qualification.

Intellectual skills enable a professional accountant to solve problems, make decisions and exercise good judgment in complex organizational situations. These skills are often the product of a broad general education. The required intellectual skills include the following:

a) the ability to locate, obtain, organize and understand information from human, print and electronic sources;

b) the capacity for inquiry, research, logical and analytical thinking, powers of reasoning, and critical analysis; and

c) the ability to identify and solve unstructured problems which may be in unfamiliar settings.

Technical and functional skills consist of general skills as well as skills specific to accountancy. They include:

a) numeracy (mathematical and statistical applications) and IT proficiency;

b) decision modeling and risk analysis;

c) measurement;

d) reporting; and

e) compliance with legislative and regulatory requirements.

Personal skills relate to the attitudes and behavior of professional accountants. Developing these skills helps individual learning and personal improvement. They include:

a) self-management;

b) initiative, influence and self learning;

c) the ability to select and assign priorities within restricted resources and to organize work to meet tight deadlines;

d) the ability to anticipate and adapt to change;

e) considering the implications of professional values ethics and attitudes in decision making; and

f) professional skepticism.

Interpersonal and communication skills enable a professional accountant to work with others for the common good of the organization, receive and transmit information, form reasoned judgments and make decisions effectively. The components of interpersonal and communication skills include the ability to:

- a) work with others in a consultative process, to withstand and resolve conflict;
- b) work in teams;
- c) interact with culturally and intellectually diverse people;
- d) negotiate acceptable solutions and agreements in professional situations;
- e) work effectively in a cross-cultural setting;
- f) present, discuss, report and defend views effectively through formal, informal, written and spoken communication; and
- g) listen and read effectively, including a sensitivity to cultural and language differences.

Organizational and business management skills have become increasingly important to professional accountants. Professional accountants are being asked to play a more active part in the day-to-day management of organizations. While previously their role might have been limited to providing the data that would be used by others, today, professional accountants are often part of the decision-making team. As a result, it is important that they understand all aspects of how an organization works. Professional accountants therefore need to develop a broad business outlook as well as political awareness and a global outlook.

Organizational and business management skills include:

- a) strategic planning, project management, management of people and resources, and decision making;
- b) the ability to organize and delegate tasks, to motivate and to develop people;
- c) leadership; and
- d) professional judgment and discernment.

Education

A systematic process aimed at developing knowledge, skills, and other capabilities within individuals. It includes “training.”

Explanation: Education is a systematic learning process whereby individuals develop capabilities considered desirable by society. Education is usually characterized by the growth of an individual’s mental and practical abilities, as well as maturing in attitude, resulting in an enhanced ability of the individual to function and contribute to society, in either specific or non-specific contexts. While often conducted in academic environments, education also includes systematic learning processes in other environments, such as on-the-job and off-the-job training. Education is, by nature, somewhat planned and structured and therefore excludes casual, unsystematic learning and developmental processes.

Continuing professional development

Learning activities for developing and maintaining the capabilities of professional accountants to perform competently within their professional environments.

Explanation: Continuing professional development is aimed at the post-qualification development and maintenance of professional competence. It involves the development of capabilities through either formal and verifiable learning

programs (sometimes referred to as “continuing professional education” – CPE) or informal learning activity.

4. Professional values, ethics and attitudes

Teaching professional values, ethics and attitudes

Because of the importance of professional values, ethics and attitudes to future professional accountants, the presentation of the topic may at first be treated as a separate subject. As students progress, and gain a wider knowledge of other subjects, it will be appropriate to integrate subject matters. This will encourage students to look for and consider the possible ethical implications of problems being discussed in their study of other subjects.

Students need to understand that values, ethics and attitudes run through everything that professional accountants do and how they contribute to confidence and trust in the market. Subsequent treatment might address the particular ethical issues likely to be faced by all professional accountants and those more likely to be encountered by professional accountants in public practice in any particular cultural environment.

Students need to be encouraged to study the role of, and critically appraise, relevant codes of ethics. Students may be invited to view professional pronouncements in this area as a positive effort to create a framework of trust and integrity within which professional accountants can operate. Students need to be encouraged to examine the ethical pronouncements of other professions and examine and discuss other potential approaches for the accountancy profession. Rote learning of codes and subsequent tests of memory will not produce the desired effect.

The presentation of professional values, ethics and attitudes to accounting students can be enhanced greatly through the use of participative approaches. These may include:

- (a) the use of teaching materials such as multi-dimensional case studies;
- (b) role playing;
- (c) discussion of selected readings and videos;
- (d) analysis of real life business situations involving ethical dilemmas;
- (e) discussion of disciplinary pronouncements and findings; and
- (f) seminars using speakers with experience of corporate or professional decision making.

Such participative work will lead those involved to a greater awareness of the ethical implications and potential conflicts for individuals and businesses that may arise from having to make complex management decisions. Distance learning programs may be limited in offering all these participative experiences, however, as many approaches as possible can be used to enhance the learning experience.

It is important for professional accountants to learn from their ethical experiences. With this in mind, education programs need to include reflection when students are required to consider an experience, what went well, what did not work, and what approach may be taken in the future in similar circumstances.

Workplace learning and professional values, ethics and attitudes

Professional values, ethics and attitudes affect the work of all professional accountants. Proper ethical behavior is as important as technical competence. Member bodies will require trainees to gain appropriate training and practical experience prior to admission to membership. Accordingly, the period of training and practical experience needs to be structured to give trainees an opportunity to observe the application of professional values, ethics and attitudes in the work situation.

Those responsible for the supervision of practical experience need to stress to their trainees the ethical dimensions of the role professional accountants play in the workplace. This may be done by encouraging them to identify any apparent ethical implications and conflicts in their work, to form preliminary views on such occurrences and to discuss them with their superiors.

In addition to discussions with the supervisors or mentors, there are other ways for trainees to discuss ethical issues, for example, discussions or interviews with other staff within the organization.

Trainees, and those recently qualified as professional accountants, would also benefit from exposure to, and involvement in, discussions on relevant issues relating to the work of their employers that are perceived to have potential ethical implications, for example conflicts of interest related to:

(a) professional accountants' job responsibilities (including responsibilities defined by the policies of organizations and the instructions of supervisors) and their professional responsibilities (as defined by their professional codes of conduct amongst other sources);

(b) confidentiality of information, including the limits of confidentiality;

(c) the structure and purpose of professional associations (including lobbying activities on behalf of members); and

(d) the variety of ways in which professional accountants can face conflicts of interest, including, for example, inappropriate advocacy and earnings management.

Ethical problems and potential dilemmas may occur. Where there is doubt about the ethical aspects of a course of action or situation, trainees need to consult some recognized ethical reference point, within their work environment or member body, whichever may be the appropriate course of action.

Answer the following questions:

1. What is the International Federation of Accountants?
2. What is its mission?
3. Which skills are important for professional accountants?
4. Explain the importance of intellectual skills and the mean of each level they are divided?
5. Explain the other groups of professional skills and show their importance in accountant's education.
6. Why is it important to continue professional development?

Test yourself:

- 1. What organization serve the public interest, strengthen the accountancy profession worldwide and contribute to the development of international economies? (Select the single best answer.)**
  - a. International Federation of Accountants.
  - b. International Federation of Auditors.
  - c. International Federation of Accountants and Auditors.
  - d. International Federation of Business People.
- 2. The skills which professional accountants require are: (Indicate all correct answers.)**
  - a. interpersonal and communication skills.
  - b. technical and functional skills.
  - c. personal and intellectual skills.
  - d. organizational and business management skills.
- 3. The skills which professional accountants require are: (Indicate all correct answers.)**
  - a. interpersonal and communication skills.
  - b. technical and functional skills.
  - c. personal and intellectual skills.
  - d. organizational and business management skills.
- 4. Knowledge, understanding, application, analysis, synthesis and evaluation are: (Select the single best answer.)**
  - a. intellectual skills.
  - b. personal skills.
  - c. functional skills.
  - d. business management skills.
- 5. Which skills enable a professional accountant to work with others for the common good of the organization, receive and transmit information, form reasoned judgments and make decisions effectively? (Select the single best answer.)**
  - a. technical and functional skills.
  - b. personal skills.
  - c. intellectual skills.
  - d. interpersonal and communication skills.
- 6. Why are organizational and business management skills so important? (Indicate all correct answers.)**
  - a. Professional accountants are being asked to play a more active part in the day-to-day management of organizations.
  - b. Managers don't understand financial reports.
  - c. Owners of many companies don't trust their managers any more.
  - d. While previously their role might have been limited to providing the data that would be used by others, today, professional accountants are often part of the decision-making team.

Lecture 4

AUDIT: an Independent Expert Opinion As To The Fairness Of The Financial Statements

Plan

1. Purpose of audit
2. Types of Audit
3. Auditors' report
4. Audit today

Key words: *audit, audit of financial statements, operational auditing, auditors' report, independent auditors.*

1. Purpose of audit

What assurance do outsiders have that the financial statements issued by management provide a complete and reliable picture of the company's financial position and operating results?

In large part, this assurance is provided by an *audit* of the company's financial statements, performed by a firm of *certified public accountants (CPAs)*. These auditors are experts in the field of financial reporting and are *independent* of the company issuing the financial statements.

An **audit** is an *investigation* of a company's financial statements, designed to determine the "fairness" of the statements. Accountants and auditors use the term **fair** in describing financial statement which are reliable and complete, conform to generally accepted accounting principles, and are *not misleading*.

As part of the audit, the CPAs investigate the quality of the company's internal control structure, count or observe many of the company's assets, and gather evidence both from within the business and from outside sources. Based upon this careful investigation, the CPA firm expresses its *professional opinion* as to the fairness of the financial statements. This opinion, called the **auditors' report**, accompanies the financial statements distributed to persons outside the business organization.

Auditors do not guarantee the accuracy of financial statements; they only express their expert opinion as to the fairness of the statements.

2. Types of Audit

Audit of Financial Statements

The purpose of this audit is to provide people outside the organization with an *independent expert's opinion* as to whether the financial statements constitute a **fair presentation**. Auditors use the phrase "fair presentation" to describe financial

statements which are complete, unbiased, and in conformity with generally accepted accounting principles.

For the auditors' opinion to have credibility, however, the **independent auditors** must:

- 1) be independent of the company issuing the statements and of its management;
- 2) have the sound basis for their opinion.

Operational Auditing

An **operational audit** focuses upon the *efficiency* and *effectiveness* of an operating unit within the organization.

An operational audit involves studying, testing, and evaluating the operating procedures and system of internal control relating to a specific unit within a larger organization.

The subject of the operational audit might be the accounting department, the purchasing department, a branch of office, or any other subunit within the company.

The purpose of the audit is to make recommendations to management for *improving the operational efficiency* of the department under study.

The results normally are not communicated to decision makers outside of the business organization.

3. Auditors' report

After completing the audit, the CPAs express their expert opinion as to the fairness of the financial statements. This opinion, called the **auditors' report**, accompanies the financial statements whenever they are issued to decision makers outside of the business organization.

The following diagram summarizes the relationships between the financial statements, an independent audit, and the auditors' report:

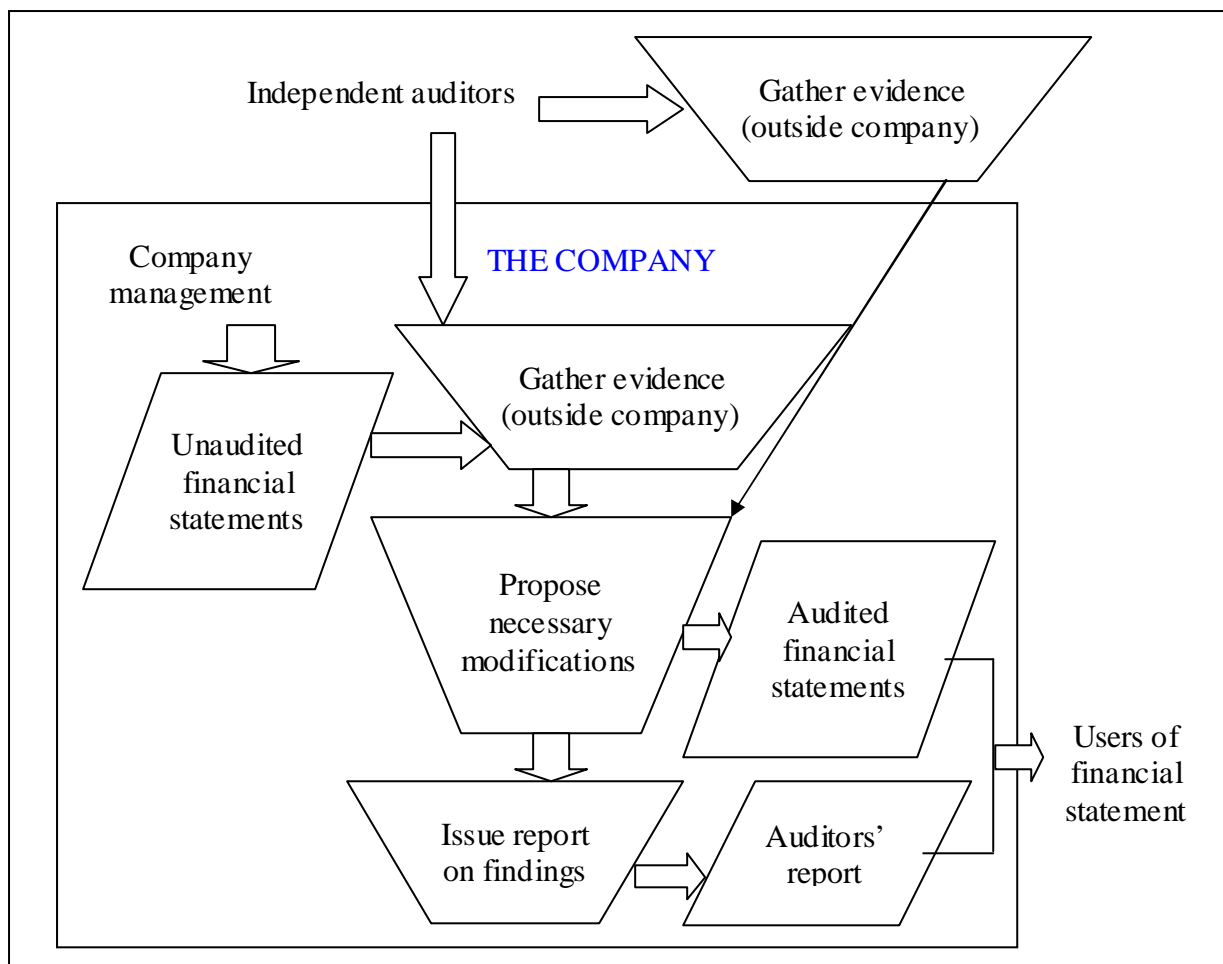

Figure 3 Relationships between the financial statements, auditor and his report

4. Audit today

The most general definition of an audit is an evaluation of a person, organization, system, process, project or product. Audits are performed to ascertain the validity and reliability of information, and also provide an assessment of a system's internal control. The goal of an audit is to express an opinion on the person/organization/system etc. under evaluation based on work done on a test basis. Due to practical constraints, an audit seeks to provide only reasonable assurance that the statements are free from material error. Hence, statistical sampling is often adopted in audits. In the case of financial audits, a set of financial statements are said to be true and fair when they are free of material misstatements - a concept influenced by both quantitative and qualitative factors.

Traditionally audits were mainly associated with gaining information about financial systems and the financial records of a company or a business (see financial audit). However, recently auditing has begun to include other information about the system, such as information about environmental performance. As a result there are now professions that conduct environmental audits.

In financial accounting, an audit is an independent assessment of the fairness by which a company's financial statements are presented by its management. It is performed by competent, independent and objective person or persons, known as auditors or accountants, who then issue an auditor's report on the results of the audit.

Such systems must adhere to generally accepted standards set by governing bodies that regulate businesses. It simply provides assurance for third parties or external users that such statements present 'fairly' a company's financial condition and results of operations.

Answer the following questions:

1. Who are certified public accountants?
2. What is the purpose of audit?
3. What is audit?
4. What do we call auditors' report?
5. What are the main types of audit?
6. Show the difference between operational auditing and the audit of financial statements.
7. What is the purpose of operational auditing and the audit of financial statements?
8. What are the main features of an independent auditor?

Test yourself:

1. For the auditors' opinion to have credibility the independent auditors must: (Indicate all correct answers.)

- a. be wise and patient.
- b. have enough knowledge.
- c. be independent of the company issuing the statements and of its management.
- d. have the sound basis for their opinion.

2. What are the main types of audit? (Select the single best answer.)

- a. Audit of financial statements and operational auditing.
- b. Professional and independent audit.
- c. Efficient and effective.
- d. Reliable and complete.

3. The purpose of this audit is to provide people outside the organization with an independent expert's opinion as to whether the financial statements constitute a fair presentation. (Select the single best answer.)

- a. Operational auditing.
- b. Professional audit.
- c. Audit of financial statements.
- d. Independent audit.

4. Professional opinion as to the fairness of the financial statements is called: (Select the single best answer.)

- a. auditors' opinion.
- b. financial report.
- c. auditors' report.
- d. auditors' statement.

5. What is the purpose of operational audit? (Select the single best answer.)

- a. to provide people outside the organization with an independent expert's opinion as to whether the financial statements constitute a fair presentation.
- b. to make recommendations to management for improving the operational efficiency of the department under study.

- c. to collect, analyze, and report financial information.
- d. to allocate costs to the various products made by a firm.

6. An operational audit involves: (Select the single best answer.)

- a. testing the operating procedures and system of international control relating to a specific unit within a larger organization.
- b. analyzing and evaluating the operating procedures and system of international control relating to a specific unit within a larger organization.
- c. checking and studying the operating procedures and system of international control relating to a specific unit within a larger organization.
- d. studying, testing, and evaluating the operating procedures and system of international control relating to a specific unit within a larger organization.

7. Audit of the company's financial statements is performed by: (Select the single best answer.)

- a. accounts, who work in the company.
- b. a firm of certified public accountants.
- c. managers of the company.
- d. specialists, who don't work in the company.

8. What is audit? (Indicate all correct answers.)

- a. an investigation of a company's financial statements, designed to determine the "fairness" of the statements.
- b. an accountant's examination of a company's financial records to determine if it used proper procedures to prepare its financial reports.
- c. the way business people set goals, measure results, and evaluate performance.
- d. checking the accuracy of records.

9. What does an operational audit focus upon? (Select the single best answer.)

- a. the independence of an operating unit within the organization.
- b. the professionalism and independence of an operating unit within the organization.
- c. the efficiency and effectiveness of an operating unit within the organization.
- d. the independence and effectiveness of an operating unit within the organization.

10. Find corresponding term to each definition below:

- 1. An accounting system for classifying costs or charging them to certain responsibility centers so as to allow the performance of such centers (and their managers) to be evaluated.
- 2. A "scorekeeping" process that is meant to keep several interested groups (inside and outside the firm) informed of the financial condition of the firm.
- 3. A book of original entry in which typical transactions are recorded in order of their occurrence.
- 4. An accountant's examination of a company's financial records to determine if it used proper procedures to prepare its financial reports.
- 5. Serves the firm's managers by calling attention to problems and aiding them in planning, decision making, and controlling the firm's operations.
- 6. Profits equal revenue minus expenses.

Lecture 5

Taxation

Plan

1. Taxes: basic terminology, purposes and effects
2. Relationship between Base, Rate and Revenue
3. History of taxes
4. Local Taxes
5. State taxes

Key words: *taxes, taxpayer, local taxes, state taxes, base, rate.*

1. Taxes: basic terminology, purposes and effects

Some Basic Terminology

A **tax** can be defined simply as a payment to support the cost of government.

A **taxpayer** is any person or organization required by law to pay a tax to a governmental authority.

The **incidence** of a tax refers to the ultimate economic burden represented by the tax.

The right of a government to levy tax on a specific person or organization is referred to as **jurisdiction**.

A **tax** differs from a fine or penalty imposed by a government because a tax **is not intended to deter or punish** unacceptable behavior.

On the other hand, taxes **are compulsory**; anyone subject to a tax is not free to choose whether or not to pay.

Purposes and effects

Funds provided by taxation have been used by states and their functional equivalents throughout history to carry out many functions. Some of these include expenditures on war, the enforcement of law and public order, protection of property, economic infrastructure (roads, legal tender, enforcement of contracts, etc.), public works, social engineering, and the operation of government itself. Most modern governments also use taxes to fund welfare and public services. These services can include education systems, health care systems, pensions for the elderly, unemployment benefits, and public transportation. Energy, water and waste management systems are also common public utilities. Colonial and modern states have also used cash taxes to draw or force reluctant subsistence producers into cash economies.

Governments use different kinds of taxes and vary the tax rates. This is done to distribute the tax burden among individuals or classes of the population involved in

taxable activities, such as business, or to redistribute resources between individuals or classes in the population. Historically, the nobility were supported by taxes on the poor; modern social security systems are intended to support the poor, the disabled, or the retired by taxes on those who are still working. In addition, taxes are applied to fund foreign and military aid, to influence the macroeconomic performance of the economy (the government's strategy for doing this is called its fiscal policy) or to modify patterns of consumption or employment within an economy, by making some classes of transaction more or less attractive.

A nation's tax system is often a reflection of its communal values or the values of those in power. To create a system of taxation, a nation must make choices regarding the distribution of the tax burden — who will pay taxes and how much they will pay — and how the taxes collected will be spent. In democratic nations where the public elects those in charge of establishing the tax system, these choices reflect the type of community which the public wishes to create. In countries where the public does not have a significant amount of influence over the system of taxation, that system may be more of a reflection on the values of those in power.

The resource collected from the public through taxation is always greater than the amount which can be used by the government. The difference is called *compliance cost*, and includes for example the labor cost and other expenses incurred in complying with tax laws and rules. The collection of a tax in order to spend it on a specified purpose, for example collecting a tax on alcohol to pay directly for alcoholism rehabilitation centers, is called hypothecation. This practice is often disliked by finance ministers, since it reduces their freedom of action. Some economic theorists consider the concept to be intellectually dishonest since (in reality) money is fungible. Furthermore, it often happens that taxes or excises initially levied to fund some specific government programs are then later diverted to the government general fund. In some cases, such taxes are collected in fundamentally inefficient ways, for example highway tolls.

Some economists, especially neo-classical economists, argue that all taxation creates market distortion and results in economic inefficiency. They have therefore sought to identify the kind of tax system that would minimize this distortion. Also, one of every government's most fundamental duties is to administer possession and use of land in the geographic area over which it is sovereign, and it is considered economically efficient for government to recover for public purposes the additional value it creates by providing this unique service.

Since governments also resolve commercial disputes, especially in countries with common law, similar arguments are sometimes used to justify a sales tax or value added tax. Others (e.g. libertarians) argue that most or all forms of taxes are immoral due to their involuntary (and therefore eventually coercive/violent) nature. The most extreme anti-tax view is anarcho-capitalism, in which the provision of *all* social services should be a matter of voluntary private contracts.

2. Relationship between Base, Rate and Revenue

Taxes are usually characterized by reference to their base.

A **tax base** is an item, occurrence, transaction, or activity with respect to which a tax is levied.

Tax bases are usually expressed in monetary terms.

The grivna amount of a tax is calculated by multiplying the base by a tax rate, which is usually expressed as a percentage. This relationship is expressed by the following formula:

$$\text{Tax (T)} = \text{rate (r)} * \text{base (B)}$$

A single percentage that applies to the entire tax base is described as a **flat rate**.

Many types of taxes use a **graduated rate** structure consisting of multiple percentages that apply to specified portions or *brackets* of the tax base.

The term **revenue** refers to the total tax collected by the government and available for public use. Note that in the equation $T=r*B$, the tax is a function of both the rate and the base. This mathematic relationship suggest that governments can augment revenues by increasing either of these two variables in the design of their tax systems.

3. History of taxes

Egyptian peasants seized for non-payment of taxes... (Pyramid Age)

Figure 4 Egyptian peasants seized for non-payment of taxes

Figure above shows Egyptian peasants seized for non-payment of taxes (Pyramid Age).

The first known system of taxation was in Ancient Egypt around 3000 BC - 2800 BC in the first dynasty of the Old Kingdom. Records from the time document, that the pharaoh would conduct a biennial tour of the kingdom, collecting tax revenues from the people. Early taxation is also described in the Bible. In Genesis (chapter 47, verse 24 - the New International Version), it states "But when the crop comes in, give a fifth of it to Pharaoh. The other four-fifths you may keep as seed for the fields and as food for yourselves and your households and your children." Joseph was telling the people of Egypt how to divide their crop, providing a portion to the Pharaoh. A share (20%) of the crop was the tax.

In India, Islamic rulers imposed taxes starting from the 11th century. It was abolished by Akbar. Quite a few records of government tax collection in Europe since at least the 17th century are still available today. But taxation levels are hard to compare to the size and flow of the economy since production numbers are not as readily available. Government expenditures and revenue in France during the 17th century went from about 24.30 million *livres* in 1600-10 to about 126.86 million *livres* in 1650-59 to about 117.99 million *livres* in 1700-10 when government debt had reached 1.6 billion *livres*. In 1780-89 it reached 421.50 million *livres*. Taxation as a percentage of production of final goods may have reached 15% - 20% during the 17th century in places like France, the Netherlands, and Scandinavia. During the war-filled years of the eighteenth and early nineteenth century, tax rates in Europe increased dramatically as war became more expensive and governments became more centralized and adept at gathering taxes. This increase was greatest in England, where the tax burden has increased by 85% over this period. Another study confirmed this number, finding that per capita tax revenues had grown almost six fold over the eighteenth century, but that steady economic growth had made the real burden on each individual only double over this period before the industrial revolution. Average tax rates were higher in Britain than France the years before the French Revolution, twice in per capita income comparison, but they were mostly placed on international trade. In France, taxes were lower but the burden was mainly on landowners, individuals, and internal trade and thus created far more resentment.

Taxation as a percentage of GDP in 2003 was 56.1% in Denmark, 54.5% in France, 49.0% in the Euro area, 42.6% in the United Kingdom, 35.7% in the United States, 35.2% in The Republic of Ireland.

4. Local Taxes

Local governments are heavily dependent on real property taxes and personal property taxes, which are frequently referred to as ad valorem taxes.

Real property taxes are levied annually and are based on the market value of the property as determined by the by the local government itself.

Personal property taxes are based on the value of the asset subject to the tax.

However, such value is not usually assessed by local government.

Instead, individuals and organizations must determine the value of their taxable personality and render the value to the tax assessor.

Local Taxes in Ukraine

- hotel fees;
- parking fees for automobiles;
- consumer market duty;
- fee for the issuance of occupancy rights to an apartment;
- advertising tax;
- fee for the use of municipal symbols and emblems;
- transit fee for crossing the Ukrainian border by means of car or truck;

- fee for the issuance of trade permits;
- fee for rights to conduct filming;
- fee for the right to conduct local auctions and lotteries.

5. State taxes

Government rely in almost equal measure on sales taxes and income taxes as major sources of funds.

A sales tax is typically based on the retail of tangible personality.

General Taxes and Other Mandatory Payments

- VAT;
- income tax on enterprises and organizations;
- personal income tax;
- import and export duties;
- tax on fixed assets of enterprises (not implemented);
- tax on real estate of individuals (not implemented);
- payments for land;
- tax from owners of transport facilities;
- tax on the commercial activities of physical persons;
- payments to Chernobyl Fund;
- payments to Employment Fund;
- payments to Social Security Fund;
- payments to Pension Fund;
- import VAT.

Answer the following questions:

1. Give the definition of the following terms: tax, taxpayer, tax base, rate.
2. Show the relationship between base, rate and revenue.
3. Explain the meaning of local taxes.
4. What is the difference between personal and real property taxes?
5. What are the major sources of funds of the state budget?
6. Give the examples of local and state taxes.

Test yourself:

1. Local Taxes in Ukraine are: (Indicate all correct answers.)

- a. Advertising tax.
- b. Hotel fees.
- c. Consumer market duty.
- d. Personal income tax.

2. A tax can be defined simply as: (Select the single best answer.)

- a. A payment to support the cost of government.
- b. A payment to support the cost of a firm.

- c. A payment to be unnecessary to pay.
- d. A payment to support the cost of people.

3. Import and export duties are: (Select the single best answer.)

- a. Local taxes.
- b. State taxes.
- c. General taxes.
- d. City taxes.

4. Real property taxes are based on: (Select the single best answer.)

- a. the market value of the property.
- b. the value of the asset subject to the tax.
- c. the market value of the property.
- d. the historical value of the property.

5. A taxpayer is: (Select the single best answer.)

- a. any person required by law to pay a tax to a governmental authority.
- b. any person or organization required by law to pay a tax to a governmental authority.
- c. any person or organization required by law to pay a tax.
- d. any organization required by law to pay a tax to a governmental authority.

6. Personal property taxes are based on (Select the single best answer.)

- a. the market value of the property.
- b. the value of the asset subject to the tax..
- c. the market value of the property.
- d. the historical value of the property.

7. Find corresponding term to each definition below:

1. Assets that will be held or used for a period longer than one year.
2. Expenses which can be directly associated with the cost of producing a particular article or service.
3. Amounts that are owed to a firm by its customers.
- 4 Borrowed funds (debt) and delayed payments (such as payables and accruals) of a business.
- 5 Person skilled in the recording and reporting of financial transactions.
- 6 Expenses incurred in manufacture though not directly identified with any particular item produced.

Lecture 6

Analysis of economic activity

Plan

1. Main notions and role of economic analysis
2. History and perspectives of economic analysis development
3. Goal, tasks and main categories of economical analysis

Key words: *economic analysis, resources, factors, reasons, reserves, financial result, resulting factor, model.*

1. Main notions and role of economic analysis

Word “analysis” means consideration, study and scientific development of anything by disassembly, division of the whole into parts which gives the possibility to find out internal essence and nature of processes and phenomena, their dependence on different factors since without such disassembly deep study of the most processes and phenomena, which take place in nature, is impossible. While learning structure of an object as a whole analysis means not only cognition of its parts, but also determination of interaction existing between them.

Economic analysis is a scientific method of economic phenomena and processes essence cognition, which is based on dividing them into parts and learning their relationship and dependency.

Results of enterprise economic activity is an object of economic analysis as a science, and causal relationships and dependency of economic phenomena and processes, which form the results of an enterprise activity, are the subject of economic analysis.

Economic analysis is an important part of economic activity of an enterprise and its final stage, which covers all the elements of this work, and that’s why any economist should have analytical work skills. That is the reason of this discipline studying by all the students of economic faculties and specialties.

Economic analysis is a methodological discipline. It is based on materials of the other economic disciplines and by generalizing knowledge achieved by students it will help future specialists to estimate separate economic operations and to solve complex economic problems of enterprises, banks, financial and state institutions.

Economic analysis enables significant improvement of all economic work level, makes it a serious stimulus of scientific and technical progress, and helps to increase production effectiveness by giving a possibility to evaluate the work of an enterprise correctly and to find out the reasons of problems and existing reserves.

2. History and perspectives of economic analysis development

In change from accounting, which history dates back to the earliest days of human agriculture and civilization, economic analysis, as a science, appeared not long ago. In Russian Empire economic analysis of enterprise work didn't exist as an independent discipline and only its separate elements have been used. As a science and a separate discipline it was formed in the beginning of the XX century on the base of accounting. Complicated system of accounting reports and factors of enterprise work are the main sources of information for analysis.

Tugan-Baranovskij played a very important role in economic analysis formation.

Economic analysis development history can be conditionally divided into three periods:

- 1) Pre-Soviet period (before 1917);
- 2) Soviet period (1917-1990);
- 3) period of transitional economy.

Analysis of private capitalistic enterprises and their monopoly associations' economic activity in the pre-Soviet period usually concluded balance sheets analysis and estimation of assets and liability accounts. But balance sheets didn't show real state of affairs all the time. Besides, development of cooperative form of management during the pre-Soviet period has led to need of enterprises based on cooperative property work analysis. Main attention in analysis process has been paid to financial results of economic activity.

But special literature concerning economic analysis and the only scheme of its organization didn't exist. There have been short commercial banks instructions concerning check of client solvency.

After the revolution in 1917 sharp changes in politics, economy, managerial structures and accounting and control organization took place. Consecutively, according to different stages of socialist economy development, economic analysis which corresponded to command-administrative system developed.

In the 1920th the important place belonged to cooperative organizations – consumer and credit societies. These organizations work experience has been generalized and analyzed. Active analytical developments of enterprise's and consumer cooperation organization's activity have been especially realized in the period of NEP (New Economic Policy).

Country industrialization in 1925 has led to intensification of economic analysis development in industry. The following tasks became the most prominent at that time: prime cost of industrial products increasing, economic calculation conditions, mode spare and financial and credit discipline observance by enterprises. Economic analysis became an independent discipline in program of economical specialists' preparation at that period.

Economic analysis have got enough broad development in the years before war and had a great impact on country economy.

Great Patriotic War (WWII) became a special period in economic analysis development. Economic analysis has got a special importance in war time, because it promoted high qualified military production output increasing with minimal costs. A lot of works on accounting and economic analysis were printed at that time.

After Great Patriotic War (WWII) transition to peaceful building took place, which became a new stage in economic analysis development. The war has led to great material costs, which had to be estimated, besides, a great amount of assets, goods and materials valuable, which have been destroyed and robbed by invaders, had to be taken off balance. And economic analysis played a very important role in this work.

Market economy has its own laws and categories. New researches, methodology and acceptances of economic analysis are necessary. New requirements to economic analysis organization have also appeared.

Economic mechanism realignment and its orientation on market relationships required traditional research acceptance revising and a lot of new categories assimilation. Commercial calculation has a great importance and means maximal economic levers using for increasing production effectiveness. But its wide using is impossible without enterprises and their subdivisions activity deep analysis. It can be explained by a very important role of analysis in new experience and progressive forms of management spread. New technique and technology introduction gives a possibility to recognize laws and progressive phenomena and to give them necessary development impulse.

Economic risks research is an important task of economic analysis in modern conditions. Special scientific and research subdivisions which develop methodology of such analysis exist in economic structures of developed capitalistic countries.

The following ways are possible for solving tasks of economic analysis in Ukraine: learning and adequate introduction into Ukrainian economic analysis practice developed countries' experience, including organization and methodic of market conjuncture analysis.

3. Goal, tasks and main categories of economic analysis

Economic analysis goal is enterprise, its subdivisions and other economic institutions plans execution facilitating, economic work development and improvement, and projects of optimal managerial decisions preparation.

Main tasks of economic analysis are the following:

- Mechanism of economic law action learning, regularities and tendencies of economic phenomena and processes in concrete conditions of enterprise economic activity determination;
- Objective estimation of enterprise and its subdivisions work by comparing results and plan;
- Objective and subjective, external and internal factors impact on analyzed factors discovery and causal relations learning;

- External and internal financial and operational risks estimation and mechanism of their management development;
- Searching for existing reserves of production effectiveness increasing;
- Concrete actions on found out reserves processing and their control execution;
- Generalization analysis results for taking rational managerial decisions.

Complex solving of economic analysis tasks promotes economy effectiveness increasing and achievement of determined strategic and tactical goals.

Every discipline deals with its special categories. Economic analysis use the following main economic categories: resources, factors, reasons, reserves, financial result, resulting factor, model, percent, discounts, capital, liabilities, cash flow etc.

Resources, which are important conditions of material production, are one of the main categories of economic analysis. Resources are classified according to different signs. Thus, material; intellectual; natural; productive; financial and labor resources are selected.

Factors are operative power of any processes development, including producing process. Factors determine character of productive process and its results. They are characterized not only by some value, but also by action in some direction. In this connection factors are divided into positive and negative. Knowledge of factors and their action direction helps to find out reserves of production.

Reason is another important economic analysis category. Reason is condition of certain phenomena realization, which shows changes in resources level, their composition and factors of work more deeply than factors. Reasons explicate factors impact.

Answer the following questions:

1. What is economic analysis?
2. Why is economic analysis an important part of enterprise activity?
3. When did economic analysis appear as a science and which famous Ukrainian economist has played an important role in its formation?
4. How many periods can be selected in economic analysis development and what are their frameworks?
5. What were the reason of economic analysis appearance and the features of its further development?
6. Identify main tasks of economic analysis?
7. What is economic analysis goal?
8. Clarify main categories of economic analysis?

Test yourself:

1. Scientific method of economic phenomena and processes essence cognition, which is based on dividing them into parts and learning their relationship and dependency is called: (Select the single best answer.)

- a. mathematic modeling.
- b. economic analysis.
- c. accounting.

d. management analysis.

2. What is the object of economic analysis? (Select the single best answer.)

- a. Management information.
- b. Enterprise bills
- c. Results of enterprise economic activity.
- d. Accounting information.

3. In which ways do economic analysis help future specialists? (Indicate all correct answers.)

- a. to solve complex economic problems of enterprises.
- b. to estimate separate economic operations.
- c. to get higher salary.
- d. to solve complex economic problems of banks, financial and state institutions.

4. When did economic analysis appear? (Select the single best answer.)

- a. in the beginning of the XIX century.
- b. in the beginning of the XX century.
- c. in the beginning of the XXI century.
- d. in the beginning of the XVIII century.

5. What is the base of economic analysis ? (Select the single best answer.)

- a. accounting.
- b. bookkeeping.
- c. management
- d. mathematics.

6. Into how many periods is the history of economic analysis development divided? (Select the single best answer.)

- a. five.
- b. four.
- c. three.
- d. two.

7. Which are the main categories of economic analysis? (Indicate all correct answers.)

- a. resources.
- b. factors.
- c. balance.
- d. reasons.

8. What are the tasks of economic analysis? (Select the single best answer.)

- a. Objective estimation of enterprise and its subdivisions work by comparing results and plan.
- b. Objective and subjective, external and internal factors impact on analyzed factors discovery and causal relations learning.
- c. External and internal financial and operational risks estimation and mechanism of their management development.
- d. All answers are correct.

Lecture 7

Career Development and Job Search Process

Plan

1. Career Development Process
2. Job Search Steps and Stages
3. Steps of Self Assessing. Conduct a complete assessment of yourself

Key words: *career development, job search process, self assessing, resume.*

1. Career Development Process

Career development is a process involving the movement from one set of career activities to another.

In the most comprehensive and integrated form, this process involves **four major steps**, each with specific characteristics and activities.

Career Development Process

1. ASSESSING YOUR:

- Skills & abilities
- Motivations
- Interests
- Values
- Temperament
- Experience
- Accomplishments

2. EXPLORING CAREER:

- Information
- Objectives
- Targets (individuals, organizations, & communities)
- Alternatives

3. DEVELOPING SKILLS TO:

- Conduct research
- Write resumes & letters
- Prospect
- Network
- Conduct informational interviews

4. IMPLEMENTING THE JOB SEARCH STEPS:

- Research
- Prospecting
- Networking
- Informational interviews
- Job interviews

2. Job Search Steps and Stages

INVESTIGATE STAGE

1. Identify motivated skills and abilities
2. Specify a job/ career objective
3. Research individuals, organizations, communities, and jobs

WRITING STAGE

4. Produce resumes and job search letters

EMPLOYER CONTACT STAGE

5. Conduct informational/ networking interviews
6. Manage job interviews
7. Negotiate salary and terms of employment

Job Search Steps

Step 1: A self assessment

Step 1.1 Developing Your Pride List

List experiences from your past which are positive for you.

These are things that you are proud of, that make you feel energized as you recall them.

Include your earliest memories. They can be anything from building a house to drawing a picture or running a race.

It only matters how you feel about it. The standard to use in choosing items for this list is your own pride in feeling "I did that myself!"

Step 1.2 Personality

One of the most important factors in determining your happiness and success in a job is your personality understanding, also referred to as characteristics or attitudes.

Step 1.3 Values

Step 1.4 Skills

A skill is learned ability to do something well. Skills are the currency used by workers. In the labor market you receive pay in exchange for the skills that you offer and use at work. Individuals who can describe themselves to a potential employer in terms of their skills are more likely to find the work that they want and enjoy.

Step 1.5 Interests

This step will help you to organize the information from the previous sections.

You will learn how to relate your vocational personality to career planning.

Step 1.6: Knowledge & Learning Style

Throughout your life, you have learned information by attending classes, working on projects, reading independently, traveling and many other methods. It is important at this stage to assess what you know and how you like to learn.

Step 1.7: Entrepreneurism as a Career Option

Step 1.8: Integrating Your Self Assessment

Step 2: Job Search Process

The first section of Step 2 includes the following areas:

1. An overview of career trends
2. Changes in organizational beliefs

3. The new work alternatives
4. An occupational research chart

Step 3 Decision-making

This decision-making model can be used for making many types of career-related decisions. For example, you can use the model to determine:

1. Which occupational field to enter
2. Whether to start a small business
3. Which training/educational program to take
4. Whether to change jobs
5. Whether to change an occupation

Step 4: Networks & Contacts

This section on the work search will help you:

1. Get ready for your work search
2. Use traditional methods to find job openings
3. Use creative methods to find employment
4. Research employers
5. Network: develop leads and make contacts

A **Résumé** is: a) systematic assessment of your skills in terms of a specific work objective; b) marketing device used to gain an interview.

Step 5: Work

This section will help you to:

Assess offers for work

Fit into your new role and organization

Continue to learn from your experiences at work

Step 6: Life Work Planning

This section will help you to:

1. Recognize the role of the future in your current planning efforts
2. Take actions on an on-going basis to build your career over time

3. Steps of Self Assessing. Conduct a complete assessment of yourself

A self assessment

A self assessment can reveal your characteristics, interests, values and skills.

It will define your strengths and your weaknesses. Looking for a match between these and the work you are considering is the most important step you can take before you write a Résumé or begin the search for a job.

Understanding Career Clusters

The career clusters used in this eManual are based upon the research and development work of the vocational psychologist Dr. John Holland. In this model there are six vocational types.

Vocational types

1. **Realistic**
2. **Investigative**
3. **Artistic**

4. Social
5. Enterprising
6. Conventional

Realistic Doers

Doers describe themselves as: reliable, self-reliant, competent, stable, straightforward, honest, natural, practical and thrifty.

Their working style: in interactions with others they prefer to get to the point, do not like lengthy negotiations, want to know what needs to be done and to be left alone to do the job and do it right the first time.

Investigative Thinkers

Thinkers describe themselves as: self-determined, intelligent, curious, logical, precise, analytical, reserved, independent and rational.

Their working style: prefer to work alone, ask for and provide a lot of detail before coming to a conclusion, want to know the reasons behind decisions and prefer information to be presented in a logical and linear fashion.

Artistic Creators

Creators describe themselves as: creative, emotional, expressive, imaginative, independent, idealistic, open, original, unconventional and tolerant.

Their working style: prefer a creative approach to problem solving and planning, rely heavily on intuition and imagination and enjoy being given a free reign to discover possible solutions to problems.

Social Helpers

Helpers describe themselves as: helpful, warm, co-operative, sociable, tactful, friendly, kind, generous, patient and understanding.

Their working style: prefer to network to gather information before creating a plan of action, excel at networking to gather information, create solutions and prefer a team approach.

Enterprising Persuaders

Persuaders describe themselves as: adventurous, energetic, optimistic, agreeable, extroverted, popular, sociable, self-confident and ambitious.

Their working style: prefer to lead a team to achieve a goal, like to focus on the bigger picture and get others to commit to pieces of the plan and are comfortable delegating work.

Conventional Organizers

Organizers describe themselves as: conforming, practical, careful, obedient, efficient, orderly, conscientious, persistent, reserved and structured.

Their working style: prefer to have a clear and structured plan and to follow it, pay attention to detail and take pleasure in putting the pieces of the plan together.

Answer the following questions:

1. What does career development process involve?
2. What are the main stages of career development process?
3. What are the job search steps?
4. What are the main vocational types?

Test yourself:

- 1. Career development is: (Select the single best answer.)**
  - a. a process involving the choice of profession.
  - b. a process involving the movement from one set of career activities to another.
  - c. a process of constant studying.
  - d. a process involving the movement from university to the firm.
- 2. Career development process involves the following steps (Select the single best answer.)**
  - a. assessing; exploring career; developing skills; implementing the job search steps.
  - b. career research; job interviews; assessing values; exploring objectives.
  - c. assessing; job interviews; assessing values; implementing the job search steps.
  - d. assessing values; exploring objectives; developing skills; job interviews
- 3. Career development process involves: (Select the single best answer.)**
  - a. three steps.
  - b. four steps.
  - c. five steps.
  - d. six steps.
- 4. Choose the main vocational types (Indicate all correct answers.)**
  - a. realistic and artistic
  - b. investigative and conventional.
  - c. practical and thrifty
  - d. social and enterprising
- 5. Personal property taxes are based on (Select the single best answer.)**
  - a. the market value of the property.
  - b. the value of the asset subject to the tax..
  - c. the market value of the property.
  - d. the historical value of the property.
- 6. Choose the main vocational types (Indicate all correct answers.)**
  - a. realistic and artistic
  - b. investigative and conventional.
  - c. practical and thrifty
  - d. social and enterprising
- 7. Find corresponding term to each definition below:**
  1. An economic resource that is expected to be of benefit in the future.
  2. Include land and buildings, plant and machinery, investments, debtors and cash.
  3. Debts that need not be repaid for at least one year.
  4. Expenses incurred in manufacture though not directly identified with any particular item produced.
  5. Assets that do not exist physically but that have a value based on legal rights or advantages that they confer on a firm.
  6. The costs incurred in the generation of revenue.
  7. Assets that do not exist physically but that have a value based on legal rights or advantages that they confer on a firm.
  8. Debts that will be repaid in one year or less.
  9. Cash and other assets that can be quickly converted into cash or that will be used in one year or less.

Lecture 8

Specialists in Accounting and Audit Domains Preparation in KNAME

Plan

1. Curriculum
2. Learning and working tutorials of Accounting and audit department of KNAME
3. Students knowledge quality control organization
4. State attestation of students

Keywords: *curriculum, working tutorial, learning tutorial, state attestation of students, knowledge quality control, term paper, diploma project.*

1. Curriculum

While curriculum developing conception of Ukrainian higher education reformation, that foresees transition to the credit-module system of teaching organization, process of teaching reorientation from an informative-acquainting form to the individual-differentiated, which is directed on personality of student and teacher development and improvement of education quality as a whole have been taken into account.

Curriculum of bachelor after direction 6.030509 „Accounting and audit” is counted on 4 years of teaching, it has been brought into action on 01.09.2007.

As a result of mastering by the students of knowledge and abilities in disciplines, which are plugged into curriculum, one of the following qualifications can be appropriated:

- bachelor in accounting and audit;
- bachelor in accounting and audit with knowledge of foreign language;
- bachelor in accounting and audit – teacher of economy.

The taken budget of time curriculum of bachelors after direction 6.030509 „Accounting and audit” makes 199 weeks, including

- theoretical studies – 137 weeks;
- examinations – a 21 week;
- practice – 12 weeks;
- state attestation – 3 weeks;
- vacations – 26 weeks.
- Four types of practices are included into curriculum:
  - acquainting – 3 weeks;
  - computer – 3 weeks;

- technological from accounting – 3 weeks;
- complex training on an enterprise (a 12 trimester) – 3 weeks.

Curriculum of bachelor after direction 6.030509 „Accounting and audit” preparation includes normative and selective educational disciplines, and three cycles:

- cycle of humanitarian preparation;
- cycle of natural-scientific and general economic preparation;
- cycle of professional preparation.

Structural-logical chart of educational process of bachelor after direction 6.030509 «Consideration and audit» preparation in the field of knowledge 0305 «Economy and enterprise» it is given on figure 5.

The curriculum of specialist preparation also consists of normative educational disciplines and educational disciplines of selective components.

15 disciplines with general volume of 36 credits are included into curriculum.

General loading											
Bachelor											
1 course			2 course			3 course			4 course		
1 tr.	2 tr.	3 tr.	4 tr.	5 tr.	6 tr.	7 tr.	8 tr.	9 tr.	10 tr.	11 tr.	12 tr.
University education 36	Coultourologiya 144	Psychology and pedagogics 108	Philosophy 108	Philosophy 108	International economy 180	Institoutsionalna economy 108	Marketing 180	Philosophy of menage 108	Computer audit 72	Finances of enterprise 108	Statistics II 108
Physical education 36	Physical education 72	Physical education 36	Physical education 36	Physical education 18	Physical education 18	National economy 180	Finances 180	Philosophy of global problems of contemporaneity 108	1 S. Bouhgalteriya 144	Financial analysis 108	Set of national accounts 108
Ukrainian 144	Safety of vital functions 144	Method of teaching of economy 108	Psychology of activity and educational management 72	The Economico-matematichne design 90	The Economico-matematichne design 90	Public rileyshnz 108	Economy of labour and social-labour relations 180	Money and credit 180	Financial consideration 1 72	Financial consideration 1 108	Finances II 108
Foreign language 72	Foreign language 72	Foreign language 36	Foreign language 72	Foreign language 72	Foreign language 72	Sociology 108	Regional economy 72	Regional economy 108	Business-Planning 72	Control and revision 72	Organization and method of audit 72
History Of Ukraine 144	Political economy 72	Jurisprudence 108	Political Science 108	Microeconomics 72	Microeconomics 108	Management 180	Informative systems and technologies of consideration 108	Economy of labour and social-labour relations II 180	International economy II 180	Organization and method of economic analysis 72	Organization and method of economic analysis 108
Culture of scientific speech 108	Economic informatics 72	Economic informatics 108	Macroeconomics 108	Macroeconomics 72	Economic cybernetics II 180	Record-keeping 2 108	Marketing II 180	Economic analysis in industries of production and services 72	Consideration in foreign countries 144	Audit II 72	Financial consideration 2 180
Foreign language (additionally) 72	Foreign language (additionally) 60	Foreign language (additionally) 36	Foreign language (additionally) 60	Foreign language (additionally) 60	Foreign language (additionally) 36	Modern economic theories 108	Groshi and credit II 180	Bases of commercial activity 72	Registration policy of enterprise 108	Administrative consideration 108	Administrative consideration 72
Business foreign language 72	Business foreign language 72	Business foreign language 36	Business foreign language 72	Business foreign language 72	Business foreign language 36	Logistic 108	Rizicologiya 108	Investing 108	Features of consideration in the city economy 108	Audit 108	Audit 108

Figure 5. The structural-logical chart of curriculum for 6.030509 «Accounting and audit» specialty

Mathematics for economists 108	Mathematics for economists 144	City how the frame of society 108 is	Sociology II 108	Statistics 180	Economy of enterprise 108	Economy of enterprise 72	The Economico-matematiczni models in the management and economy 108	Consideration in banks 180	Taxation of enterprises 144	Pricing in GCG 108	Consideration in budgetary establishments 180
Study 108 Of A Particular The Region		Economic legislation 108	Mathematics for economists 108	Record-keeping 108	Record-keeping 180	Record-keeping 72	Insurance 108	Technological practice 108	Soudovobuhgaltersca examination 72		Consideration of operations in foreign currency 144
History of international relations 108		Custom right 108	Coultourologiya II 108	Social economy 108	Economy of enterprise II 180	Demography 108					
Linguistic model of modern informative space 108		Political economy 108	History of economy and economic opinion 180		Transformation economy and policy of the state 108	Vnourishnogospodarsciy control 108					
Comunicativni processes in teaching 108		Financial right 108	Political economy II 180		Socio-economic safety 108						
Theory and method of physical self-perfection 108		Acquainting practice 108			Computer practice 108						
System of technologies and organization of technological process on enterprises GCH 72											

- Cycle of humanitarian and socio-economic disciplines
- Cycle of natural-scientific (fundamental) disciplines
- Cycle of professional disciplines in direction of special types of activity
- Cycle of disciplines according to the choice of students

Figure 5. The structural-logical chart of curriculum for 6.030509 «Accounting and audit» specialty (continuing)

3 normative disciplines are studied in the first trimester and possibility of choice among 6 disciplines is foreseen. Duration of the first to the trimester is 12 weeks. Duration of the second trimester is 12 weeks and students study 3 disciplines of normative cycle, and possibility of choice among 3 disciplines is foreseen. To control student's knowledge exams in all normative disciplines must be passed at the end of each semester and knowledge got in other disciplines is controlled by final module control carrying out).

In the third trimester, which is 14 weeks long, students of 7.050106 „Accounting and audit” specialty pass practice and write diploma project. 216 hours (or 6 credits) are given for practice and 648 hours (or 18 credits) – on implementation of diploma project.

Structural-logical chart of educational process of bachelor preparation from specialty 7.050106 «Accounting and audit» in 0501 «Economy and enterprise» direction is given on figure 5.

The curriculum of master's degrees after specialty 8.050106 «Accounting and audit» preparation consists of two disciplines blocks (normative and selective) of master's degrees professional preparation, that include 12 disciplines. Normative block involve six disciplines (756 hours, 21 credits). Selective block includes 6 disciplines (540 hours, 15 credits), which are elected by students.

Loading in the first and second educational trimesters is the same: each trimester engulfs study of 6 disciplines; duration of educational process in every trimester is 12 weeks; the educational loading of one week does not exceed 18 hours.

Students pass six examinations and six final module controls during the year.

In the third trimester educational work of master's degrees is connected with the production and scientific constituents of their teaching process organization: they pass practice on the enterprises of Ukraine (to get practical experience) and implement diploma project of master's degrees on this basis (the purpose of which is to get new results, that necessarily must be scientifically proved). Practice duration for students who study after specialty 8.050106 «Accounting and audit» is 4 weeks, diploma project of master's degrees preparation is 8 weeks long.

Structural-logical chart of educational process of master's degree from specialty 8.050106 «Accounting and audit» preparation in 0501 «Economy and enterprise» direction is given in Figure 6.

Distributing of educational time of students on the cycles of disciplines and levels of preparation for «Accounting and audit» speciality is shown in table 4.

Table 4 Distributing of educational time of students on the cycles of disciplines and levels of preparation for «Accounting and audit» speciality

Cycle of disciplines	Hours/credits
<i>Educational-qualifying level «Bachelor»</i>	
1. Normative educational disciplines	6732/187
Cycle of humanitarian preparation	1836/51
Cycle of natural-scientific and general economic preparation	3600/100
Cycle of professional preparation	1296/36
2. Selective educational disciplines	1908/53
Cycle of humanitarian preparation	324/9
Cycle of natural-scientific and general economic preparation	720/20
Cycle of professional preparation	864/24
<i>General volume after an educational-qualifying level</i>	<i>8640/240</i>
<i>Educational-qualifying level «Specialist»</i>	
1. Normative educational disciplines	756/21
Cycle of disciplines of professional and practical preparation	756/21
2. Variativna componenta (according to student's choice)	540/15
<i>General volume after an educational-qualifying level</i>	<i>1296/36</i>
<i>Educational-qualifying level master's «Degree»</i>	
1. Normative educational disciplines	756/21
Cycle of disciplines of professional and practical preparation	756/21
2. Variativna componenta (according to student's choice)	540/15
<i>General volume after an educational-qualifying level</i>	<i>1296/36</i>

General loading		
SPECIALIST		
5 course		
1 tr.	2 tr.	3 tr.
	1.1 Models and methods of acceptance of decisions in the analysis and audit 144	Practice and diploma project implementation
	1.2 Consideration of external-economic activity 108	
1.3 Organization of consideration 144		
1.4 Accounting of enterprises 144		
1.5 Financial analiz 108		
1.6 Administrative informative systems in the analysis and audit 108		
2.1 Financial activity of enterprises 108		
	2.2 Fiscal accounting and accounting 108	
2.3 Organization of tax control 72		
	2.4 Audit of the financial reporting 72	
	2.5 Tax audit 72	
2.6 Corporate management by the joint-stock companies 72		
2.7 Consideration of securities 72		
2.8 Exchange activity 72		
	2.9 Intellectual own 72	

	Cycle of humanitarian and socio-economic disciplines
	Cycle of natural-scientific (fundamental) disciplines
	Cycle of professional disciplines after specialization A&A
	Cycle of disciplines after the choice on A&A

Figure 6. The structural-logical chart of curriculum for 7.050106 «Accounting and audit» specialty

General loading		
MASTER		
5 course		
1 tr.	2 tr.	3 tr.
1.3 Organization of consideration 162	1.1 Management of personnel 108	Practice and diploma project implementation
1.4 Accounting of enterprises 162	1.2 Financial management 108	
2.1 Philosophy of science 72	1.5 Strategic analysis 108	
2.3 Pedagogics and psychology of higher education 72	1.6 International management 108	
2.7 Administrative informative systems in the analysis and audit 144	2.2 Methodology of economic researches 72	
2.10 Organization of tax control 72	2.4 Intellectual own 72	
2.11 Models and methods of acceptance of decisions in the analysis and audit 72	2.5 Financial planning and budgetary management of enterprise 108	
2.12 Corporate management by the joint-stock companies 72	2.6 Fiscal accounting and accounting 108	
2.13 International standards of consideration and accounting 72	2.8 Deregulatory activity of municipal enterprises 72	
2.16 Financial activity of enterprises 72	2.9 Financial control and audit of enterprises of city economy 108	
2.18 Financial-economic control 72	2.14 Consideration of external-economic activity 108	
2.19 Exchange activity 72	2.15 Audit of the financial reporting 108	
2.20 Higher education of Ukraine and Bolonsciy process 36	2.17 Consideration of securities 72	

Cycle of humanitarian and socio-economic disciplines
Cycle of natural-scientific (fundamental) disciplines
Cycle of professional disciplines after specialization A&A
Cycle of disciplines after the choice on A&A

Figure 6. The structural-logical chart of curriculum for 8.050106 «Accounting and audit» specialty

2. Learning and working tutorials of Accounting and audit department of KNAME

Every discipline, which is taught at the department, is provided with learning and working tutorials. Contents of developed programs includes purpose and task of course, thematic plan, course content by themes, plans of practical (seminar) employments, tasks for independent work of students, theme of abstracts, criteria of estimations (terms of tests), recommended literature.

Working tutorials are developed in accordance with the requirements of the educational-professional program (OPP).

For providing a high level of learning-methodological work, complete and deep mastering by the students of knowledge and abilities, the complex of the scientific-methodical providing of disciplines is created for every discipline that is laid out.

Complex of learning-methodological providing of disciplines includes:

1. Typical program of educational course
2. Executable educational code of discipline
3. The compendium of lectures or textbook is given out by a lecturer
4. Program of disciplines and task for control works to the students of extra-mural form of teaching
5. Methodical pointing for implementation of laboratory works
6. Methodical pointing for practical employments conducting
7. Methodical pointing for course project (term paper) implementation
8. Methodical recommendations for independent work of students
9. Individual semester tasks for independent work, students tests
10. Control tasks to seminar, practical and laboratory employments
11. Control works for verification of level of mastering by the students of educational material
12. Examination tickets
13. Methodical materials on the questions of independent work of students
14. List of themes of diploma projects.
15. Subject of course projects (works)
16. Packages of complex control works (CCR) with the criteria of evaluation
17. Application computer programs presented in ICC
18. Recommended Internet sites (with the addresses of pages).
19. Didactic providing of independent students work.

While preparing to edition informative providing of disciplines teachers make an electronic variant of lectures compendium, textbook, manual or methodical pointing, which is passed in Center of teaching controlled from distance for its introduction to the corporate network of Academy for the common use, and it is also saved at „Accounting and audit” department.

Informative providing of “Accounting and audit” specialists preparation of all educational-qualifying levels include:

- educational literature presence in the library of Academy (concerning disciplines programs and departments requests) and permanent addition to the library fund;
- professional magazines receipt after subscription;
- preparation by teachers and edition by Operative edition sector of educational editions for students;
- computer programs;
- access to Internet etc.

For high quality of teaching and efficiency of students study, work of „Accounting and audit” department is directed on creation of scientific-methodical providing of disciplines complexes. Special attention is paid to materials concerning improvement of students’ self-education development.

All these measures allow to meet standards and to achieve high modern level of education.

Plans of practical and seminar employments are developed for all disciplines for which conducting of practical and seminar employments is foreseen by curriculum. Decision of playing production situations and tasks are foreseen at practical employments.

Tests during trimesters are not foreseen by curriculum of students preparation in 6.030509 „Accounting and audit” direction.

Term paper is an independent scientific and practical research which enables to estimate quality of student knowledge and his ability to apply it in practical activity.

Purpose of term paper implementation is to explore a concrete question of theory and practice of discipline, that is studied, deeply and creatively, and to capture the methods of scientific research.

Students perfect and develop such skills and abilities during work process:

- to formulate a research theme independently;
- to determine purpose, basic tasks, subject, research object;
- to perform search and systematization of necessary scientific information;
- to analyze practical activity of different enterprises;
- to express opinions, suggestions logically and argued, to draw conclusions;
- to design a scientific-background paper correctly;
- to protect the prepared work in public (to do the scientific reports, to answer question, to protect the point of view and others like that).

Students Practice is a component part of educational process. Practical preparation of students is carried out with the purpose of professional skills and abilities acquisition by students and is the inalienable component part of specialist’s preparation process, foreseen by the curriculum of specialty.

Practice types passed by students in 6.030509 direction of «Bachelor» preparation are the following: acquainting; computer; technological; complex training on an enterprise.

In the 3th trimester of specialists and master's degrees preparation by specialty 7.050106, 8.050106 „Accounting and audit” practice before diploma implementation is conducted.

Purpose of this practice at a „specialist” level is:

- collection and systematization of practical materials for diploma project;
- selection and study of special and Normative literature according to selected theme;
- economic analysis of base enterprise;
- writing of rough copy to diploma project.

Functions of every department of book-keeping, their communication with all economic services of enterprise, organization of record-keeping in the conditions of automation, feature and technician of economic operations conducting consideration, economic analysis, organization of control-revision work, internal and external audit are subjects of practice.

The following tasks are decided during practice:

- acquaintance with organization and operations management;
- capture working skills concerning book-keeping and tax consideration organization;
- front-rank experience of registration-analytical work on the basis of modern computing engineering use study.

Considerable time is appointed on the independent study of disciplines in accordance with conception of educational activity and curriculum of 6.030509 „Accounting and audit” and specialties 7.050106, 8.050106 „Accounting and audit” preparations.

For students independent work organization teachers of departments, that provide preparation of specialists in direction 6.030509 „Accounting and audit” and specialties 7.050106, 8.050106 „Accounting and audit”, developed plans of independent work for every discipline of curriculum, which contain:

- themes and questions for independent study
- volumes of self work hours for every theme of course
- recommended literature
- forms of student reports and control.

Within the framework of independent work computer programs which are at disposal of «Accounting and audit» department and resources of network Internet are actively used.

3. Students knowledge quality control organization

General description of educational-educate process organization will be incomplete, without lighting up checking system of its realization which engulfs all period of student teaching. System of student’s knowledge control and its effective organization play key role in high quality of educational-educate process providing.

Since March 2006 „Experimental statute about the test control and rating evaluation of knowledge, abilities, skills of students in the conditions of credit-

module system educational process organization» (farther – Statute) operates in KNAME, which is approved by the presidium of Scientific–methodical advice of Academy and was ratified by KNAME rector on March 17, 2006.

In accordance with this Statute, diagnostics of education quality is carried out by means criterion-oriented achievements tests, which are components of module-rating checking system. Rating system is based on module construction of executable codes of disciplines, it foresees unity of educational, educate, developing, prophylactic-preventive, administrative functions, system verification and timely illumination of knowledge control results, abilities and skills of students.

All types of audience and independent educational work of students are the objects of teaching progress estimation.

Teaching quality diagnostics includes such kinds: attestation, examination, test, measuring of remaining knowledge, design (mathematical and physical), questionnaire, self-control, round table, business games, review from the places of employment, rating, banks of reports.

Diagnostics of disciplines preparation program materials mastering level, capture of necessary knowledge and skills, that are required by educational-qualifying descriptions, by students, is carried out in such forms: current, timely and final control.

Current control of student's knowledge is carried out during conducting of practical employments and is hold for student preparation level verification to implementation of concrete work.

Tasks of student's knowledge current control are the following: verification of definite material understanding and mastering, produced skills of computation works conducting, abilities to work over texts independently, ability to comprehend theme or section content, abilities to present definite material in public or in written form (presentation).

It is carried out in three directions:

- systematic character and activity of students work during the trimester above program material discipline study. The following subjects are estimated at current control: level of the knowledge shown in answers and appearances on seminar and practical employments; activity at problem questions discussion, which are taken away on seminar (practical) employments; ability to execute practical computation tasks (laboratory works) and interpret gotten results; attendance of audience employments, results of express-control in the form of tests on practical employments, independent work of students (implementation of tasks, intended for independent study and working, individual tasks, preparation of abstracts and their defense and others like that), participation in student conferences, groups, competitions, Olympiads and others like that;
- control of module tasks implementation. Every (section, block) semantic module ends with the current test control. Results of current control are used for students level knowledge estimation, abilities and skills forming;
- control of tasks for independent working implementation.

Tasks for current control of knowledge are formulated as theoretical questions and practical tasks, and also as tests and situation tasks depending on the specific of discipline and are counted on estimation of the first level of knowledge mastering, that is level of common orientation in an object.

Current control is directly related with the process of knowledge mastering control and executed function of feed-back in it. Teaching process is corrected on the basis of current control and degree of educational material perception is estimated. Current control is conducted in the form of questioning, writing control works, acquaintance with reports from production practice, and others like that.

Timely control (selective or continuous) is carried out in different forms (control work, colloquium, abstract, criticizing, implementation of creative tasks, decision of logical tasks, making of thematic annotated lists of literature, interviews and consultation, organizational-business games).

Final control of students knowledge is carried out in the form of final module control or examination.

Evaluation of student's knowledge of educational disciplines is based on credit-module control measures conducting, which include current and final module-test (trimester, semester) control.

Program material of discipline of different character and level of complication is the object of evaluation of student's knowledge mastering.

Student's knowledge evaluation of Normative disciplines is carried out on the basis of current module control of knowledge results and examination in type of final module-test control (examination).

Student's knowledge evaluation from disciplines of selective components is carried out on the basis of current module control results.

The final module control (trimester) is conducted for learning results estimation by logically completed semantic module. Task of final control is verification of: understanding and mastering of definite material, making skills of computation works conducting, ability to decide concrete situation tasks, ability to work over texts independently, capabilities to comprehend theme or section content (a few themes of discipline), abilities to give definite material in public or in written form.

Forms of current and final control conducting and system of student's knowledge level and abilities evaluation are represented in executable code of discipline.

Trimester control is conducted in form of examination or test in volume of educational material, which is defined by an executable educational code, and in terms set by working curriculum and schedule of student's educational process.

Examination is the form of final control, which foresees verification of student understanding of theoretical and practical program material, capabilities to use accumulated knowledge and abilities creatively, forming own attitude toward a definite problem and others like that, which is conducted by implementation of examination tasks, developed by teachers of «Accounting and audit» department as test tasks, that is foreseen by executable code of discipline.

Final module control (FMC) is the form of final control, that means student mastering of educational material from definite discipline estimation exceptionally on the basis of current modules evaluation.

Level of theoretical knowledge and practical skills from the themes plugged in the semantic modules; independent learning of themes; computations conducting; writing of abstracts, essay; compendia of educational or scientific texts preparation, their translation from a foreign language; annotations of publications preparation and others like that are estimated during final module control.

Term papers, complex or through individual computation-graphic and others tasks, which level of implementation is estimated at 100-mark scale, are the separate form of final module control, and their estimation is joined to test credit as a separate test module, if it is foreseen by executable code of discipline.

Practice is obligatory constituent of educational process. Attestation of students from practice is conducted taking into account all student achievements during its passing (review of practice leaders from KNAME, enterprises, quality of report registration (according to KNAME standards), timeliness of defense and others like that). During report defense estimation according to national scale and one proposed by ECTS are marked in test list.

Results of different forms of control evaluation are carried out in rating 100 mark scales, in national scale and in ECTS scale.

Independent student work (ISW) is the basic mean of educational material from disciplines, that are laid out by «Accounting and audit» department, mastering, in free of obligatory lessons time. Student must learn to behave consciously in capturing theoretical and practical knowledge and to be freely oriented in informative space during process of independent work. ISW is planned activity executed by student according to task and methodical guidance of teacher, but without his direct participation.

Forms of independent students work are the following:

- working at theoretical bases of listened lecture material;
- independent study of separate themes and questions using educational literature and Normative-legal acts;
- preparation to employments;
- theme choice, plan development and abstract work writing;
- theme choice, plan development and lecture writing (scientific article);
- working at and preparation of educational or scientific texts compendia;
- decision of practical tasks, tests;
- systematization of trained course material before trimester (semester) examination and others like that.

Methods of independent students work control are the following:

- questioning on audience employments and during private-consultative work;
- hearing and discussion of lectures (scientific articles);
- defense of abstracts;

- verification of express test works (tests, decision of practical tasks) implementation rightness;
- current module - test works implementation;
- final module-test control (examination, differentiated test, test).

The final quantity of marks, collected by students for independent work tasks implementation, is one of current student's progress constituents and at the exposure of common quantity of marks for current progress is summed up with the marks got for implementation of other types of current educational work.

System of testing is the basic form of current module control, that includes an aggregate of test standardizing tasks (tests of opened and closed forms), that are used as diagnostic material for definite level of educational achievements evaluation.

Module control can also be conducted in form of answers for theoretical questions, practical tasks decision, production situations (keys) and others like that.

Rating system of educational student work evaluation is a method of his work quality and abilities and knowledge level obtained during teaching determination, which foresees evaluation of all results attained during current, module (intermediate) and semester (final) control in marks. Rating is also given to final projects (to qualifying, laboratory works, to production practice etc.), and 100 mark percent system is taken as a basis (maximal rating estimation).

Control of remaining knowledge from disciplines studied is also conducted. Such control is organized in 2-3 months after an examination session. Complex control works are developed for this purpose (CCW).

Control of knowledge remaining is used for student's theoretical and practical material from separate educational discipline after its study mastering quality control. It is carried out by conducting CCW. Quantity of variants provides necessary students independence and includes 30 units, as a rule.

Control of knowledge remaining from disciplines of professional preparation cycle is carried out by CCW that contains:

- theoretical part with the list of control questions or tests;
- practical part with the situation tasks or computation tasks.

Control of knowledge remaining is conducted by teachers of department, dean's office of faculty or other supervisory organs by the order of Academy rector.

Except mentioned before, the following forms of educational-professional preparation quality control are also used in KNAME: diploma projects, term papers, practices reports, control tasks (works), discussions, disputes, lectures, colloquiums, consultations, questioning, Olympiads, seminars, abstracts, models, scientific developments, testing.

Diagnostics of teaching quality is conducted in writing form mainly, and, as an exception, in oral with student's answers materials documenting.

4. State attestation of students

State attestation of **bachelors** in direction of 6.030509 „Accounting and audit” preparation is conducted by KNAME State examination commission from the given

profession, which is ratified by Ministry of Ukrainian Education, after students implementation of full curriculum. Attestation is carried out on the basis of progress analysis, quality of professional and social-professional tasks decision by graduating students estimations with use of national methods of diagnostics: state examinations on four Normative disciplines of professional preparation cycle:

- 3.1.1 «Organization and methodic of economic analysis»;
- 3.1.2 «Financial accounting 1, 2»;
- 3.1.4 «Audit»;
- 3.1.6 «Management accounting».

The following additional examinations are foreseen by curriculum of bachelor in direction 6.030509 „Accounting and audit” preparation:

- state examination on business foreign language (if package №1 has been chosen);
- complex state examination on psychology-pedagogical preparation (if package №2 has been chosen).

State examination of qualifying level «bachelor» is one of educational process stages in higher establishments of education.

The mean of diagnostics is test task of closed form with offered answers from which a correct one is got out with the plural choice (four answers, only one of which is correct). The system of base test tasks is formed by expert estimation of every task and their aggregate and engulfs all semantic modules from the complex of Normative disciplines which are definite in the educational-professional program of bachelor in economy and enterprise preparation.

Test task of the closed form consists of three components:

- a) instructions of their implementation;
- б) interrogative (table of contents) part;
- в) variants of answers.

An analytical-computation task according to semantic modules designs terms which graduating student can meet in practical activity in primary positions, imitates stages of preparation, acceptance and realization of management decision process.

Structure of task:

- 1) description of initial terms;
- 2) informative providing;
- 3) task – to accept management decision and/or to prepare project of such decision and design it by proper document (by order, explanatory, evidential message and others like that).

Every task is complemented by standard decision (step-by-step algorithm, forms of working tables, basic formulas of computations, indicative number answers, standards of documents forms and others like that).

Final stage in specialists preparation of 7.050106 "Accounting and audit” specialty is diploma project implementation - final qualifying work which enables to expose student level of theoretical knowledge and practical preparation mastering, capacity for independent work in select professional direction. As a result of diploma project state attestation is carried out.

Diploma project implementation is a summarizing process which enables future specialist in accounting and audit to put together acquired theoretical knowledge with practical skills and express own scientific persuasions. Diploma project is the result of study of whole complex of educational disciplines.

A student must confirm the level of general theoretic and special preparation.

Diploma project is attestation qualifying work and on the basis of its defense State Examination Commission decides a question about appropriation to its author qualification of «specialist in accounting and audit» and delivery of diploma.

Deep and creative study of concrete question (problems) of theory and practice of accounting and audit with the elements of deep analysis and capture of scientific research methods are basic setting of diploma project implementation. During the process of diploma project implementation students perfect and develop the following skills and abilities:

- to formulate a research problem independently;
- to determine a purpose, basic tasks, object, research object;
- to carry out the search and selection of necessary scientific and practical information;
- to analyze real facts and events, tying up with activity of enterprise structures (enterprises of production, home-communal domestic, budgetary and social sphere) of all forms of property;
- to express opinions, suggestions logically and argued, to draw conclusions;
- to design scientifically – background paper correctly;
- to protect prepared work in public (to make scientific reports, to answer question, to protect the point of view and others like that).

Diploma projects consists of three parts.

The first part has a public descriptive-auditing character and exposes information in relation to:

- specific lines of enterprise, that is a base of diploma project implementation;
- its registration policy;
- basic financial performance indicators.

The second part of work has a Normative-accounting character and lights the following questions:

- Normative base of research accounting article;
- methodical bases of research accounting article;
- documenting of operations from research accounting article (from primary documents to reflection in accounting);
- registration decisions on a base enterprise in relation with research article;
- additional questions according to student's choice.

Table of contents and structure of the third part can differ depending on a theme and object of diploma project research.

Students collect material for work during practice.

Diploma project estimation, that State Examination Commission determines, is carried out after 4-point scale. During estimation determination the row of important indexes of diploma project quality are taken into account:

Main aspects in content of work:

- *actuality of selected theme;*
- *accordance of work logical construction to put purposes and tasks;*
- *breadth and adequacy of methodological and diagnostic vehicle;*
- *presence of alternative approaches to decision of definite problems ;*
- *degree of independence in work implementation;*
- *language of work developing and its common registration.*

Quality of work defense:

- ability to lay out essence and job performances squeezed, consistently and expressly;
- ability to protect suggestions, thoughts, looks argued;
- general level of student preparation;
- domain by the culture of presentation.

Final stage in master's degrees preparation of 8.050106 "Accounting and audit" specialty is diploma project implementation (farther, master's degree work). Independent writing master's degree work, which is executed by student, is a component of state attestation, final qualifying work, which enables to expose student level of theoretical knowledge and practical preparation mastering, capacity for independent work in select professional direction.

Master's degree work is attestation qualifying work and on the basis of its defense State Examination Commission decides a question about appropriation to its author qualification of "master" and delivery of master's degree diploma.

The basic tasks of master's degree work are:

- study (or deepening) and generalization of theory-methodological bases from select direction of research;
- conducting of comprehensive diagnostics of situation with application of modern tools;
- development and estimation of alternative approaches to the decision of defined problems;
- proved offered solutions with the use of situation analysis;
- preparation of lecture and evident materials, that pass basic maintenance of work and suggestion of author, with their subsequent personal defense.

The decision and development of concrete professional task is the purpose of master's degree work implementation, that is based on the capture of theoretical material and methods of independent research, successive teaching, and practical application of theoretical knowledge in relation to perfection of consideration, analysis and conducting of audit on an enterprise.

Student must show the following knowledge during master's degree work implementation, according to qualifying requirements:

- knowledge of general theoretic, general economic and professional-oriented disciplines, which expose theoretical bases and practical questions of accounting and audit;
- ability to take away, systematize and process information in accordance with the purposes of research;
- ability to formulate conclusions and prove concrete suggestions in relation to perfection of accounting and conducting of audit after separate directions of activity of the real object of research;
- ability to determine and use causal relationships of processes and phenomena in the applied industry.

Master's degree work is to be an advanced study. It means that it must generate new or relatively new information. Elements of such information can be the following: deep analysis and determination of problem situation decision ways; suggestions as a project of problem decision; proved recommendations concerning legislation change, to proper organs or structures work perfection; plan of actions or measures; system of informative providing; teaching-methodical materials or developments; recommendation in relation to interpretation, correct application or deep understanding of new terms or notions etc.

Diploma projects defense takes place before State Examination Commission. The candidacy of State Examination Commission Chairman is agreed with Department of higher education and science of Ukraine, and the members of State Examination Commission are confirmed by order of Academy rector.

Лекція 1

Бухгалтерський облік: мова бізнесу

План

1. Бухгалтерський облік: сутність, ціль і роль у сучасному житті
2. Види бухгалтерського обліку
3. Історія бухгалтерського обліку
4. Сучасний бухгалтерський облік

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічна діяльність, бухгалтерська інформація, фінансовий облік, управлінський облік, податковий облік.

1. Бухгалтерський облік: сутність, ціль і роль у сучасному житті

Бухгалтерський облік - спосіб, яким ділові люди встановлюють мету, вимірюють результати і оцінюють роботу.

Важко брати участь у розмові, якщо Ви не розумієте мови.

Бухгалтерський облік - просто засіб, яким ми вимірюємо й описуємо результати ділових операцій.

Метою бухгалтерського обліку є забезпечення менеджерів інформацією, необхідною для прийняття економічних рішень.

Бухгалтерський облік «зв'язує» менеджерів з економічною діяльністю і з результатами прийнятих рішень (рис. 1).

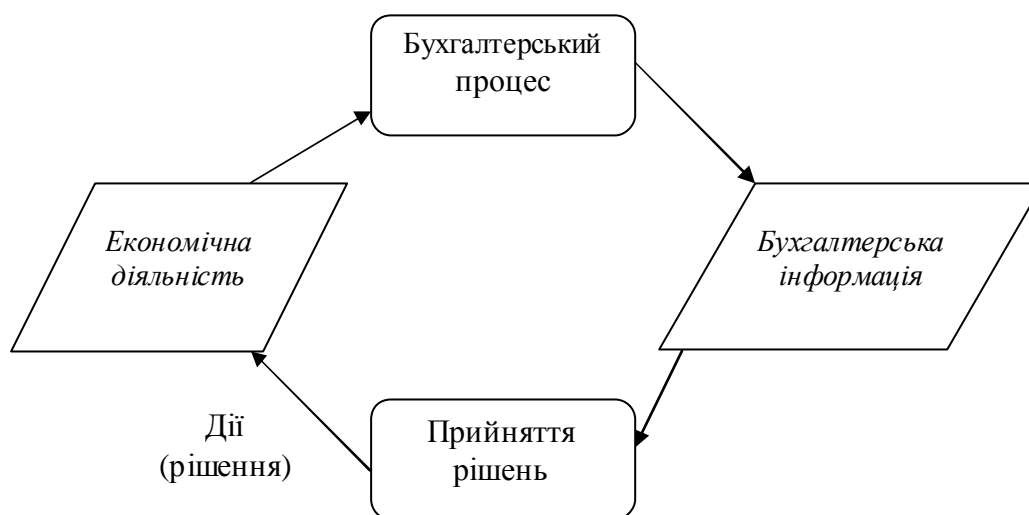

Рис. 1. Вхідна і вихідна інформація бухгалтерського процесу

Бухгалтерський облік з перспективи користувача

Щоб використовувати бухгалтерську інформацію ефективно, Ви повинні зрозуміти:

1. Природу ділових операцій описану в облікових звітах.
2. Припущення й техніку вимірів, які застосовуються в бухгалтерському процесі.
3. Як зв'язати бухгалтерську інформацію з рішеннями, що приймаються.

Важливість бухгалтерської освіти

Всі культури існують в умовах великих змін. Сьогодні професійним бухгалтерам надзвичайно необхідно бути технічними експертами з відмінними комунікативними навиками, і вони постійно мають бути готовими відповідати обліковим та інформаційним вимогам нової економіки. На додаток до отримання знань і навиків з техніки бухгалтерського обліку, професійним бухгалтерам також необхідні навика, що дозволять їм бути відповідними діловими консультантами, фінансовими аналітиками, відмінними співрозмовниками, талановитими посередниками і першокласними менеджерами. В той же час, цілісність, об'єктивність і готовність підтримати підприємство є суттєвими атрибутами професії бухгалтера. Професійні цінності та етика є невід'ємною частиною професійного бухгалтера.

Програма бухгалтерської освіти і практичного досвіду має перевершити традиційний метод, який ґрунтувався на «передачі знань» шляхом вивчення і строгої періодичної перевірки визначених принципів, стандартів, понять, фактів і процедур.

Підвищений акцент має ставитись на наборі професійних знань та навичок, професійних цінностей, етики та відносин на стільки широких, щоб забезпечити адаптацію до постійних змін. Особи, які стають професійними бухгалтерами повинні мати постійне бажання отримувати нові знання та застосовувати їх на практиці.

Професія бухгалтера відіграє важливу роль у всіх суспільствах. Так як світ рухається назустріч глобальній ринковій економіці, інвестиції та операції перетинають кордони в небачених раніше розмірах, професійним бухгалтерам необхідний широкий глобальний світогляд для розуміння контексту діяльності організацій і бізнесу.

Швидка зміна була основною характеристикою середовища, в якому працюють професійні бухгалтери. Тиск для змін походить від багатьох джерел, включаючи: глобалізацію, комп'ютеризацію, поширення груп посередників, включаючи регуляторів і контролерів. Тепер професійні бухгалтери мають служити не тільки інвесторам і кредиторам, а й інформаційним потребам багатьох користувачів фінансової і не фінансової інформації.

Підприємства та інші організації займаються великою кількістю справ та проводять багато операцій. Тому управління ризиками стає все більш важливим. Інформаційні технології продовжують розвиватись швидкими темпами, а Інтернет революціонував глобальний зв'язок. Торгівля і комерція

стали більш транснаціональними. Приватизація стала надзвичайно важливим напрямком в багатьох країнах. Юридичні дії стали більш звичними для багатьох країн, тоді як в інших існують юридичні рамки, що визначають професійну відповідальність. Зросли зацікавленість середовищем і стабільним розвитком.

Ці напрямки вимагають зростання обліку, і, як наслідок, в усіх культурах попит на професію бухгалтера є високим і продовжує зростати. Здатність професії задовольняти ці вимоги визначає її цінність для суспільства.

Ці напрямки ставлять перед бухгалтерами дві вимоги: більшого, ніж раніше, вкладу в суспільство, і підтримання компетенції. Життєздатність обліку як професії залежить від здатності і готовності її індивідуальних представників брати відповідальність за відповідність цим вимогам. Гарантування забезпеченості бухгалтерів необхідними знаннями для виконання своїх обов'язків є відповідальністю членів Міжнародної Федерації Бухгалтерів.

Для того, щоб професія бухгалтера відповідала поставленим перед нею вимогам, необхідно гарантувати, що кожен, хто стає професійним бухгалтером досягає відповідного рівня компетенції, що потім підтримується. Особи розвивають та підтримують професійну компетенцію шляхом одержання освіти та практичного досвіду з подальшим продовженням професійного розвитку. Тому, професія потребує встановлення та відповідності високих стандартів в цій області.

2. Види бухгалтерського обліку

Фінансовий бухгалтерський облік відноситься до інформації, що описує фінансові ресурси, зобов'язання, і дії юридичної особи.

Управлінський облік включає розвиток і інтерпретацію бухгалтерської інформації для допомоги керівникам в управлінні бізнесом.

Податковий облік – це не просто підготовка звітів, наприклад з прибуткового податку, а скоріше – податкове планування.

3. Історія бухгалтерського обліку

Рання історія

Дитинство бухгалтерії відноситься до найбільш ранніх днів людського господарства й цивілізації (шумери в Месопотамії, і єгипетське Старе Королівство). Древня економічна думка Близького Сходу полегшила створення точних звітів про кількість і відносне значення сільськогосподарської продукції, методи, які були формалізовані в системах торгівлі й грошових системах до 2000 р. до н.е. Простий бухгалтерський облік згадують у християнській Біблії (Новий Завіт), у Книзі Метью, у Притчі Талантів. Ісламський Коран також згадує простий облік в торгівлі і кредитних операціях. В дванадцятому сторіччі нашої ери арабський автор Тайміян згадував у своїй

книзі Hisba (буквально, "перевірка" або "обчислення") деталізовані системи обліку, які використовувались мусульманами вже в середині сьомого сторіччя нашої ери. Ця практика звітності була під впливом римлян й перських цивілізацій, з якими мусульмани взаємодіяли. Найбільш детальним прикладом, того що Тайм'ян забезпечив складну урядову систему обліку, є книга Умара, другого Халіфа Ісламу, у якій були зареєстровані всі доходи й виплати. Книга Умара була описана докладно різними Ісламськими істориками й використовувався правителями мусульман на Близькому Сході з модифікаціями й нововведеннями до падіння Османської імперії.

Лука Пачолі і народження сучасної бухгалтерії

Картину Луки Пачолі, повне ім'я, якого Джакопо де Барбарі Лука Пачолі (1445 - 1517), також відомого як чернець Лука дель Борго, відносять до "народження" бухгалтерського обліку. Його Summa de arithmetica, geometrica, proportioni i proportionalita (Звід арифметики, геометрії, пропорцій і пропорційності; Венеція 1494), був підручником, що використовувався в абакських школах північної Італії, де вчилися сини торговців і майстрів. Це було резюме математичного знання його часу, і включає перший друкований опис методу зберігання рахунків, які венеціанські торговці використовували тоді, відомий як система обліку подвійної бухгалтерії. Хоча Пачолі шифрував, а не винайшов цю систему, він всюди вважається "батьком бухгалтерського обліку". Система, яку він видав, включала більшу частину періодичності обліку, яку ми знаємо сьогодні. Він описав використання журналів і бухгалтерських книг, і вважав, що людина не може заснути вночі, поки її дебети не рівнялися кредитам! У його бухгалтерській книзі були рахунки активів (включаючи дебіторську заборгованість і матеріальні запаси), боргів, капіталу, доходів, і видатків - категорії рахунків, які відображаються в бухгалтерському балансі організації й звіті про прибутки й збитки, відповідно. Він продемонстрував заключні записи, які робляться в кінці року, й запропонував використовувати пробний баланс, щоб удосконалити і спростити ведення бухгалтерської книги. Його трактат також торкається широкого діапазону зв'язаних розділів від бухгалтерської етики до обліку витрат.

4. Сучасний бухгалтерський облік

Бухгалтерський облік - процес визначення, вимірювання і передачі економічної інформації, так щоб користувач інформації міг робити економічні судження і приймати рішення на її основі.

Бухгалтерський облік – рівень вимірювання фінансових операцій, які є передачею прав власності на договірній основі. Не фінансові операції спеціально виключаються відповідно до принципів консерватизму і матеріальності.

Центром фінансового обліку є двійна бухгалтерська система. Ця система включає створення як мінімум двох проводок для кожної операції: дебет на

одному рахунку, і відповідно кредит, на іншому рахунку. Сума всіх дебетів повинна завжди дорівнювати сумі всіх кредитів, забезпечуючи простий шлях для перевірки помилок. Ця система була вперше використана в середньовічній Європі, хоча були зроблені заяви, що ця система бере початок в Древньому Римі чи Греції.

За твердженням критиків стандартних методів звітності, ця система мало змінилася з тих пір. Кожне покоління приймало певні види бухгалтерських реформ для того, щоб бухгалтерія була доречною для обліку основних фондів або виробничої потужності і відповідала їх часу. Проте, це не змінило основні бухгалтерські принципи, які, як вважається, є незалежними від економіки як такої. Останнім часом, розбіжність бухгалтерського обліку від економічних принципів привела до спірних реформ, аби зробити фінансові звіти більш відповідними економічній дійсності.

Критичні підходи, такі як, наприклад, Соціально обумовлений бухгалтерський облік, ставлять проблеми перед традиційним бухгалтерським обліком, зокрема фінансовим, щодо надання вузького відображення взаємодії між суспільством і організаціями, і таким чином штучно змінюють предмет бухгалтерського обліку. Соціальний бухгалтерський облік зокрема переконує, що, організації повинні давати звіт про соціальний і екологічний вплив їх економічної діяльності. Тому бухгалтерський облік повинен не лише охопити описи виключно економічних подій і виражатись у фінансових термінах, а з метою розширення діяльності і кількості акціонерів його предмет має виходити за межі відображення фінансового успіху.

Лекція 2

Професія Бухгалтера

План

1. Кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів
2. Обов'язки бухгалтера
3. Права бухгалтера

Ключові слова: *кваліфікаційні вимоги, права, обов'язки, головний бухгалтер, бухгалтер-ревізор, касир, бухгалтер-обліковець.*

1. Кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів

Сьогодні основним документом, що визначає кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів є Довідник кваліфікаційних характеристик професій. В ньому виділено шість кваліфікаційних категорій робітників бухгалтерії:

- головний бухгалтер
- бухгалтер з дипломом спеціаліста
- бухгалтер
- бухгалтер-ревізор
- касир
- бухгалтер-обліковець.

На основі Довідника кваліфікаційних характеристик професій з урахуванням вимог діючого законодавства України роботодавець розробляє і затверджує посадові інструкції, враховуючи конкретні задачі і обов'язки, функції, права і відповідальність працівників цих груп і особливості штатного розкладу.

Необхідно відмітити, що положення Довідника кваліфікаційних характеристик професій носять виключно рекомендаційний характер (Довідник не зареєстрований в Міністерстві Юстиції, а відповідно не є нормативним документом), тому керівник має право самостійно оцінювати кваліфікацію кандидата на посаду бухгалтера. Інакше кажучи, відсутність у бухгалтера диплома не забирає в нього право займати цю посаду.

Але і керівнику і бухгалтеру цікаво знати про те, якими кваліфікаційними характеристиками має володіти бухгалтер відповідно до вимог Довідника кваліфікаційних характеристик професій. Вимоги до знань та обов'язків бухгалтерів відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій відображено в табл. 1.

Таблиця 1 Вимоги до знань та обов'язків бухгалтера відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій

Професія	Завдання і обов'язки
Головний бухгалтер	Забезпечує ведення бухгалтерського обліку
	Організує роботу бухгалтерської служби
	Вимагає від всіх підрозділів надання до обліку первинних документів і дотримання порядку їх оформлення
	Забезпечує складання фінансової звітності підприємства та її пред'явлення у відповідні строки
	Приймає участь у підготовці і наданні інших видів періодичної звітності
	За узгодженням з власником забезпечує перерахування податків
	Здійснює контроль за веденням касових операцій
	Приймає участь у проведенні інвентаризації
	Забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіалах, відділеннях, підрозділах
	Організує підготовку пропозицій для власника підприємства з питань облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку та інших
	Керує спеціалістами бухгалтерського обліку
Бухгалтер з дипломом спеціаліста	Самостійно і в повному обсязі веде облік
	Забезпечує повне, достовірне відображення інформації
	Надає в банківські установи документи для перерахування коштів
	Приймає участь у проведенні інвентаризації
	Готує дані для включення їх у фінансову звітність, складає окремі її форми
	Забезпечує оформлення підготовлених документів
	Приймає участь у підготовці пропозицій з вдосконалення управлінського обліку і правил документообігу
	Забезпечує функцію збереження майна
Бухгалтер без диплому спеціаліста	Самостійно складає або приймає в облік первинні документи, систематизує інформацію, готує попередні розрахунки
	Нараховує заробітну платню
	Приймає участь у проведенні інвентаризації
Бухгалтер-ревізор	Здійснює документальні ревізії господарсько-фінансової діяльності підприємства
	Своєчасно оформляє результати ревізії
	Надає оперативні вказівки керівникам об'єкту, що перевіряється з усунення виявлених порушень та недоліків
	Контролює достовірність обліку поступаючих коштів
	Приймає участь у розробці і здійсненні заходів спрямованих на підвищення ефективності використання фінансових коштів
	Контролює діяльність робітників з організації ведення бухгалтерського обліку і звітності
Касир	Здійснює операції пов'язані з прийманням і видачею грошових коштів
	Отримує в установах банку готівку
	Перевіряє наявність і достовірність підпису головного бухгалтера
	Повертає документи в бухгалтерію для відповідного оформлення
	Підписує прибуткові касові ордери і видаткові документи
	Видає квитанції
	Випишує видаткові касові ордери
	Щоденно виводить залишок грошових коштів і передає в бухгалтерію підприємства звіт касира
	Виконує обов'язки з контролю за збереженням грошових коштів та цінних паперів в касі

Бухгалтер-обліковець	Перевіряє отримані первинні документи та систематизує їх
	Готує попередні звіти
	Готує дані і форми для розрахункових операцій
	Здійснює реєстрацію документів бухгалтерського обліку
	Комплектує документи після їх обробки
	Передає документи на збереження в структурні підрозділи

Таблиця 2 показує необхідний рівень знань, якими має володіти бухгалтер відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій.

Таблиця 2 Рівень знань бухгалтера відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій

Професія	Повинен знати
Головний бухгалтер	Закони України, укази президента України, постанови, розпорядження, рішення КМУ, НБУ, Державної податкової адміністрації України з питань правових основ регулювання господарської діяльності підприємства
	Положення бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України з порядку ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, а також методичні документи Міністерства та інших центральних органів виконавчої влади з питань галузевих особливостей застосування положень бухгалтерського обліку
	Основні технології виробництва продукції, порядок оформлення операцій та організації документообігу за розділами обліку, форми і порядок розрахунків, порядок прийому, зарахування на баланс, зберігання і витрачання грошових коштів, товарно-матеріальних та інших цінностей, правила проведення інвентаризації активів і зобов'язань
	Економіку, організацію виробництва, праці і управління, податкову справу, основи цивільного права, трудове, фінансове, господарське законодавство
Бухгалтер з дипломом спеціаліста	Нормативні, методичні та інші матеріали з організації і ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
	Облікову політику
	Систему реєстрів обліку
	Правила документообігу і технологію обробки облікової інформації на підприємстві
	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій; систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю
Бухгалтер без диплому спеціаліста	Нормативні, методичні та інші матеріали з організації і ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
	Облікову політику
	Систему реєстрів обліку
	Порядок і способи реєстрації інформації, правила документообігу і технологію обробки облікової інформації на підприємстві
	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій; систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю
Бухгалтер-ревзор	Законодавчі акти, постанови, розпорядження, накази, методичні та інші нормативні матеріали з організації і ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
	Форми і методи бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності на підприємстві

	<p>Порядок проведення документальних ревізій і перевірок з правильного ведення бухгалтерського обліку майна, зобов'язань і господарських операцій</p> <p>Організацію документообігу і порядок документального оформлення і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з рухом основних засобів, товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів; план і кореспонденцію рахунків, фінансове і господарське законодавство</p> <p>Економіку, організацію виробництва, праці і управління; ринкові методи господарювання</p> <p>Правила експлуатації обчислювальної техніки</p> <p>Трудове законодавство</p>
Касир	<p>Правила документообігу і технологію обробки облікової інформації на підприємстві</p> <p>Нормативно-правові акти з ведення касових операцій, обліку цінних паперів</p> <p>Правила експлуатації обчислювальної техніки</p>
Бухгалтер-обліковець	<p>Нормативні, методичні та інші інструктивні матеріали з організації та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності</p> <p>Основи облікової політики, систему реєстрів бухгалтерського обліку, порядок і способи реєстрації інформації</p> <p>Правила документообігу і технологію обробки облікової інформації на підприємстві</p> <p>Систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю</p>

Кваліфікаційні вимоги, що пред'являються Довідником кваліфікаційних характеристик професій до бухгалтерів відображено на рис.2.

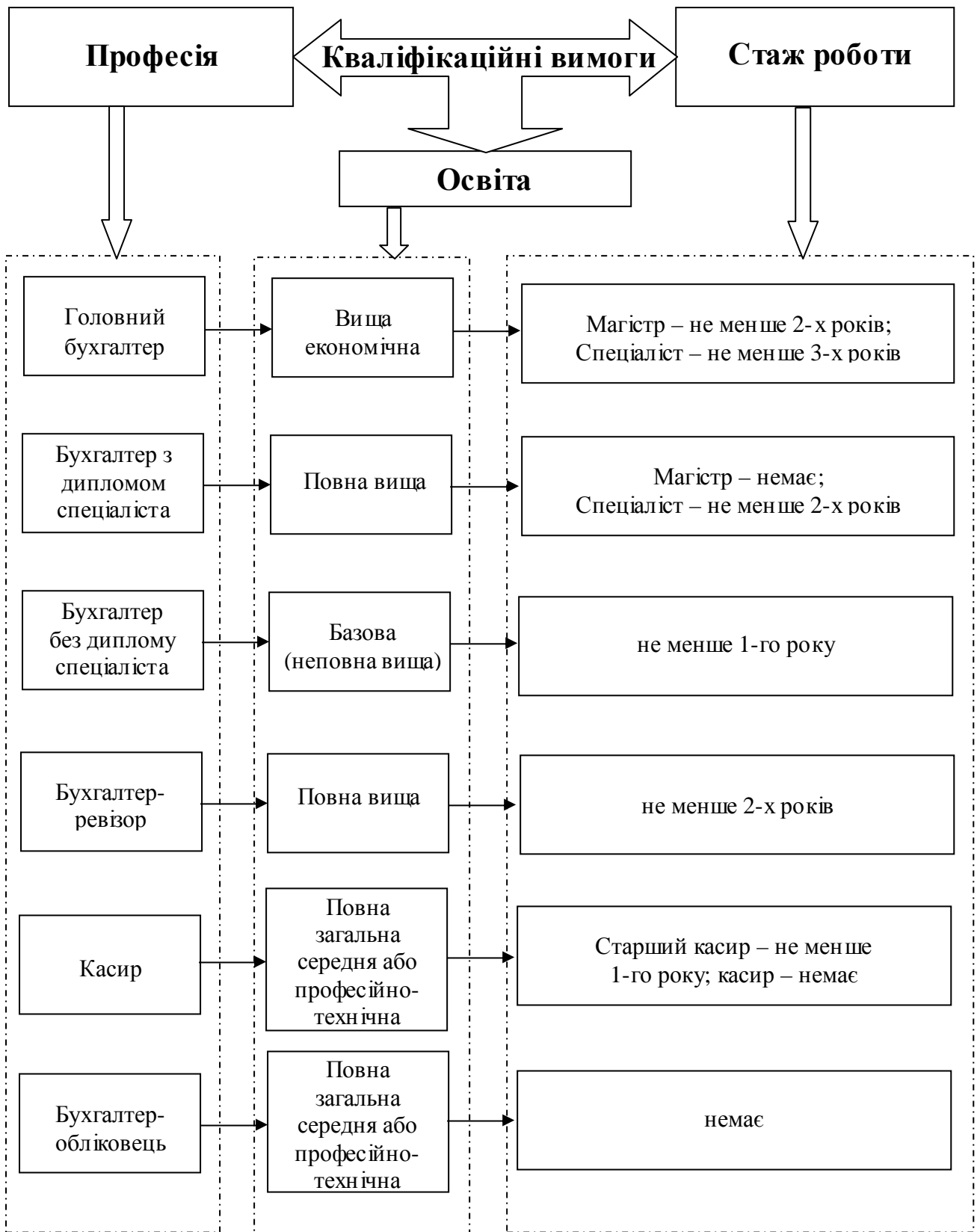

Рис. 2 Кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій

2. Обов'язки бухгалтера

Коло обов'язків бухгалтера обмежене нормами діючого законодавства. Відповідно до п. 7 ст. 8 Закону про бухгалтерський облік головний бухгалтер чи особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку на підприємстві:

- **забезпечує дотримання** на підприємстві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності;
- **організовує контроль** за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- **приймає участь** в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею і поверненням витрат за такими нестачами, крадіжками і псуванням активів підприємства;
- **забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку** в філіалах, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства.

3. Права бухгалтера

Як і на будь-якого іншого працівника, на бухгалтера поширюються права гарантовані Конституцією України (право на працю, яку він вільно вибирає і на яку погоджується; право на відповідні, безпечні і здорові умови праці; на заробітну плату, не нижчу визначеної законом; право на своєчасне отримання винагороди за працю; захист від незаконного звільнення) та Кодексом законів про працю України (право на відпочинок, право на безпечні і здорові умови праці, право на матеріальну допомогу у випадку хвороби чи часткової втрати працездатності, право на звернення до суду при вирішенні трудових спорів).

Що стосується посадових прав бухгалтера, то можна виділити наступні:

- не приймати до виконання і оформлення документи з операцій, що порушують діюче законодавство і встановлений порядок прийому, оприбуткування, зберігання і використання засобів, обладнання, матеріальних та інших цінностей;
- давати підлеглим йому співробітникам і службовцям доручення, завдання за рядом питань, що входять в його функціональні обов'язки;
- контролювати своєчасне виконання задач і доручень підлеглими співробітниками;
- вимагати і отримувати необхідні документи, що стосуються діяльності бухгалтера;
- вступати у відносини з підрозділами сторонніх організацій для вирішення оперативних питань виробничої діяльності, що належать до компетенції бухгалтера;
- представляти інтереси підприємства в сторонніх організаціях з питань, що відносяться до компетенції бухгалтера;
- знайомитись з проектами рішень керівників підприємства, що стосуються його діяльності;
- в рамках своєї компетенції сповіщати керівнику про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства і вносити пропозиції по їх усуненню;
- залучати спеціалістів усіх структурних підрозділів для вирішення покладених на нього задач;
- вимагати у керівників підприємства співпраці для вирішення своїх посадових обов'язків.

Лекція 3

Міжнародні освітні стандарти для професійних бухгалтерів

План

1. Місія Міжнародної федерації бухгалтерів
2. Зміст Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів
3. Вимоги до професійних навичок і загальної освіти бухгалтера
4. Професійні цінності, етика і відносини

Ключові слова: *Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів, Міжнародна федерація бухгалтерів, професійні навички, загальна освіта.*

1. Місія Міжнародної федерації бухгалтерів

Місія Міжнародної федерації бухгалтерів полягає в “служінні суспільному інтересу, закріпленні позиції бухгалтерської професії в усьому світі й сприянні розвитку міжнародних економічних систем, установлюючи й просуваючи прихильність до високоякісних професійних стандартів, сприяючи міжнародній конвергенції таких стандартів, і виходячи із проблем суспільного інтересу, де знання професії є найважливішим”.

Для досягнення цієї місії керівництво Міжнародної Федерації Бухгалтерів створило Комісію Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів, що функціонує як незалежний орган під керівництвом Міжнародної Федерації Бухгалтерів, приймає стандарти для бухгалтерів і допомагає в роботі Службі захисту суспільних інтересів.

Комісія Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів, самостійно і для задоволення суспільних інтересів, розробляє і видає документи включаючи Міжнародні освітні стандарти, Звіти міжнародної освітньої практики, Інформаційні газети та інші інформаційні документи для перекваліфікації і тренування професійних бухгалтерів та продовження професійної освіти, а також для розвитку представників бухгалтерських професій. Керівництво Міжнародної Федерації Бухгалтерів зазначило, що визнання Комісії Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів незалежним органом, відповідальним за свою роботу та з власним керівництвом, але зі встановленими вихідними умовами найкраще слугує захисту суспільних інтересів в досягненні цього аспекту їх місії.

Комісія Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів діє як каталізатор, об'єднуючи розвинені країни і ті, що розвиваються, а також країни з перехідною економікою, і допомагає в просуванні освітніх бухгалтерських програм по всьому світу, особливо там, де це допоможе економічному розвитку. Роль Комісії Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів

полягає в розвитку професійних знань, умінь і цінностей, етики та відносин бухгалтерів для служіння суспільним інтересам.

Комісія Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів свідомо широкого різноманіття культурних, мовних, освітніх, законодавчих і соціальних систем країн-учасниць Федерації і різноманіття функціональних обов'язків бухгалтерів. Тому кожна країна окремо повинна визначити детальні вимоги до перекваліфікації та підвищення кваліфікації бухгалтерів, а також програми розвитку їх знань. Таким чином, вважається, що Комісія Міжнародних стандартів для бухгалтерів приймає тільки суттєві елементи, на яких повинні базуватись програми, що розробляються для професійних бухгалтерів.

Комісія Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів визнає, що деякі органи контролюються різними гілками влади в межах їх юрисдикції. Комісія Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів не може законодавчо анулювати вимоги чи обмеження покладені на індивідуальні органи законами чи актами. Проте, ці органи повинні розглядати Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів (а також практику рекомендовану Звітами міжнародної освітньої практики) в розвитку їхньої освіти і освітніх програм. Органи також зобов'язані давати рекомендації законодавчій та виконавчій гілкам влади стосовно Міжнародних освітніх стандартів та Звітів міжнародної освітньої практики та шукати розширення існуючих меж шляхом гармонізації місцевих вимог і вимог Міжнародних освітніх стандартів та Звітів Міжнародної Освітньої Практики.

Вважається, що кожен пункт Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів виконує одну з наступних функцій:

1) Задає «хорошу практику» (тобто, встановлює стандарти для органів, яких повинні дотримуватись);

2) Забезпечує управління, інтерпретацію, обговорення, ілюстрацію, приклади заяв або іншим чином допомагає органам в досягненні «хорошої практики»;

3) Розглядає, розпочинає та полегшує дискусії щодо освітніх питань, показує факти, презентує дослідження чи огляд розробок (описує ситуацію) чи дає усвідомлення про освітні питання.

2. Зміст Міжнародних освітніх стандартів для бухгалтерів

Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів виражають стандарти, яким повинні відповідати підготовка і подальший розвиток професійних бухгалтерів. Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів встановлюють суттєві елементи змісту і процесу освіти і розвитку на рівні, націленому на отримання міжнародного визнання, прийняття і застосування. Отже, бухгалтери мають розглядати ці вимоги. Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів не можуть юридично анулювати закони і норми, але забезпечать авторитетне

посилання для інформування і впливу на локальних керівників відносно загальноприйнятої «хорошої практики».

Міжнародні освітні стандарти для бухгалтерів задають вимоги до навчання і розвитку професійних бухгалтерів в наступних стандартах:

1: *Вимоги для вступників до професійної бухгалтерської освіти*

2: *Зміст професійних навчальних бухгалтерських програм*

3: *Професійні навички*

4: *Професійна етика цінностей і відносини*

5: *Вимоги практичного досвіду*

6: *Оцінка професійних здібностей і компетентності*

7: *Продовження професійного розвитку: програма довічного навчання й продовження розвитку професійної компетентності*

8: *Вимоги до компетентності професійних аудиторів*

Характеристика кожного стандарту подана в таблиці нижче.

Таблиця 3 Характеристика Міжнародних освітніх стандартів (МОС)

Стандарт	Характеристика	
	Зміст	Ціль
МОС 1	Цей Стандарт формулює вхідні вимоги до освіти і практичного досвіду професійних бухгалтерів – членів Міжнародної федерації бухгалтерів. Він також забезпечує деякі коментарі щодо того, як оцінити вхідний рівень кваліфікації.	Метою цього стандарту є гарантування того, що студенти, які хочуть стати професійними бухгалтерами мають освітнє підґрунтя, що дозволяє їм мати розумну можливість досягти успіху в навчанні, кваліфікаційних екзаменах і періоді практичного досвіду. Для того, щоб виконати цю вимогу члени Федерації можуть вимагати окремих поступаючих пройти певний вхідний кваліфікаційний тест.
МОС 2	Цей стандарт визначає зміст знань професійних бухгалтерських програм, які мають отримати кандидати, щоб стати професійними бухгалтерами.	Метою цього стандарту є гарантування того, що кандидати на членство в Міжнародній федерації бухгалтерів мають достатньо представлене професійне знання обліку, що дозволяє їм функціонувати як професійні бухгалтери в дуже складному і змінному середовищі. Проблемам підтримання цієї компетенції присвячено Стандарт 7: Продовження професійного розвитку: Програма довічного навчання і продовження розвитку професійної компетенції

МОС 3	Цей стандарт задає вимоги до сукупності навичок, якими повинні володіти кандидати для отримання кваліфікації професійного бухгалтера. Частина мети цього Стандарту полягає в тому, щоб показати як загальна освіта, що може бути отримана різними шляхами в межах різних контекстів може посприяти розвитку цих навичок.	Метою цього Стандарту є гарантування того, що кандидати на членство в Міжнародній федерації бухгалтерів володіють відповідним набором навичок (інтелектуальними, технічними, особистими, міжособистісними та організаційними) для функціонування як професійні бухгалтери. Це дозволяє їм функціонувати як компетентні професіонали в надзвичайно складному і вимогливому середовищі бухгалтерів.
МОС 4	Цей Стандарт визначає професійні цінності, етику та відношення якими повинні оволодіти професійні бухгалтери в процесі освітньої програми здобуття кваліфікації.	Метою цього Стандарту є гарантування того, що кандидати на членство в Міжнародній федерації бухгалтерів володіють відповідними професійними цінностями, етикою та відносинами, щоб функціонувати як професійні бухгалтери.
МОС 5	Цей Стандарт визначає вимоги до практичного досвіду, що має отримати кандидат на членство в Міжнародній федерації бухгалтерів для отримання кваліфікації професійного бухгалтера.	Метою цього Стандарту є гарантування того, що кандидати, які прагнуть отримати кваліфікацію професійних, отримали відповідний практичний досвід, що вважається достатнім часом для кваліфікації та функціонування як професійний бухгалтер.
МОС 6	Цей стандарт задає вимоги до кінцевої оцінки професійних можливостей і компетенції кандидата перед кваліфікацією.	Метою цього стандарту є оцінка професійних можливостей (професійних знань, навичок, цінностей, етики та відношення), що вимагаються професійними освітніми програмами.
МОС 7	Цей Стандарт вказує, що члени Федерації: А) сприяють зобов'язанню продовження навчання серед професійних бухгалтерів на протязі життя; Б) спрощують доступ до можливостей і ресурсів продовження професійного розвитку членів Федерації; В) встановлюють для членів Федерації стандарти, необхідні для розвитку і підтримання професійної компетенції, необхідної для захисту суспільних інтересів; Г) перевіряють і здійснюють постійний розвиток і підтримку професійної компетенції бухгалтерів.	Цей стандарт базується на принципі, що відповідальністю кожного професійного бухгалтера особисто є розвиток і підтримка професійної компетенції необхідних для забезпечення високої якості послуг клієнтам, роботодавцям та акціонерам.

МОС 8	<p>Цей стандарт задає вимоги до компетенції професійних аудиторів, включаючи тих, що працюють в специфічному середовищі і виробництві. Члени Міжнародної федерації бухгалтерів повинні встановити політику і процедури, що дозволять кандидатам задовольнити вимоги цього стандарту до того, як вони стануть професійними аудиторами. Відповідальність за розвиток і оцінку необхідної компетенції поширюється на членів Федерації, аудиторські організації, законодавчі органи та ін. Специфічний стандарт для професійних аудиторів є необхідним не тільки для отримання спеціалістами необхідних знань та навичок для компетентного виконання обов'язків у цій області, а також через довіру суспільства та організацій до аудиту фінансової інформації. Цей стандарт складено на базі семи стандартів для професійних бухгалтерів.</p>	<p>Метою цього Стандарту є гарантування того, що бухгалтери отримують та підтримують спеціальні можливості, що вимагаються від них для того, щоб працювати професійним аудитором.</p>
-------	--	---

3. Вимоги до професійних навичок і загальної освіти бухгалтера

Навики, які вимагаються від бухгалтера-професіонала, можна згрупувати в п'ять груп:

- 1) інтелектуальні навички;
- 2) технічні й функціональні навички;
- 3) особисті навички;
- 4) особисті і комунікативні здатності;
- 5) організаційні й ділові управлінські навички.

Інтелектуальні навички часто поділяють на шість рівнів, які можна поставити в наступному порядку: знання, розуміння, самооцінка, аналіз, синтез (поєднання знань з різних областей, передбачення і заключні висновки) і оцінка. Важливо, щоб кандидати досягли найвищого рівня кваліфікації.

Інтелектуальні навички дозволяють професійному бухгалтерові вирішити проблеми, прийняти рішення й зробити правильне судження в складних організаційних ситуаціях. Ці навички часто - продукт широкої загальної освіти.

Необхідні інтелектуальні навички включають наступне:

- а) здатність визначити місцезнаходження, одержати, організувати й зрозуміти інформацію, одержану від людини, друкованих й електронних джерел;
- б) здатність до запиту, дослідження, логічного й аналітичного міркування, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і критичного аналізу;

в) здатність ідентифікувати й вирішити неструктуровані проблеми, які можуть бути в незнайомих ситуаціях.

Технічні й функціональні навички складаються як із загальних навичок, так і з навичок, типових для бухгалтерії. Вони включають:

- а) здатність до кількісного мислення (математичні й статистичні навички) і майстерність роботи за комп'ютером;
- б) вміння моделювати рішення і аналізувати ризики;
- в) вимірювання;
- г) вміння складати звіти;
- д) відповідність законодавчим і нормативним вимогам.

Особисті навички стосуються відносин і поведінки професійних бухгалтерів. Розвиток цих навичок допомагає навчання й особистому вдосконаленню. Вони включають: а) самоуправління; б) ініціатива, вплив і самоосвіта; в) здатність вибрати й визначати пріоритети в межах обмежених ресурсів і організувати роботу так, щоб виконати її в строк; г) здатність оцінювати й пристосуватися до змін; д) врахування значення професійних етичних цінностей і відносин в ухваленні рішення; е) професійний скептицизм.

Особисті і комунікативні здібності дозволяють професійному бухгалтерові працювати з іншими для суспільної користі організації, одержати й передати інформацію, формувати обґрунтовані судження й приймати ефективні рішення. Склад особистих і комунікативні здібностей включає здатність до: а) співпраці з іншими в консультативному процесі, щоб протистояти й конфліктам і вирішувати їх; б) праці в командах; в) взаємодії з культурно й інтелектуально різноманітними людьми; г) домовленостей при прийнятті рішень і угод в професійних ситуаціях; д) ефективної праці в багато культурних установах; е) презентації, обговорення, повідомлення й ефективного захисту думки за допомогою формальних, неофіційних, письмових і розмовних засобів комунікації; є) ефективного прослуховування і читання, включаючи чутливість до культурного і мовного розходження.

Організаційні й ділові управлінські навички стають усе більше й більше важливими для професійних бухгалтерів. Професійні бухгалтери повинні відігравати все більш важливу роль в оперативному управлінні організацією. Якщо раніше їхня роль могла обмежуватись забезпеченням інформації, необхідної іншим для прийняття рішень, то сьогодні професійні бухгалтери часто є частиною управлінської команди. Тому важливо, щоб вони розуміли всі аспекти того, як працює організація. Для цього професійним бухгалтерам необхідно розвинути діловий кругозір, так само як політичну обізнаність і глобальний кругозір.

Організаційні й ділові управлінські навички включають: а) стратегічне планування, керівництво проектами, управління людьми й ресурсами, і ухвалення рішень; б) здатність організувати й делегувати завдання, мотивувати й розвинути людей; в) лідерство; г) професійні судження і проникливість.

Освіта

Освіта – систематичний процес, метою якого є розвиток знань, навичок, і інших можливостей людини. Вона включає "навчання".

Пояснення: Освіта - систематичний процес навчання, за допомогою якого люди розвивають здібності, що є бажаними для суспільства. Освіта звичайно характеризується зростанням розумових і практичних здібностей людини, а також формуванням відносин, які приведуть до розвитку здібностей людини функціонувати й сприяти розвитку суспільства, або в певній або в загальній областях. Хоча освіту часто пов'язують з академічним середовищем, вона також включає систематичні процеси навчання в інших середовищах, таких як навчання на робочому місці і за його межами. Освіта по своїй природі це запланований і структурований процес, тому виключає випадкове й несистематичне вивчення.

Продовження професійного розвитку

Освітня діяльність для розвитку і підтримки здібностей професійних бухгалтерів і забезпечення їх конкурентоздатності у професійному середовищі.

Пояснення: Процес продовження професійного розвитку спрямований на підвищення кваліфікації і підтримку професійної компетенції. Він включає розвиток здібностей як за допомогою будь-яких офіційних програм (так звана післядипломна освіта), так і неофіційне вивчення.

4. Професійні цінності, етика і відносини

Навчання професійним цінностям, етиці та відносинам

Зважаючи на важливість професійних цінностей, етики та відносин, якими повинен володіти професійний бухгалтер, ця тема має бути розглянута як окремий предмет. Оскільки студенти прогресують і отримують ширші знання з інших предметів, то доцільно буде виділити причини цього прогресу. Це заохотить студентів з нетерпінням чекати занять і застосовувати на практиці результати вивчення етичних проблем, що обговорювались при вивченні інших предметів.

Студенти мають зрозуміти, що питання цінностей, етики та відносин проходять через все чим займається професійний бухгалтер, а також який внесок вони роблять в конфіденційність і довіру на ринку. Відповідне вивчення може стосуватись особливих етичних проблем, які постануть перед всіма професійними бухгалтерами, а також тих, що будуть використовуватись професійними бухгалтерами в особливому культурному оточенні.

Студенти повинні заохочуватись до вивчення правил і критичної оцінки відповідних кодексів професійної етики. Студентів можуть запрошувати до розгляду професійних заяв у цій області як позитивне зусилля у створенні рамок довіри і цілісності, в яких мають працювати професійні бухгалтери. Студентів мають заохочувати до дослідження етичних питань інших професій, а також до дослідження і обговорення інших потенційних підходів до професії

бухгалтера. Зубріння кодексів і їх наступна перевірка не дадуть очікуваного ефекту.

Презентація цінностей, етики і відносин професійних бухгалтерів студентам може значно підвищитись через використання методів «участі». Вони можуть включати:

- А) багатомірні ситуативні вправи;
- Б) рольові ігри;
- В) обговорення вибраної літератури та відео;
- Г) аналіз реальних бізнес-ситуацій, включаючи етичні проблеми;
- Д) обговорення дисциплінарних заяв і даних;
- Е) семінари за участю доповідачів з досвідом корпоративного управління.

Таке залучення студентів до роботи приведе до кращої їх обізнаності в змісті етики, а також в особистих чи бізнес-конфліктах, що можуть постати перед людьми, які приймають управлінські рішення. Програми дистанційного навчання можуть бути обмежені в пропозиції занять за методом «участі», хоча має пропонуватись як можна більше підходів для полегшення навчального досвіду.

Для професійних бухгалтерів важливо вчитись на таких етичних прикладах. Тому до освітніх програм повинні бути включені ситуації, коли від студентів вимагається застосування отриманого досвіду, з подальшим розглядом питань щодо правильності і помилковості прийнятих рішень, і вибором підходів, що можуть бути використані в майбутньому в подібних ситуаціях.

Вивчення робочого місяця, професійних цінностей, етики та відносин

Професійні цінності, етика і відносини впливають на роботу всіх професійних бухгалтерів. Відповідна етична поведінка є такою ж важливою як технічна компетенція. Від стажерів вимагається проходження тренувань і отримання відповідного досвіду для прийняття на роботу. Відповідно, період тренувань і практичного досвіду має бути структурований, щоб дати стажерам можливість спостерігати за застосуванням професійних цінностей, етики і відносин в робочих ситуаціях.

Відповідальні за керівництво практичними заняттями повинні розглядати зі студентами роль професійної етики бухгалтерів на робочих місцях. Це досягається за рахунок заохочення студентів до визначення явного етичного змісту і конфліктів у їх роботі, а також до формування попередніх висновків щодо таких випадків і обговорення їх з керівником.

Окрім дискусії з керівником чи наставником є і інші шляхи до обговорення стажерами етичних проблем, наприклад, їх обговорення чи розгляд з персоналом організації.

Стажери, а також ті, що недавно отримали кваліфікацію бухгалтера також отримують користь від розкриття важливих питань відносно роботи підприємства їх роботодавців та їх обговорення, які сприймаються для того щоб мати потенційний етичний зміст, наприклад конфлікт інтересів, що відноситься до:

А) відповідальності професійного бухгалтера на робочому місці (включаючи відповідальність визначену політикою організації і інструкціями керівника) і їх професійної відповідальності (що визначається їх професійним кодексом поведінки та в інших джерелах);

Б) конфіденційності інформації, включаючи ліміти конфіденційності;

В) структури і мети професійних асоціацій (включаючи пропагандистську діяльність від імені учасників); та

Г) різноманіття ситуацій, в яких професійні бухгалтери можуть зіткнутись з конфліктом інтересів, наприклад, невідповідне управління захистом чи заробітками.

Можуть виникати також етичні проблеми чи потенційні дилеми. В тому випадку, якщо є сумнів щодо етичного аспекту курсу дії чи ситуації стажерам необхідно звернутись за допомогою до визнаного джерела з питань етики бухгалтерів в межах їх робочого місця чи до працівника організації, і будь-яка з цих дій буде правильною.

Лекція 4

Аудит: незалежна думка експерта про достовірність фінансових звітів

План

1. Мета аудиту
2. Типи аудиту
3. Аудиторський звіт
4. Аудит сьогодні

Ключові слова: *аудит, аудит фінансових звітів, операційний аудит, аудиторський звіт, незалежні аудитори.*

1. Мета аудиту

Яку гарантію мають користувачі звітності, що фінансові звіти, представлені керівниками, забезпечують повну й надійну картину фінансового становища компанії й операційних результатів?

У значній мірі, ця гарантія забезпечується ревізією фінансових звітів компанії, що виконується аудиторською фірмою. Ці аудитори - експерти в області фінансової звітності й незалежні від компанії, що складає фінансові звіти.

Аудит - дослідження фінансових звітів компанії, розроблене для визначення "справедливості" звітів. Бухгалтери й аудитори використовують термін «справедливий» в описі фінансових звітів, які надійні й повні, відповідають загальноприйнятим принципам бухгалтерського обліку, і не вводять в оману.

Як частина аудиту, сертифіковані аудитори досліджують якість внутрішньої структури контролю компанії, рахують або досліджують активи компанії, і збирають докази як всередині компанії, так і з зовнішніх джерел. Спираючись на це детальне дослідження, фірма сертифікованих аудиторів виражає свою професійну думку щодо справедливості фінансових звітів. Ця думка, названа звітом аудиторів, супроводжує фінансові звіти, що надаються користувачам за межами організації.

Аудитори не гарантують точність фінансових звітів, вони тільки виражають свою експертну думку щодо їх достовірності.

2. Типи аудиту

Аудит фінансових звітів

Метою цього аудиту є ознайомлення людей поза організацією з думкою незалежного експерта щодо того, чи є фінансові звіти справедливими. Аудитори використовують фразу «справедлива» звітність, щоб описати фінансові звіти, які повні, неупереджені, і відповідають загальноприйнятим принципам бухгалтерського обліку.

Для того, щоб думці аудитора можна було довіряти, незалежні аудитори повинні бути:

- 1) незалежними від компанії, що складає звіти й від її керівництва;

2) має суттєве підґрунтя для вираження своєї думки.

Операційний аудит

Операційний аудит зосереджує увагу на продуктивності й ефективності операційної одиниці в межах організації. Операційний аудит включає вивчення, тестування, і оцінку робочих процесів і системи міжнародного контролю, що стосується певної одиниці в межах всієї організації. Предметом операційного аудиту може бути бухгалтерський відділ, купівельний відділ, офісне кафе, або будь-яка інша одиниця в межах компанії. Ціль аудиту полягає в тому, щоб розробити рекомендації керівництву для того, щоб покращити експлуатаційну ефективність відділів, що досліджуються. Результати звичайно не повідомляються особам, що приймають рішення, за межами ділової організації.

3. Аудиторський звіт

Після завершення перевірки, сертифіковані аудитори виражають свою експертну думку щодо справедливості фінансових звітів. Ця думка, названа аудиторським звітом, супроводжує фінансові звіти щоразу, коли вони надаються особам, що приймають рішення, за межами ділової організації.

Наступна діаграма підсумує відносини між фінансовими звітами, незалежним аудитом і звітів аудиторів:

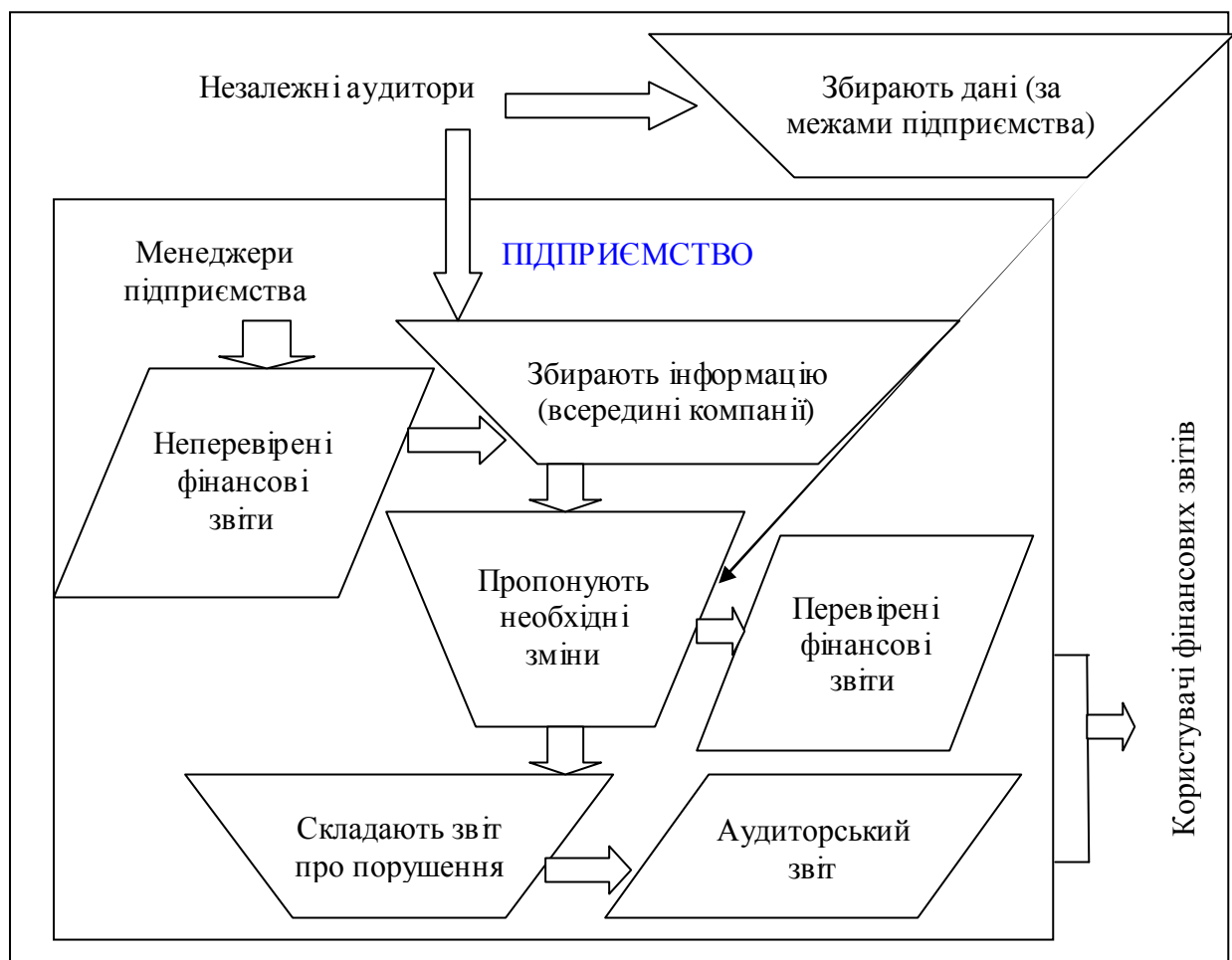

Рис. 3 Взаємозв'язок між аудиторами, підприємством і користувачами фінансових звітів

4. Аудит сьогодні

Найзагальніше визначення аудиту - оцінка особи, організації, системи, процесу, проекту або продукту. Аудит проводиться для того, щоб переконатись у достовірності і надійності інформації, а також забезпечити оцінку системи внутрішньогосподарського контролю. Метою аудиту є висловлення думки про особу/організацію/систему, і т.п. за допомогою проведення оцінки на базі тестування. Завдяки практичним обмеженням, аудит прагне забезпечити лише розумну гарантію того, що в звітах немає матеріальної помилки. Отже, в аудиті часто застосовують статистичні вибірки. В разі фінансових перевірок, набір фінансових звітів вважається вірним і справедливим, якщо вони вільні від матеріальних помилок – поняття, на яке впливають як кількісні, так і якісні чинники.

Традиційно перевірки переважно асоціювались із збором відомостей про фінансову систему і фінансові записи компанії або бізнесу (дивись фінансовий аудит). Проте останнім часом, аудит почав включати іншу інформацію про систему, таку як, наприклад, інформація про дотримання екологічних норм. В результаті зараз існують професії, які проводять екологічні перевірки.

У фінансовому бухгалтерському обліку, аудит - незалежна оцінка справедливості звітів підприємства, які представляються його менеджерами. Він виконується компетентною, незалежною і об'єктивною особою або особами, відомими як аудитори або бухгалтери, які потім надають звіт аудитора про результати перевірки.

Такі системи повинні дотримуватися загальноприйнятих стандартів, встановлених керівними комітетами, що регулюють діяльність підприємств. Це просто забезпечує гарантію для третіх осіб або зовнішніх користувачів, що звіти справедливо представляють фінансовий стан підприємства і результати його діяльності.

Лекція 5

Оподаткування

План

1. Податки: основна термінологія, цілі і ефекти
2. Відношення між базою, ставкою і доходом
3. Історія податків
4. Місцеві податки
5. Державні податки

Ключові слова: *податки, платники податків, місцеві податки, державні податки, база, ставка.*

1. Податки: основна термінологія, цілі і ефекти

Деяка основна термінологія

Податок може бути визначений як плата для підтримки витрат уряду.

Платник податків - будь-яка людина або організація, яка відповідно до закону повинна заплатити податок відповідному органу.

Рівень податку відноситься до остаточного економічного тягаря, представленого податком.

Право уряду накладити податок на певну людину або організацію визначається як юрисдикція.

Податок відрізняється від штрафу або пені, накладеного урядом, тим що податок не призначений, для покарання неприпустимої поведінки. З іншого боку, податки обов'язкові; будь-який суб'єкт оподаткування не може вибирати платити чи ні.

Цілі і ефекти

Історично фонди отримані від оподаткування використовувались державою і органами її управління для виконання багатьох функцій. Деякі з них включають витрати на війну, примус юридичного і суспільного порядку, захист власності, економічної інфраструктури (дороги, юридичні договори, примус контрактів, і тому подібне), суспільні роботи, суспільне проектування, і діяльність уряду саму по собі. Більшість сучасних урядів також використовують податки для фінансування добробуту і суспільних послуг. Ці послуги можуть включати системи освіти, системи охорони здоров'я, пенсій для людей похилого віку, виплати з безробіття, і суспільне транспортування. Витрати на енергію, воду і системи управління є також загальними комунальними послугами. Колоніальні держави, так само як і сучасні, також використовували грошові податки, аби направити або заставити виробників продукції перейти до грошової економіки.

Уряди використовують різні типи податків і міняють податкові ставки. Це робиться для поширення податкового тягарю серед індивідуумів або класів населення, що входять в оподатковувану діяльність, як наприклад, справа (бізнес), або для перерозподілу ресурсів між індивідуумами або класами. Історично, дворяни підтримувались податками з бідних; сучасні системи соціального забезпечення направлені на підтримку бідних, непрацевдатних чи безробітних податками тих, які все ще працюють. Крім того, податки направляються на фінансування іноземної і військової допомоги, аби впливати на макроекономічні показники економіки (урядова стратегія, що цим займається має назву фіскальної політики), або для модифікації показників споживання або зайнятості в межах економіки, що робить деякі види діяльності більше або менше привабливими.

Податкова система країни - часто віддзеркалення її суспільних цінностей або цінностей тих, хто при владі. Для того, щоб створити систему оподаткування, країна повинна зробити вибір відносно розподілу податкового навантаження – хто і в якій кількості буде платити податки – і як зібрані податки будуть витрачені. У демократичних країнах населення обирає тих, хто займається створенням податкової системи, цей вибір відображає тип суспільства, яке населення хоче створити. У країнах де населення не має великого впливу на систему оподаткування, ця система буде віддзеркалювати цінності тих, хто знаходиться при владі.

Ресурси зібрані з населення через оподаткування - завжди більше, ніж сума, яка може бути використана урядом. Різниця називається поступливими витратами і включає, наприклад, витрати праці і інші витрати понесені відповідно до податкових правил і законодавства. Збір податку для витрачання його на певну ціль, наприклад збір податку на алкоголь для безпосередньої оплати центрів реабілітації алкоголізму, називають іпотекою. Така практика часто не подобається фінансовими міністрами, оскільки вона зменшує їх свободу дії. Деякі економічні теоретики вважають це поняття інтелектуально несправедливим зважаючи на фактичне витрачання фондів. Крім того, часто трапляється, що податки або акцизи спочатку отримані на фінансування специфічних державних програм потім відносяться до державного загального фонду. В деяких випадках, такі податки збираються зовсім неефективним шляхом, наприклад збори на шосе.

Деякі економісти, особливо неокласики, доводять, що все оподаткування створює ринкове спотворення і приводить до економічної неефективності. Тому вони спробували визначити тип податкової системи, яка повинна мінімізувати це спотворення. Також, одним з найбільш фундаментальних обов'язків уряду повинно бути управління володінням і використанням землі в географічній області над якою він має владу, і вважається, що уряд працює економічно ефективно, якщо покриває суспільні потреби за допомогою коштів (додаткової вартості) отриманих від раціонального використання земель.

Оскільки уряди також вирішують комерційні розбіжності, особливо в країнах із звичайним правом, аналогічні аргументи інколи використовуються

для виправдання податку на продаж або податку на додану вартість. Інші економісти доводять, що більшість або всі форми податків аморальні через їх неумисну (а отже примушуючу/жорстоку) природу. Крайнім анти-податковим поглядом є анархо-капіталізм, в якому забезпечення всієї суспільної служби має досягатись добровільними приватними контрактами.

2. Відношення між базою, ставкою і доходом

Податки, звичайно, характеризуються відносно їх бази.

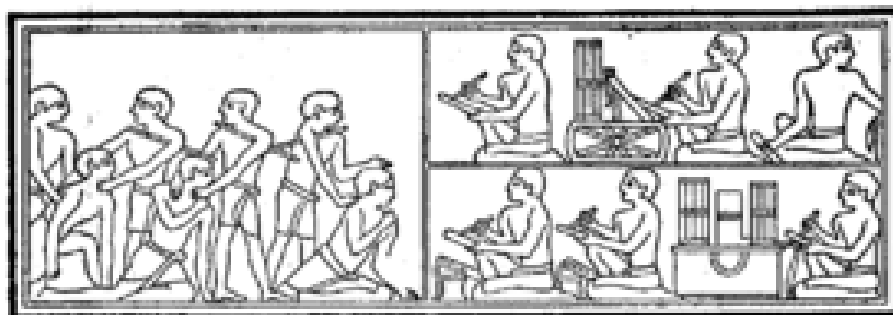
Податкова база – предмет, подія, операція чи діяльність, на які накладено податок. Податкова база звичайно виражається в грошовому відношенні. Сума податку розраховується множенням бази на ставку податку, яка звичайно відображається в процентах. Це відношення виражається наступною формулою:

$$\text{Податок (T)} = \text{норма (r)} * \text{база (B)}$$

Окремий відсоток, який відноситься до всієї податкової бази, вважається загальною тарифною ставкою (прямий податок). Для багатьох типів податків використовують градуйовану структуру ставок, яка складається зі складних відсотків, що відносяться до окремих частин податкової бази. Термін дохід відноситься до всіх податків, що стягуються урядом і доступні для суспільного використання. Відзначимо, що в рівнянні $T = r*B$, податок - функція і ставки і бази. Це математичне відношення вказує на те, що уряд може збільшити доходи, збільшуючи кожну із цих двох змінних у проекті їхніх систем оподаткування.

Відносини між базою, ставкою й податками з доходу звичайно характеризуються відносно їх бази. Податкова база - пункт, подія, угода, або діяльність, щодо якої накладений податок. Податкові підстави звичайно виражаються в грошово-кредитних строках. Грошова кількість податку обчислена, множенням бази на податкову ставку звичайно виражається як відсоток. Ці відносини виражені наступною формулою: Податок (T) = ставка (r) * база (B).

3. Історія податків

Egyptian peasants seized for non-payment of taxes... (Pyramid Age)

Рис. 4 Єгипетські селяни сплачені за несплату податків

На рисунку вище показано єгипетських селян захоплених за несплату податків (Вік Пірамід).

Перша відома система оподаткування з'явилась в Давньому Єгипті близько 3000- 2800 р.р. до н. е. в першій династії Старого Королівства. Записи документів того часу говорять, що фараон подорожував королівством, збираючи податки з людей. Раннє оподаткування також описане в Біблії. У Генезисі (глава 47, вірші 24 - Нова Міжнародна Версія) говориться: "Але коли сходить посів, дайте п'яту його частину Фараону. Інші чотири п'яті ви може тримати як сім'я для полів і їжу для себе і ваших дітей". Йосиф говорив людям Єгипту як ділити їх посів, віддаючи частину Фараону. Частина (20%) посіву була податком.

У Індії правила Ісламу нав'язували податки починаючи з 11 століття. Це було скасовано Акбаром. Тільки декілька записів про збір податків в Європі з принаймні 17-го століття доступні сьогодні. Але податкові рівні важко порівнювати з розміром податків і падінням економіки з тих пір, як підприємства почали приховувати свої доходи. Державні витрати і доходи у Франції збільшились у 17 столітті з близько 24.30 мільйонів ліврів в 1600-10р.р. до близько 126.86 мільйонів ліврів в 1650-59р.р. і близько 117.99 мільйонів ліврів в 1700-10р.р., коли державний борг досяг 1.6 мільярдів ліврів. У 1780-89р.р. він досягнув 421.50 мільярдів ліврів. Оподаткування як відсоток виробництва кінцевих товарів міг досягати 15% - 20% в 17 столітті в таких країнах, як: Франція, Нідерланди, і Скандинавія. Протягом періоду війни вісімнадцятого і початку дев'ятнадцятого століть, податкові ставки в Європі значно підвищились, так як війна була дорогою, а уряди більш централізованими і обізнаними у зборі податків. Це зростання досягло найбільшого рівня в Англії, де податковий тягар зріс до 85% в цей період. Інші дослідження підтверджують це число, виявляючи, що на душу населення податковий тягар зріс майже в шість разів протягом вісімнадцятого століття, але стійке економічне зростання привело до того, що реальний тягар на кожну особу лише подвоюється в період, що передуює промисловій революції. Середні податкові показники були вищими у Великобританії ніж у Франції у роки перед Французькою Революцією, вдвічі у порівнянні з доходом на душу населення, але вони здебільшого встановлювались в міжнародній торгівлі. У Франції, податки були нижчими але тягар був головним чином на землевласниках, індивідуумах, і внутрішній торгівлі і тому викликав велике обурення.

Оподаткування як відсоток ВВП в 2003 був 56.1% в Данії, 54.5% у Франції, 49.0% в районі Європи, 42.6% в Великобританії, 35.7% в Сполучених Штатах, 35.2% в Республіці Ірландії.

4. Місцеві податки

Місцеві органи влади у великій степені залежать від податків на власність і особистих податків, які часто згадуються як податки на власність. Податки на власність накладаються щорічно і базуються на ринковій вартості власності, яку, до речі, місцевий орган влади визначає самостійно. Особисті податки базуються на цінності активу, що підлягає оподаткуванню. Однак, така цінність звичайно не оцінюється місцевим органом влади. Замість цього люди й організації повинні визначити цінність своїх доходів, що підлягають оподаткуванню й надати цю інформацію податковому інспекторові.

Місцеві Податки в Україні

- Готельні платежі;
- плата за парковку автомобілів;
- споживчий ринковий платіж;
- плата за отримання прав на заняття квартири;
- податок на рекламу;
- плата за використання муніципальних символів і емблем; транзитна плата за перетин української границі автомобілем або вантажівкою;
- плата за отримання дозволів на торгівлю;
- плата за право проведення зйомок;
- плата за право проведення місцевих аукціонів і лотерей.

5. Державні податки

Уряд покладається в майже рівній мірі на податки з продажу й прибуткові податки як основні джерела фондів.

Податок з продаж в основному базується на роздрібному продажі матеріальних благ.

Загальні податки та інші примусові платежі

- ПДВ;
- прибутковий податок з підприємств і організацій;
- особистий прибутковий податок;
- імпорتنі і експортні платежі;
- податок на основні фонди підприємств (не виконується); податок на нерухоме майно людей (не виконується);
- плата за землю;
- податок з власників транспортних засобів;
- податок з комерційної діяльності фізичних осіб;
- платежі в Чорнобильський фонд;
- платежі в фонд зайнятості;
- платежі в фонд соціального страхування;
- платежі в пенсійний фонд;
- імпорتنий ПДВ.

Лекція 6

Аналіз господарської діяльності

План

1. Основні поняття та роль економічного аналізу
2. Історія та перспективи розвитку економічного аналізу
3. Мета, завдання та основні категорії економічного аналізу

Ключові слова: *економічний аналіз, ресурси, фактори, причини, резерви, фінансовий результат, результуючі фактори, модель.*

1. Основні поняття та роль економічного аналізу

Слово «аналіз» означає розгляд, вивчення, наукове дослідження будь-чого шляхом розчленування, розкладання цілого на його складові, що дає можливість з'ясувати внутрішню суть і природу процесів та явищ, їх залежність від різноманітних факторів, оскільки без такого розчленування глибоке вивчення більшості предметів і явищ, що відбуваються у природі та суспільстві, неможливе. Вивчаючи структуру об'єкта в цілому, аналіз передбачає не лише пізнання частин, з яких складається ціле, а й з'ясування взаємодії, яка існує між ними.

Економічний аналіз – це науковий метод пізнання сутності економічних явищ та процесів, що ґрунтується на розчленуванні їх на складові і на вивченні в усьому розмаїтті зв'язків і залежностей.

Об'єктом дослідження в економічному аналізі як науці є результати господарської діяльності підприємства, а предметом – причинно-наслідкові зв'язки і залежності економічних явищ та процесів, що формують результати діяльності суб'єкта господарювання.

Економічний аналіз є важливою складовою економічної роботи на підприємстві, її завершальним етапом, який комплексно охоплює всі інші елементи цієї роботи, а тому економіст будь-якого профілю повинен в достатній мірі володіти навичками аналітичної роботи. Саме цим пояснюється те, що дану навчальну дисципліну вивчають студенти всіх факультетів і всіх спеціальностей економічного напрямку.

Економічний аналіз є конкретною методологічною дисципліною. Ґрунтуючись на матеріалах інших економічних дисциплін і, значною мірою узагальнюючи набуті студентами знання, він допоможе майбутнім фахівцям оцінювати окремі господарські ситуації та розв'язувати комплексні економічні проблеми на підприємстві, а також у банківських, фінансових і державних установах.

Економічний аналіз, який дає змогу правильно оцінити роботу підприємства і його підрозділів, виявити причини негараздів і наявні резерви,

уможливило значне поліпшення рівня всієї економічної роботи, робить її серйозним стимулом науково-технічного прогресу, сприяє підвищенню ефективності виробництва.

2. Історія та перспективи розвитку економічного аналізу

На відміну від бухгалтерського обліку, який має багатовікову історію, економічний аналіз як наука сформувався відносно недавно. У дореволюційній Росії економічний аналіз роботи підприємства самостійно ще не існував, а використовувалися тільки окремі його елементи. Як наука та окрема дисципліна він сформувався на початку ХХ століття на базі курсу бухгалтерського обліку. Основним джерелом інформації для аналізу є досить складна система облікових і звітних показників роботи підприємств.

У становленні економічного аналізу велика роль належить М. І Туган-Барановському.

Історію розвитку економічного аналізу умовно можна поділити на такі періоди:

- 1) до революції 1917 року;
- 2) післяреволюційний період (1917-1990 роки);
- 3) період переходу до ринкових відносин.

Дореволюційний аналіз господарської діяльності приватних капіталістичних підприємств і їх монопольних об'єднань полягав переважно в аналізі балансу, в оцінюванні його статей активу і пасиву. Але баланси не завжди правильно відображали стан справ. Розвиток у дореволюційний період кооперативної форми господарювання зумовив необхідність аналізу роботи підприємств, заснованих на кооперативній власності. Основна увага в процесі аналізу зверталась на фінансові результати господарської діяльності.

Однак, спеціальної літератури з економічного аналізу, єдиної схеми його організації не існувало. Були короткі інструкції комерційних банків щодо перевірки кредитоспроможності клієнтури.

Після 1917 року сталися різкі зміни в політиці, економіці, управлінських структурах, в організації обліку і контролю. Послідовно, відповідно до різних етапів розвитку соціалістичної економіки, розвивався економічний аналіз, що відповідав потребам командно-адміністративної системи.

Важливе місце в 20-ті роки належало кооперативним організаціям – споживчим і кредитним товариствам. Досвід роботи цих організацій узагальнювався й аналізувався. Особливо активно здійснювались аналітичні розробки діяльності підприємств і організацій споживчої кооперації у період непу.

Здійснення індустріалізації країни у 1925 році сприяло інтенсифікації економічного аналізу в промисловості. Нагальним завданням стало зниження собівартості промислових виробів, дотримання підприємствами вимог господарського розрахунку, режиму економії, фінансово-кредитної дисципліни.

У цей період в СРСР і сформувався економічний аналіз як самостійна дисципліна в програмах підготовки спеціалістів економічного напрямку.

У передвоєнні роки економічний аналіз набув досить широкого розвитку і справив суттєвий позитивний вплив на економіку країни.

Особливий історичний період – роки Великої Вітчизняної війни. За умов воєнного часу економічний аналіз набув особливого значення, оскільки сприяв зростанню випуску високоякісної військової продукції з найменшими втратами. У ці роки було видано цілу низку праць з обліку й аналізу діяльності підприємств.

Після закінчення Великої Вітчизняної війни здійснився перехід до мирного будівництва, який став новим етапом у розвитку економічного аналізу. Але насамперед необхідно було оцінити колосальні матеріальні збитки, спричинені народному господарству війною, належало списати величезну кількість основних засобів й товарно-матеріальних цінностей, зруйнованих та розкрадених окупантами під час війни. У цій роботі економічний аналіз відіграв досить важливу роль.

Свої закони та категорії має ринкова економіка. Потрібні нові дослідження, а в багатьох випадках і нова методологія, нові прийоми економічного аналізу. Постали також нові вимоги і до організації проведення економічного аналізу.

Перебудова господарського механізму, орієнтація його на ринкові відносини потребували перегляду традиційних прийомів дослідження і засвоєння багатьох нових економічних категорій. Важливе значення має комерційний розрахунок, який означає максимальне використання економічних важелів для підвищення ефективності виробництва. Проте його широке впровадження є неможливим без глибокого аналізу діяльності підприємств і їхніх підрозділів. Це пояснюється тим, що економічний аналіз сприяє поширенню передового досвіду, прогресивних форм управління. Запровадженню передової техніки й технології, забезпечує можливість розпізнавання закономірностей і прогресивних явищ та надання їм необхідного додаткового імпульсу розвитку.

Важливим завданням економічного аналізу за сучасних умов є дослідження економічного ризику. В економічних структурах розвинутих капіталістичних держав існують спеціальні науково-дослідні підрозділи, що розробляють методику такого аналізу.

Одним із шляхів вирішення завдань економічного аналізу в Україні є вивчення і адекватне запровадження в практику економічного аналізу в Україні набутого досвіду розвинутих країн, у тому числі з організації та методики аналізу кон'юнктури ринку.

3. Мета, завдання та основні категорії економічного аналізу

Мета економічного аналізу – сприяння виконанню планів (кошторисів) підприємств і їх підрозділів, а також інших господарських формувань, розвиток

і удосконалення економічної роботи, підготовка проектів оптимальних управлінських рішень.

Основними завданнями економічного аналізу є:

- Вивчення механізмів дії економічних законів, визначення закономірностей і тенденцій економічних явищ і процесів у конкретних умовах діяльності підприємства;
- Об'єктивна оцінка роботи підприємства і його підрозділів через порівняння результатів з планами (кошторисами);
- Виявлення впливу об'єктивних і суб'єктивних, зовнішніх і внутрішніх факторів на показники, які аналізуються, і вивчення причинних зв'язків;
- Оцінювання внутрішніх і зовнішніх фінансових та операційних ризиків і розробка механізмів з управління ними;
- Пошук наявних резервів підвищення ефективності виробництва;
- Опрацювання конкретних заходів щодо використання виявлених резервів та здійснення контролю за їх виконанням;
- Узагальнення результатів аналізу для прийняття раціональних управлінських рішень.

Комплексне вирішення завдань економічного аналізу сприяє підвищенню ефективності господарювання, досягненню підприємством визначених тактичних та стратегічних цілей.

Кожна дисципліна має справу зі своїми притаманними їй категоріями. Так і наука економічний аналіз оперує наступними основними економічними категоріями: ресурси, фактори, причини, резерви, фінансовий результат, результативний показник, модель, відсоток, дисконт, капітал, зобов'язання, грошовий потік тощо.

Однією з основних категорій економічного аналізу є ресурси, які є важливою умовою матеріального виробництва. Ресурси класифікують за різними ознаками. Так виділяють ресурси матеріальні, інтелектуальні, природні, виробничі, фінансові, трудові тощо.

Рушійною силою розвитку будь-яких процесів, і в тому числі виробничих, є фактори. Фактори визначають характер виробничого процесу та його результати. Вони характеризуються не лише певними величинами, а й дією у певному напрямку. У зв'язку з цим фактори поділяють на позитивні та негативні. Знаючи фактори та напрямки їх дії, можна попередньо визначити резерви виробництва.

Важлива категорія, з якою має справу економічний аналіз – причина. Причина – це умова здійснення окремих явищ, яка більш глибоко, ніж фактор, розкриває зміни рівня ресурсів і їх складу, а також показників роботи. Причини деталізують вплив факторів.

Лекція 7

Кар'єрний розвиток і процес пошуку роботи

План

1. Процес кар'єрного розвитку
2. Кроки та етапи пошуку роботи
3. Кроки самооцінки. Проведення повної самооцінки

Ключові слова: *кар'єрний розвиток, процес пошуку роботи, самооцінка, резюме.*

1. Процес кар'єрного розвитку

Розвиток кар'єри - процес, що включає рух від одного місця кар'єрної діяльності до іншого.

В найбільш загальній і інтегрованій формі цей процес включає чотири основні кроки, кожен з яких має особливі характеристики й діяльність.

Процес розвитку кар'єри

1. САМООЦІНКА:

- Навички і здібності
- Мотивація
- Інтереси
- Цінності
- Темперамент
- Досвід
- Освіта

2. ДОСЛІДЖЕННЯ КАР'ЄРИ:

- Інформація
- Завдання
- Цілі (індивідуальні, організації і суспільства)
- Альтернативи

3. РОЗВИТОК НАВИЧОК для:

- Дослідження поведінки
- Написання резюме і листів
- Визначення перспектив
- Вивчення мережі
- Проведення інформаційних інтерв'ю

4. ЗДІЙСНЕННЯ КРОКІВ ПОШУКУ РОБОТИ:

- Дослідження
- Визначення перспектив
- Організація мережі
- Інформаційні інтерв'ю
- Робочі інтерв'ю

2. Кроки та етапи пошуку роботи

Етап дослідження

1. Визначте мотивуючі навички і здібності
2. Визначтеся з роботою / кар'єрними цілями
3. Досліджуйте людей, організації, співтовариства і робочі місця

Стадія написання

4. Підготуйте резюме і листи для пошуку роботи

Стадія контакту з роботодавцем

5. Проведіть інформаційні і мережеві інтерв'ю
6. Пройдіть співбесіди
7. Домовитися про зарплату й строки зайнятості

Кроки пошуку роботи

Крок 1: Самооцінка

Крок 1.1 Написання Вашого списку гордості

Список досвіду з Вашого минулого, який є позитивним для Вас. Це - речі, якими Ви пишастесь, які змушують Вас почувати себе енергійно, коли Ви згадуєте їх.

Включайте сюди свої найперші спогади. Це може бути будь-що від побудови будинку до малювання картини або керування гонкою.

Має значення тільки те, як Ви відноситесь до цього. Стандарт, для вибору пункті, що будуть використовуватись у цьому списку є Ваша власна гордість за ці події і почуття того, що "Ви зробили це самі!"

Крок 1.2: Особистість

Один з найважливіших факторів у визначенні Вашого щастя й успіху в роботі є розуміння Вашої індивідуальності, що також стосується характеристик або відношення.

Крок 1.3: Цінності

Крок 1.4: Навички

Навичка є вивченою здатністю робити щось добре. Навички - валюта, що використовується робітниками. На ринку праці Ви одержуєте плату в обмін на навички, які Ви пропонуєте й використовуєте в роботі. Люди, які можуть описати себе потенційному роботодавцеві з погляду їхніх навичок, більш імовірно, знайдуть роботу, яку вони хочуть і яка їм подобається.

Крок 1.5: Інтереси

Цей крок допоможе Вам організувати інформацію з попередніх секцій.

Ви довідаєтеся, як пов'язати Вашу професійну особистість з плануванням кар'єри.

Крок 1.6: Знання і стиль навчання

Протягом життя ви отримували інформацію, відвідуючи заняття, працюючи над проектами, читаючи незалежно, подорожуючи й за допомогою інших методів. На даному етапі важливо оцінити те, що ви знаєте і як вам подобається вчитися.

Крок 1.7: Підприємництво як крок вибору кар'єри

Крок 1.8: Об'єднання результатів вашої самооцінки

Крок 2: Процес пошуку роботи

Перша секція Кроку 2 включає наступні області:

1. Короткий огляд тенденцій кар'єри
2. Зміни в організаційних віруваннях
3. Нові альтернативи роботи
4. Професійна діаграма дослідження

Крок 3: Ухвалення рішення

Модель ухвалення рішення може використовуватись для того, щоб зробити багато типів з пов'язаних з кар'єрою рішень. Наприклад, ви можете використовувати модель, щоб визначити:

1. У яку професійну область увійти
2. Чи почати малий бізнес
3. Яку навчальну/освітню програму обрати
4. Чи поміняти роботу
5. Чи змінити вид заняття

Крок 4: Мережі і контакти

Ця секція пошуку роботи допоможе вам:

1. Підготуватися до пошуку роботи
2. Використовувати традиційні методи пошуку роботи
3. Використовуйте творчі методи в пошуках зайнятості
4. Досліджувати роботодавців
5. Мережа: розвивати навички й устанавлювати контакти

Резюме це – систематична оцінка ваших навичок з погляду пошуку роботи. Маркетингові поради, що використовуються для проведення інтерв'ю.

Крок 5: Робота

Ця секція допоможе вам:

- оцінити пропозиції роботи;
- вписатися у вашу нову роль і організацію;
- продовжувати вчитися з на досвіді вашої роботи.

Крок 6: Планування роботи, що буде справою всього життя

Ця секція допоможе вам:

1. Зрозуміти роль майбутнього у ваших поточних зусиллях з планування;
2. Почати діяти на постійній основі, щоб побудувати вашу кар'єру на довгий час.

3. Кроки самооцінки. Проведення повної самооцінки

Самооцінка

Самооцінка може виявити Ваші характеристики, інтереси, цінності й навички.

Це визначить Ваші сильні і слабкі сторони. Пошук відповідності між ними й роботою, що Ви розглядаєте, є найбільш важливим кроком, який Ви можете пройти перш, ніж напишете резюме або почнете пошук роботи.

Розуміння кар'єрних груп

Кар'єрні групи, що використовуються в цьому „допоміжному посібнику” , базуються на дослідженнях і розробках професійного психолога доктора Джона Холланда. У цій моделі є шість професійних типів.

Професійні типи:

1. Реалістичні
2. Допитливі
3. Артистичні
4. Соціальні
5. Ініціативні
6. Традиційні

Реалісти

Реалісти описують себе як: надійні, упевнені в собі, компетентні, стабільні, прямі, чесні, природні, практичні і ощадливі.

Їх робочий стиль: у взаємодіях з іншими вони воліють добиратися до суті, не люблять тривалих переговорів, хочуть знати, що потрібно зробити щоб їх залишили в спокої для виконання роботи і завершення її в першу чергу.

Допитливі мислителі

Мислителів описують себе як: самовизначені, інтелектуальні, цікаві, логічні, пунктуальні, аналітичні, ощадливі, незалежні і раціональні.

Їх робочий стиль: хочуть працювати самі, просять й забезпечують багато деталей перед умовиводом, хочуть знати причини рішень й прагнуть, щоб інформація була представлена логічним і лінійним способом.

Артистичні творці

Творці описують себе як: творчі, емоційні, виразні, наділені уявою, незалежні, ідеалістичні, відкриті, оригінальні, нетрадиційні і терпимі.

Їх робочий стиль: віддають перевагу творчому підходу до рішення проблеми і планування, у великій степені покладаються на інтуїцію і уяву й насолоджуються отриманням свободи у визначенні можливостей рішення проблем.

Соціальні помічники

Помічники описують себе як: корисні, здатні до співпраці, товариські, тактовні, дружні, добрі, щедрі, терплячі і кмітливі.

Їх робочий стиль: віддають перевагу опрацюванню доступної інформації і збору інформації перш, ніж створити план дії, працюють в мережі, щоб зібрати інформацію і прийняти рішення й віддають перевагу командному підходу.

Ініціативні майстри угод

Майстри угод описують себе як: заповзятливі, енергійні, оптимістичні, приємні, екстраверти, популярні, товариські, упевнені у собі й честолюбиві.

Їх робочий стиль: прагнуть керувати командою для досягнення мети, люблять зосереджуватись на повній картині, тоді як інші закінчують частини плану, зручно почувають себе при делегуванні обов'язків.

Звичайні організатори

Організатори описують себе як: ті, що вміють пристосовуватись, практичні, обережні, слухняні, ефективні, акуратні, сумлінні, постійні, бережливі й вміють діяти по плану.

Їх робочий стиль: прагнуть мати ясний і структурований план і слідувати йому, приділяти увагу деталям і отримують задоволення від з'єднання частин плану.

Лекція 8

Підготовка фахівців зі спеціальності Облік і аудит в ХНАМГ

План

1. Навчальний план
2. Навчальна і робоча програми кафедри Обліку і аудиту ХНАМГ
3. Організація контролю якості знань студентів
4. Державна атестація студентів

Ключові слова: *навчальний план, робоча програма, навчальна програма, державна атестація студентів, контроль якості знань, курсова робота, дипломна робота.*

1. Навчальний план

При розробці навчального плану враховано концепцію реформування вищої освіти України, що передбачає перехід до кредитно-модульної системи організації навчання, переорієнтацію процесу навчання з інформаційно-ознайомлювальної форми до індивідуально-диференційованої, направленої на розвиток особистості студента і викладача та покращення якості освіти в цілому.

Навчальний план бакалавра за напрямом 6.030509 „Облік і аудит” розраховано на 4 роки навчання, введено в дію 01.09.2007 р.

За результатами засвоєння студентами знань та вмінь за дисциплінами, що включені до навчального плану, може бути присвоєна кваліфікація:

- бакалавр з обліку і аудиту;
- бакалавр з обліку і аудиту із знанням іноземної мови;
- бакалавр з обліку і аудиту – викладач економіки.

Зведений бюджет часу навчального плану бакалаврів за напрямом 6.030509 „Облік і аудит” складає 199 тижнів, у тому числі

- теоретичне навчання – 137 тижнів;
- екзамени – 21 тиждень;
- практика – 12 тижнів;
- державна атестація – 3 тижня;
- канікули – 26 тижнів.

До навчального плану включено чотири види практик:

- ознайомлювальна – 3 тижня;
- комп’ютерна – 3 тижня;
- технологічна з обліку – 3 тижня;
- комплексний тренінг на підприємстві (12 триместр) – 3 тижня.

Навчальний план підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.030509 „Облік і аудит” включає нормативні і вибіркові навчальні дисципліни, та три цикли:

- цикл гуманітарної підготовки;
- цикл природничо-наукової та загальноекономічної підготовки;
- цикл професійної підготовки.

Структурно-логічну схему навчального процесу підготовки бакалавра з напрямку 6.030509 «Облік і аудит» галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» подано у на рис 5.

Навчальний план підготовки спеціаліста також складається з нормативних навчальних дисциплін та навчальних дисциплін вибіркової компоненти.

Всього до навчального плану включено 15 дисциплін загальним обсягом 36 кредитів.

Загальне навантаження											
Бакалавр											
1 курс			2 курс			3 курс			4 курс		
1 тр.	2 тр.	3 тр.	4 тр.	5 тр.	6 тр.	7 тр.	8 тр.	9 тр.	10 тр.	11 тр.	12 тр.
Університетська освіта 36	Культурологія 144	Психологія та педагогіка 108	Філософія 108	Філософія 108	Міжнародна економіка 180	Інституціональна економіка 108	Маркетинг 180	Філософія господарювання 108	Комп'ютерний аудит 72	Фінанси підприємства 108	Статистика II 108
Фізичне виховання 36	Фізичне виховання 72	Фізичне виховання 36	Фізичне виховання 36	Фізичне виховання 18	Фізичне виховання 18	Національна економіка 180	Фінанси 180	Філософія глобальних проблем сучасності 108	1 С. Бухгалтерія 144	Фінансовий аналіз 108	Система національних рахунків 108
Українська мова 144	Безпека життєдіяльності 144	Методика викладання економіки 108	Психологія діяльності та навчальний менеджмент 72	Економіко-математичне моделювання 90	Економіко-математичне моделювання 90	Паблік релейшнз 108	Економіка праці і соціально-трудові відносини 180	Гроші та кредит 180	Фінансовий облік 1 72	Фінансовий облік 1 108	Фінанси II 108
Іноземна мова 72	Іноземна мова 72	Іноземна мова 36	Іноземна мова 72	Іноземна мова 72	Іноземна мова 72	Соціологія 108	Регіональна економіка 72	Регіональна економіка 108	Бізнес-планування 72	Контроль і ревізія 72	Організація і методика аудиту 72
Історія України 144	Політична економія 72	Правознавство 108	Політологія 108	Мікроекономіка 72	Мікроекономіка 108	Менеджмент 180	Інформаційні системи і технології обліку 108	Економіка праці і соціально-трудові відносини II 180	Міжнародна економіка II 180	Організація і методика економічного аналізу 72	Організація і методика економічного аналізу 108
Культура наукової мови 108	Економічна інформатика 72	Економічна інформатика 108	Макроекономіка 108	Макроекономіка 72	Економічна кібернетика II 180	Бухгалтерський облік 2 108	Маркетинг II 180	Економічний аналіз у галузях виробництва і послуг 72	Облік в зарубіжних країнах 144	Аудит II 72	Фінансовий облік 2 180
Іноземна мова(додатково) 72	Іноземна мова(додатково) 60	Іноземна мова(додатково) 36	Іноземна мова(додатково) 60	Іноземна мова(додатково) 60	Іноземна мова(додатково) 36	Сучасні економічні теорії 108	Гроші та кредит II 180	Основи комерційної діяльності 72	Облікова політика підприємства 108	Управлінський облік 108	Управлінський облік 72
Ділова іноземна мова 72	Ділова іноземна мова 72	Ділова іноземна мова 36	Ділова іноземна мова 72	Ділова іноземна мова 72	Ділова іноземна мова 36	Логістика 108	Ризикологія 108	Інвестування 108	Особливості обліку в міському господарстві 108	Аудит 108	Аудит 108

Рис 5. Структурно-логічна схема навчального плану зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

Математика для економістів 108	Математика для економістів в 144	Місто як соціальна система 108	Соціологія II 108	Статистика 180	Економіка підприємства 108	Економіка підприємства 72	Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці 108	Облік у банках 180	Оподаткування підприємств 144	Ціноутворення у ЖКГ 108	Облік в бюджетних установах 180
Краєзнавство 108		Господарське законодавство 108	Математика для економістів 108	Бухгалтерський облік 108	Бухгалтерський облік 180	Бухгалтерський облік 72	Страховання 108	Технологічна практика 108	Судово-бухгалтерська експертиза 72		Облік операцій в іноземній валюті 144
Історія міжнародних відносин 108		Митне право 108	Культурологія II 108	Соціальна економіка 108	Економіка підприємства II 180	Демографія 108					
Мовна модель сучасного інформаційного простору 108		Політична економія 108	Історія економіки та економічної думки 180		Трансформаційна економіка і політика держави 108	Внутрішньогосподарський контроль 108					
Комунікативні процеси у навчанні 108		Фінансове право 108	Політична економія II 180		Соціально-економічна безпека 108						
Теорія і методика фізичного самовдосконалення 108		Ознайомча практика 108			Комп'ютерна практика 108						
Система технологій і організація технологічного процесу на підприємствах ЖКХ 72											

	Цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
	Цикл природничо-наукових (фундаментальних) дисциплін
	Цикл професійних дисциплін за напрямком із спеціальних видів діяльності
	Цикл дисциплін за вибором студента ОіА

Рис 5. Структурно-логічна схема навчального плану зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит» (продовження)

В першому триместрі вивчається 3 нормативних дисципліни та передбачено можливість вибору серед 6 дисциплін варіативної компоненти. Тривалість першого триместру – 12 тижнів. В другому триместрі, тривалість якого складає 12 тижнів студенти вивчають 3 дисципліни нормативного циклу, та передбачено можливість вибору серед 3 дисциплін варіативної компоненти. Формою семестрового контролю за усіма нормативними дисциплінами є екзамен, а за дисциплінами варіативної компоненти здійснюється підсумковий модульний контроль (ПМК).

У третьому триместрі, тривалість якого 14 тижнів студенти спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” проходять переддипломну практику та виконують дипломну роботу. На переддипломну практику відведено 216 годи (6 кредитів), на виконання дипломної роботи – 648 годин (18 кредитів).

Структурно-логічну схему навчального процесу підготовки бакалавра з спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» на пряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво» подано у на рис 5.

Навчальний план підготовки магістрів за спеціальністю 8.050106 «Облік і аудит» складається з двох блоків (нормативного і вибіркового) дисциплін фахової підготовки магістрів, що поєднують в собі 12 дисциплін. До нормативного блоку включено шість дисциплін (756 годин, 21 кредит). Вибірковий блок також складається з 6 дисциплін (540 годин, 15 кредитів), які обираються студентом.

Навантаження у першому та другому навчальних триместрах рівномірне: кожний з триместрів охоплює вивчення 6 дисциплін; тривалість навчального процесу у кожному триместрі становить 12 тижнів; навчальне навантаження одного тижня не перевищує 18 годин.

За навчальний рік студенти складають шість екзаменів і шість підсумкових модульних контролів.

У третьому триместрі навчальна робота магістрів поєднана з виробничою і науковою складовими організації процесу їхнього навчання: проходженням переддипломної практики на підприємствах України (щодо надбання студентами практичного досвіду) та виконанням дипломної роботи магістрів на цій основі (метою якої є отримання нових результатів, що обов’язково повинні бути науково обґрунтованими). Тривалість переддипломної практики студентів, які навчаються за спеціальністю 8.050106 «Облік і аудит» становить 4 тижня, тривалість підготовки дипломної роботи магістрів – 8 тижнів.

Структурно-логічну схему навчального процесу підготовки магістра зі спеціальності 8.050106 «Облік і аудит» на пряму 0501 «Економіка і підприємництво» подано на рис 6.

Розподіл навчального часу студентів за циклами дисциплін та рівнями підготовки за спеціальністю «Облік і аудит» наведені у таблиці 4.

Таблиця 4 Розподіл навчального часу студента за циклами дисциплін та рівнями підготовки за спеціальністю «Облік і аудит»

Цикл дисциплін	Годин/кредитів
<i>Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»</i>	
1. Нормативні навчальні дисципліни	6732/187
Цикл гуманітарної підготовки	1836/51
Цикл природничо-наукової та загальноекономічної підготовки	3600/100
Цикл професійної підготовки	1296/36
2. Вибіркові навчальні дисципліни	1908/53
Цикл гуманітарної підготовки	324/9
Цикл природничо-наукової та загальноекономічної підготовки	720/20
Цикл професійної підготовки	864/24
<i>Загальний обсяг за освітньо-кваліфікаційним рівнем</i>	<i>8640/240</i>
<i>Освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»</i>	
1. Нормативні навчальні дисципліни	756/21
Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки	756/21
2. Варіативна компонента (за вибором студента)	540/15
<i>Загальний обсяг за освітньо-кваліфікаційним рівнем</i>	<i>1296/36</i>
<i>Освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»</i>	
1. Нормативні навчальні дисципліни	756/21
Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки	756/21
2. Варіативна компонента (за вибором студента)	540/15
<i>Загальний обсяг за освітньо-кваліфікаційним рівнем</i>	<i>1296/36</i>

Загальне навантаження		
СПЕЦІАЛІСТ		
5 курс		
1 триместр	2 триместр	3 триместр
	1.1 Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті 144	Переддипломна практика, виконання дипломної роботи
	1.2 Облік зовнішньо-економічної діяльності 108	
1.3 Організація обліку 144		
1.4 Звітність підприємств 144		
1.5 Фінансовий аналіз 108		
1.6 Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті 108		
2.1 Фінансова діяльність підприємств 108		
	2.2 Податковий облік і звітність 108	
2.3 Організація по податкового контролю 72		
	2.4 Аудит фінансової звітності 72	
	2.5 Податковий аудит 72	
2.6 Корпоративне управління акціонерними товариствами 72		
2.7 Облік цінних паперів 72		
2.8 Біржова діяльність 72		
	2.9 Інтелектуальна власність 72	

	Цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
	Цикл природничо-наукових (фундаментальних) дисциплін
	Цикл професійних дисциплін за спеціалізацією ОіА
	Цикл дисциплін за вибором на ОіА

Рис 6. Структурно-логічна схема навчального плану зі спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»

Загальне навантаження		
МАГІСТР		
5 курс		
1 триместр	2 триместр	3 триместр
1.3 Організація обліку 162	1.1 Менеджмент персоналу 108	Переддипломна практика, виконання дипломної роботи
1.4 Звітність підприємств 162	1.2 Фінансовий менеджмент 108	
2.1 Філософія науки 72	1.5 Стратегічний аналіз 108	
2.3 Педагогіка і психологія вищої освіти 72	1.6 Міжнародний менеджмент 108	
2.7 Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті 144	2.2 Методологія економічних досліджень 72	
2.10 Організація податкового контролю 72	2.4 Інтелектуальна власність 72	
2.11 Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті 72	2.5 Фінансове планування та бюджетне управління підприємства 108	
2.12 Корпоративне управління акціонерними товариствами 72	2.6 Податковий облік і звітність 108	
2.13 Міжнародні стандарти обліку і звітності 72	2.8 Держрегулювання діяльності муніципальних підприємств 72	
2.16 Фінансова діяльність підприємств 72	2.9 Фінансовий контроль і аудит підприємств міського господарства 108	
2.18 Фінансово-господарський контроль 72	2.14 Облік зовнішньо-економічної діяльності 108	
2.19 Біржова діяльність 72	2.15 Аудит фінансової звітності 108	
2.20 Вища освіта України і Болонський процес 36	2.17 Облік цінних паперів 72	

	Цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
	Цикл природничо-наукових (фундаментальних) дисциплін
	Цикл професійних дисциплін за спеціалізацією ОіА
	Цикл дисциплін за вибором на ОіА

Рис 6. Структурно-логічна схема навчального плану зі спеціальності 8.050106 «Облік і аудит»

2. Навчальна і робоча програми кафедри Обліку і аудиту ХНАМГ

Кожна дисципліна, що викладається на кафедрі, забезпечена **навчальною і робочою програмами**. Зміст розроблених робочих програм включає мету та завдання курсу, тематичний план, зміст курсу за темами, плани практичних (семінарських) занять, завдань для самостійної роботи студентів, теми рефератів, критерії оцінок (умови заліків), рекомендовану літературу.

Робочі програми складені у відповідності з вимогами освітньо-професійної програми (ОПП).

З метою забезпечення високого рівня навчально-методичної роботи, повного та глибокого освоєння студентами знань та вмінь, для кожної дисципліни, що викладається, створюється комплекс науково-методичного забезпечення дисциплін.

До комплексу навчально-методичного забезпечення дисциплін входять:

1. Типова програма навчального курсу
2. Робоча навчальна програма дисципліни
3. Конспект лекцій або підручник виданий лектором
4. Програма дисциплін і завдання для контрольних робіт студентам заочної форми навчання
5. Методичні вказівки з виконання лабораторних робіт
6. Методичні вказівки до проведення практичних занять
7. Методичні вказівки до виконання курсового проекту (курсової роботи)
8. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
9. Індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи, тести студентів
10. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять
11. Контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу
12. Екзаменаційні білети
13. Методичні матеріали з питань самостійного опрацювання студентами курсу
14. Перелік тем дипломних проектів.
15. Тематика курсових проектів (робіт)
16. Пакети комплексних контрольних робіт (ККР) з критеріями оцінювання
17. Прикладні комп'ютерні програми, наявні в ІОЦ
18. Рекомендовані сайти Інтернет (з адресами сторінок).
19. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів.

При підготовці до видання інформаційного забезпечення дисциплін викладачами створюється **електронний варіант** конспекту лекцій, підручника, посібника або методичних вказівок, який передається у Центр дистанційного навчання для його введення у корпоративну мережу Академії для загального користування, а також зберігається на кафедрі „Облік і аудит”.

Інформаційне забезпечення підготовки фахівців за спеціальністю “Облік і аудит” всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів складають:

- наявність навчальної літератури у бібліотеці Академії (за програмами дисциплін і заявками кафедр) та постійне поповнення бібліотечного фонду;
- отримання фахових періодичних видань за передплатою;
- підготовка викладачами і видання Сектором оперативної поліграфії навчальних видань для студентів;
- прикладні комп'ютерні програми;
- доступ до Internet тощо.

З метою якісного викладання та ефективності вивчення студентами курсів, робота кафедри „Обліку і аудиту” спрямована на створення комплексів науково-методичного забезпечення дисциплін. Особлива увага приділяється розробці матеріалів, за допомогою яких здійснюється покращення самоосвіти студентів.

Все це дозволяє дотримуватись стандартів та досягати високого сучасного рівня освіти.

По всіх дисциплінах, за якими навчальним планом передбачено проведення практичних і семінарських занять, розроблені плани практичних і семінарських занять. На практичних заняттях передбачене рішення ігрових виробничих ситуацій, задач.

Навчальним планом за напрямом підготовки 6.030509 „Облік і аудит” контрольні роботи не передбачені.

Курсова робота – це самостійне науково-практичне дослідження, яке дає змогу оцінити якість знань студента та його вміння застосувати їх у практичній діяльності.

Основна мета виконання курсової роботи – глибоко й творчо дослідити одне з конкретних питань теорії та практики дисципліни, що вивчається, оволодіти методами наукового дослідження.

У процесі роботи студенти вдосконалюють та розвивають такі навички та вміння:

- самостійно формулювати тему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і систематизацію потрібної наукової інформації;
- аналізувати практичну діяльність різних підприємств;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформляти науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свою точку зору тощо).

Практика студентів є складовою частиною навчального процесу. Практична підготовка студентів здійснюється з метою набуття студентами професійних навичок та вмінь і є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів, передбаченою навчальним планом спеціальності.

Перелік видів практики за напрямом підготовки 6.030509 «Бакалавр»: ознайомлювальна; комп'ютерна; технологічна; комплексний тренінг на підприємстві.

Переддипломна практика проводиться у 3-му триместрі підготовки спеціалістів та магістрів за спеціальністю 7.050106, 8.050106 „Облік і аудит”.

Метою переддипломної практики на рівні „спеціаліст” є:

- збір та систематизація практичних матеріалів для дипломної роботи;
- підбір і вивчення спеціальної і нормативної літератури за обраною темою;
- аналіз господарської діяльності базового підприємства;
- написання чернетки до дипломної роботи.

Предметом практики є функції кожного відділу бухгалтерії, їх зв'язок з усіма економічними службами підприємства, організація бухгалтерського обліку в умовах автоматизації, особливості та техніка проведення обліку господарських операцій, аналіз господарської діяльності, організація контрольно-ревізійної роботи, внутрішнього та зовнішнього аудиту.

В ході переддипломної практики вирішуються завдання:

- ознайомлення з організацією і управлінням виробництвом;
- опанування навичок роботи з організації бухгалтерського і податкового обліку;
- вивчення передового досвіду обліково-аналітичної роботи на основі використання сучасної обчислювальної техніки.

У відповідності з концепцією освітньої діяльності та навчальним планом напряму підготовки 6.030509 „Облік і аудит” та спеціальності 7.050106, 8.050106 „Облік і аудит” значний час призначений на самостійне вивчення дисциплін.

Для організації самостійної роботи студентів викладачі кафедр, що забезпечують підготовку фахівців за напрямом підготовки 6.030509 „Облік і аудит” та спеціальності 7.050106, 8.050106 „Облік і аудит” за кожною дисципліною навчального плану розробили плани самостійної роботи, які містять:

- теми та питання для самостійного вивчення,
- обсяги годин самостійної роботи за кожною темою курсу
- рекомендована література
- форми звітності студента та контролю.

В рамках самостійної роботи активно використовуються прикладні комп'ютерні програми, які є у розпорядженні кафедри «Облік і аудит» та ресурси мережі Інтернет.

3. Організація контролю якості знань студентів

Загальна характеристика організації навчально-виховного процесу буде неповною, якщо не висвітлити систему контролю за його реалізацією, яка охоплює весь період навчання студента. Ключову роль для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу відіграє система контролю знань студентів та її ефективна організація.

З березня 2006 року в ХНАМГ діє „Експериментальне положення про тестовий контроль та рейтингове оцінювання знань, умінь, навичок студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (далі – Положення), яке схвалено президією Науково–методичної ради Академії та затверджено ректором ХНАМГ 17 березня 2006 р.

Згідно з цим Положенням, діагностика якості освіти здійснюється за допомогою критеріально-орієнтованих тестів досягнень, що є складовими модульно-рейтингової системи контролю. Рейтингова система базується на модульній побудові робочих програм дисциплін, передбачає єдність навчальної, виховної, розвиваючої, профілактично-попереджувальної, управлінської функції, системну перевірку та своєчасне висвітлення результатів контролю знань, умінь, навичок студентів.

Об'єктами оцінки успішності навчання є всі види аудиторної і самостійної навчальної роботи студентів.

Діагностика якості навчання включає такі види: атестацію, екзамен, залік, вимірювання залишкових знань, моделювання (математичне і фізичне), анкетування, самоконтроль, круглий стіл, ділові ігри, відгук з місць працевлаштування, рейтинги, банки звітів.

Діагностика рівня засвоювання програмних матеріалів дисциплін підготовки, оволодіння студентами необхідних знань і навичок, що вимагаються освітньо-кваліфікаційними характеристиками, здійснюється у таких формах: поточний, рубіжний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента до виконання конкретної роботи.

Завданнями поточного контролю знань студентів є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатність осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Він здійснюється за трьома напрямками:

➤ систематичність та активність роботи студентів протягом триместру над вивченням програмного матеріалу дисципліни. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрованих у відповідях та виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні проблемних питань, які винесені на семінарські (практичні) заняття; вміння виконувати практичні розрахункові завдання (лабораторні роботи) та інтерпретувати одержані результати; відвідування аудиторних занять, результати експрес-контролю у формі тестів на практичних заняттях, самостійна робота студентів (виконання завдань, призначених для самостійного вивчення і опрацювання, індивідуальних завдань, підготовка рефератів та їх захист тощо), участь у студентських конференціях, гуртках, конкурсах, олімпіадах тощо;

➤ контроль за виконанням модульних завдань. Кожен (розділ, блок) змістовий модуль закінчується поточним тестовим контролем. Результати

поточного контролю використовують для оцінки рівня знань студентів, формування вмінь і навичок;

➤ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Завдання для поточного контролю знань формулюються у вигляді теоретичних питань і практичних завдань, а також у вигляді тестів та ситуаційних задач залежно від специфіки дисципліни і розраховані на оцінку першого рівня засвоєння знань, тобто рівня загального орієнтування у предметі.

Поточний контроль безпосередньо пов'язаний з управлінням процесом засвоєння знань і виконує в ньому функцію зворотного зв'язку. На основі поточного контролю корегується процес навчання, оцінюється ступінь сприймання навчального матеріалу. Поточний контроль проводиться у формі опитування, письмових контрольних робіт, ознайомлення зі звітами з виробничої практики, тощо.

Рубіжний контроль (вибірковий чи суцільний) здійснюється у різних формах (контрольна робота, колоквиум, реферат, рецензування, виконання творчих завдань, вирішення логічних задач, складання тематичних анотованих списків літератури, співбесіда та консультація, організаційно-ділові ігри).

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється у формі підсумкового модульного контролю або екзамену.

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін ґрунтується на проведенні кредитно-модульних контрольних заходів, які включають поточний та підсумковий модульно-тестовий (триместровий, семестровий) контроль.

Об'єктом оцінювання засвоєння знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності.

Оцінювання знань студентів з нормативних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю знань та екзамену в вигляді підсумкового модульно-тестового контролю (екзамену).

Оцінювання знань студентів з дисциплін вибіркової компоненти здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю.

Підсумковий модульний контроль (триместровий) проводиться з метою оцінки результатів навчання за логічно завершеним змістовим модулем. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу (декількох тем дисципліни), умінь публічно чи письмово подати певний матеріал.

Форми проведення поточного і підсумкового контролю та система оцінювання рівня знань та вмінь студентів відображаються у робочій програмі дисципліни.

Триместровий контроль проводиться у формі екзамену (ПМТК), заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою і в терміни, встановлені робочим навчальним планом та графіком навчального процесу студентів.

Екзамен – це форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатності творчо використовувати накопичені знання та уміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо, шляхом виконання екзаменаційних завдань, розробленими викладачами кафедри «Облік і аудит» у вигляді тестових завдань, що передбачається робочою програмою дисципліни.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі оцінювання поточних модулів.

При підсумковому модульному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, їх переклад з іноземної мови; підготовка анотацій публікацій тощо.

Окремою формою підсумкового модульного контролю є курсові роботи, комплексні або наскрізні індивідуальні розрахунково-графічні та інші завдання, рівень виконання яких оцінюється за 100-бальною шкалою, а оцінка включається до залікового кредиту як окремий заліковий модуль, якщо це передбачено робочою програмою дисципліни.

Обов'язковою складовою учбового процесу є практика. Атестація студентів з практики проводиться з урахуванням всіх здобутків студента під час її проходження (відгук керівників практики від ХНАМГ, підприємства, якість оформлення звіту (відповідно стандартам ХНАМГ), своєчасність захисту тощо). Під час захисту звіту в залікову відомість виставляється оцінка за національною шкалою і за шкалою ECTS.

Оцінювання результатів різних форм контролю здійснюється за рейтинговою 100 бальною шкалою, за національною шкалою і за шкалою ECTS.

Основним засобом засвоєння учбового матеріалу з дисциплін, що викладаються кафедрою «Облік і аудит» у вільний від обов'язкових навчальних занять час є самостійна робота студента (СРС). В процесі самостійної роботи студент повинен навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі. СРС – запланована діяльність, що виконується студентом за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Формами самостійної роботи студентів є:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- самостійне вивчення окремих тем, питань за допомогою навчальної літератури, нормативно-правових актів;
- підготовка до занять;
- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи;
- вибір теми, розробка плану та написання доповіді (наукової статті);
- опрацювання і підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;

- вирішення практичних завдань, тестів;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед триместровим (семестровим) іспитом тощо.

Методами контролю за самостійною роботою студентів є:

- опитування на аудиторних заняттях та під час індивідуально-консультативної роботи;
- заслуховування та обговорення доповідей (наукових статей);
- захист рефератів;
- перевірка правильності виконання експрес-контрольних робіт (тестів, вирішення практичних завдань);
- виконання поточних модульно - тестових робіт;
- підсумковий модульно-тестовий контроль (іспит, диференційований залік, залік).

Підсумкова кількість балів, набрана студентами за виконання завдань з самостійної роботи, є однією з складових поточної успішності студентів і при виставленні загальної кількості балів за поточну успішність підсумовується з балами, одержаними за виконання інших видів поточної навчальної роботи.

Основною формою поточного модульного контролю (ПМК) є система тестування, що включає сукупність тестових стандартизованих завдань (тести відкритої і закритої форми), що використовуються як діагностичний матеріал для оцінювання певного рівня навчальних досягнень.

Модульний контроль також може проводитись у формі відповідей на теоретичні питання, розв'язання практичних задач, виробничих ситуацій (кейсів) тощо.

Рейтингова система оцінювання навчальної роботи студента – методика визначення якості його роботи та рівня здобутих протягом навчання вмінь і знань, яка передбачає оцінювання у балах всіх результатів, досягнутих під час поточного, модульного (проміжного) і семестрового (підсумкового) контролю. Рейтинг також надається підсумковим проектам (кваліфікаційним, лабораторним роботам, виробничій практиці і т. ін.) за основу береться приведення до 100 бальної відсоткової системи (максимальна рейтингова оцінка).

Проводиться також контроль залишкових знань з дисциплін, вивчення яких закінчилось. Такий контроль організується через 2-3 місяці після екзаменаційної сесії. Для цього розроблено комплекс контрольних робіт (ККР).

Контроль залишкових знань використовується для перевірки якості засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни після її вивчення. Він здійснюється шляхом проведення ККР. Кількість варіантів забезпечує необхідну самостійність студентів і становить, як правило, 30 одиниць.

Контроль залишкових знань з дисциплін циклу професійної підготовки здійснюється за ККР що містить:

- теоретичну частину з переліком контрольних запитань або тестів;
- практичну частину з ситуаційними завданнями або розрахунковими задачами.

Контроль залишкових знань проводиться викладачами кафедри, деканатом факультету або іншими контролюючими органами по розпорядженню ректорату Академії.

В ХНАМГ, крім вищезазначених, застосовуються також наступні форми контролю якості освітньо-професійної підготовки: дипломні роботи, курсові роботи, звіти з практик, контрольні завдання (роботи), дискусії, диспути, доповіді, колоквиуми, консультації, опитування, обговорення, олімпіади, семінари, реферати, макети, моделі, наукові розробки, тестування.

Діагностика якості навчання проводиться переважно в письмовій формі, і, як виняток, в усній формі з документуванням матеріалів відповідей студентів.

4. Державна атестація студентів

Державна атестація **бакалаврів** з фахового спрямування за напрямом підготовки 6.030509 „Облік і аудит” проводиться Державною екзаменаційною комісією ХНАМГ з даного фаху, затвердженою МОН України, після виконання студентами у повному обсязі навчального плану. Атестація здійснюється на основі аналізу успішності, оцінки якості вирішення випускниками професійних та соціально-професійних завдань з використанням загальнодержавних методів діагностики: державні екзамени з чотирьох нормативних дисциплін циклу професійної підготовки:

- 3.1.1 «Організація і методика економічного аналізу»;
- 3.1.2 «Фінансовий облік 1, 2»;
- 3.1.4 «Аудит»;
- 3.1.6 «Управлінський облік».

Навчальним планом підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.030509 „Облік і аудит” передбачено додаткові екзамени:

- державний екзамен з ділової іноземної мови (при виборі пакету №1);
- комплексний державний екзамен з психолого-педагогічної підготовки (при виборі пакету № 2).

Державний екзамен кваліфікаційного рівня «бакалавр» є одним з етапів навчального процесу в вищих закладах освіти.

Засобом діагностики є тестове завдання закритої форми із запропонованими відповідями, з яких вибираються правильні з множинним вибором (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною). Система базових тестових завдань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності й охоплює всі змістові модулі з комплексу нормативних дисциплін, які визначено в освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з економіки і підприємництва.

Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонентів:

- а) інструкції з їх виконання;
- б) запитальної (змістової) частини;
- в) варіантів відповідей.

Аналітично-розрахункова задача за змістовими модулями моделює умови, з якими може зустрітися випускник у практичній діяльності на первинних посадах, імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення.

Структура задачі:

- 1) характеристика вихідних умов;
- 2) інформаційне забезпечення;
- 3) завдання – прийняти управлінське рішення/або підготувати проект такого рішення і оформити його належним документом (наказом, пояснювальною, довідною запискою тощо).

Кожна задача доповнюється еталонним рішенням (покроковий алгоритм, форми робочих таблиць, основні формули розрахунків, індикативні числові відповіді, зразки форм документів тощо).

Завершальним етапом підготовки **спеціалістів** спеціальності 7.050106 – "Облік і аудит" є виконання дипломної роботи - підсумкової кваліфікаційної роботи, яка дає змогу виявити рівень засвоєння студентом теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраним професійним спрямуванням. За результатами дипломної роботи здійснюється державна атестація.

Виконання дипломної роботи є узагальнюючим процесом, який дає змогу майбутньому спеціалісту з обліку і аудиту поєднати набуті теоретичні знання з практичними навичками та виразити власні наукові переконання. Дипломна робота є результатом вивчення цілого комплексу навчальних дисциплін.

Студент повинен підтвердити рівень загальнотеоретичної і спеціальної підготовки.

Дипломна робота є атестаційною кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої ДЕК вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації «спеціаліста з обліку і аудиту» і видачу диплома.

Основним призначенням виконання дипломної роботи виступає глибоке і творче вивчення конкретного питання (проблеми) теорії та практики обліку і аудиту з елементами поглибленого аналізу, опанування методів наукового дослідження. У процесі виконання дипломної роботи студенти вдосконалюють і розвивають наступні навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір необхідної наукової і практичної інформації;
- аналізувати реальні факти і події, пов'язанні з діяльністю підприємницьких структур (підприємств виробничої, житлово-комунальної побутової, бюджетної та соціальної сфери) всіх форм власності;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформляти науково – довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свою точку зору тощо).

Дипломна роботи складається з трьох частин.

Перша частина має описово-аудиторський характер та розкриває інформацію щодо:

- специфічних рис підприємства, що є базовим для виконання дипломної роботи;

- його облікової політики;

- основних фінансових показників діяльності.

- Друга частина роботи має нормативно-обліковий характер та висвітлює наступні питання:

- нормативна база обліку предмета дослідження;

- методичні основи обліку предмета дослідження;

- документування операцій з обліку предмета дослідження (від первинних документів до відображення у звітності);

- облікові рішення на базовому підприємстві щодо предмета дослідження;

- додаткові питання за вибором студента.

Зміст і структура третьої частини може відрізнятися залежно від теми і об'єкта дослідження дипломної роботи.

Матеріал для роботи студенти збирають під час переддипломної практики.

Оцінка дипломної роботи, що визначається ДЕК, здійснюється за чотирибальною шкалою. У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників якості дипломної роботи:

Змістовні аспекти роботи:

- актуальність обраної теми;

- відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;

- широта й адекватність методологічного та діагностичного апарату;

- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем ;

- ступінь самостійності виконання роботи;

- розвиненість мови викладання роботи та її загальне оформлення.

Якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати роботи;

- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;

- загальний рівень підготовки студента;

- володіння культурою презентації.

Завершальним етапом підготовки **магістрів** 8.050106 «Облік і аудит» є виконання дипломної роботи (далі, магістерська робота). Самостійна письмова магістерська робота, що виконується студентом, є складовою державної атестації, підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраним професійним спрямуванням.

Магістерська робота є атестаційною кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої ДЕК вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації і видачу диплома магістра.

Основними завданнями магістерської роботи є:

- вивчення (або поглиблення) та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку дослідження;
- проведення всебічної діагностики ситуації із застосуванням сучасного інструментарію;
- розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- обґрунтування запропонованих рішень з використанням ситуаційного аналізу;
- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх особистим захистом.

Метою виконання магістерської роботи є вирішення та розробка конкретного професійного завдання, що ґрунтується на опануванні теоретичного матеріалу і методів самостійного дослідження, послідовного викладання, практичного застосування теоретичних знань щодо вдосконалення обліку, аналізу та проведення аудиту на підприємстві.

У процесі виконання магістерської роботи студент, у відповідності до кваліфікаційних вимог, повинен проявити:

- знання загальнотеоретичних, загальноекономічних і професійно-орієнтованих дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання обліку і аудиту;
- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію у відповідності до цілей дослідження;
- вміння формулювати висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення обліку і проведення аудиту за окремими напрямками діяльності реального об'єкта дослідження;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі.

Магістерська робота має бути науковою роботою. Це означає, що вона повинна генерувати нову чи відносно нову інформацію. Елементами такої інформації можуть вважатися: поглиблений аналіз та визначення шляхів вирішення проблемної ситуації; пропозиції у вигляді проекту рішення проблеми; обґрунтування рекомендацій по зміні законодавства, вдосконаленню роботи відповідних органів чи структур; план дій чи заходів; система інформаційного забезпечення; навчально-методичні матеріали чи розробки; рекомендації щодо тлумачення, правильного застосування чи поглибленого розуміння нових термінів чи понять і т.п.

Захист дипломних робіт відбувається перед ДЕК. Кандидатура Голови ДЕК узгоджується з Департаментом вищої освіти Міністерства освіти і науки України, а члени ДЕК затверджуються наказом ректора Академії.

GLOSSARY
ACCOUNTING TERMS (БУХГАЛТЕРСЬКІ ТЕРМІНИ)

№	Термін (Term)	Визначення терміну (Definition)	Переклад (Translation)
1	Accelerated Depreciation	Method that records greater depreciation than straight-line depreciation in the early years and less depreciation than straight-line in the later years of an asset's holding period	Прискорена амортизація
2	Account	an individual written record for specific assets, liabilities, owners' equity, revenues, and expenses	Рахунок
3	Accountant	person skilled in the recording and reporting of financial transactions	Бухгалтер
4	Accounting	the process of systematically collecting, analyzing, and reporting financial information	Бухгалтерський облік
5	Accounting cycle	the sequence of accepted procedures that accountants must follow over a specific period of time	Бухгалтерський цикл
6	Accounting principles	the standards, rules, guidelines, and industry-specific requirements for financial reporting	Бухгалтерські принципи
7	Accounting software package	a set of computer programs designed for solving various problems of accounting	Програмне забезпечення бухгалтера
8	Accounts payable	short-term obligations that arise as a result of making credit purchases	Кредиторська заборгованість
9	Accounts receivable	Amounts that are owed to a firm by its customers	Дебіторська заборгованість
10	Accrual	the principle in accounting that means that a firm charges off expenses only in the accounting period (usually the calendar year) and not necessarily in the period in which the actual cash payment was made	Принцип нарахування
11	Accumulated Depreciation	Total depreciation pertaining to an asset or group of assets from the time the assets were placed in services until the date of the financial statement or tax return. This total is the contra account to the related asset account	Знос
12	Amortization	gradual and periodic reduction of any amount, such as the periodic write down of a bond premium, the cost of an intangible asset or periodic payment of mortgages or other debt	Амортизація нематеріальних активів
13	Annuity	Series of payments, usually payable at specified time intervals	Ануїтет
14	Assets	an economic resource that is expected to be of benefit in the future. Probable future economic benefits obtained as a result of past transactions or events. Anything of value to which the firm has a legal claim. Any owned tangible or intangible object having economic value useful to the owner	Активи
15	Auditing	checking the accuracy of records	Аудит
16	Audit	an accountant's examination of a company's financial records to determine if it used proper procedures to prepare its financial reports	Аудиторська перевірка

17	Audit Documentation	The written record of the basis for the Auditor's conclusions that provides the support for the auditor's representations, whether those representations are contained in the auditor's report or otherwise	Документи аудиторської перевірки
18	Audit Engagement	Agreement between a CPA firm and its client to perform an audit	Зобов'язання перевірки
19	Audit Risk	The risk that the auditor may unknowingly fail to modify appropriately his or her opinion on financial statements that are materially misstated	Аудиторські ризики
20	Auditor	Person who audits financial accounts and records kept by others	Аудитор
21	Auditors' Report	Written communication issued by an independent certified public accountant (CPA) describing the character of his or her work and the degree of responsibility taken. An auditors' report includes a statement that the audit was conducted in accordance with generally accepted auditing standards (GAAS), which require that the auditor plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free of material misstatement, as well as a statement that the auditor believes the audit provides a reasonable basis for his or her opinion	Аудиторський звіт
22	Bad debt	all or portion of an account, loan, or note receivable considered to be uncollectible	Безнадійна дебіторська заборгованість
23	Balance	Sum of debit entries minus the sum of credit entries in an account. If positive, the difference is called a debit balance; if negative, a credit balance	Баланс рахунку
24	Balance sheet (statement of financial position)	a summary of a firm's assets, liabilities, and owners' equity accounts at a particular time, showing the various money amounts that enter into accounting equation	Баланс (форма)
25	Bankruptcy	Legal process, governed by federal statute, whereby the debts of an insolvent person are liquidated after being satisfied to the greatest extent possible by the debtor's assets. During bankruptcy, the debtor's assets are held and managed by a court appointed trustee	Банкрутство
26	Basic accounting equation	a mathematical statement of the balance between what a firm owns, what it owes, and what its owners' equity is	Основне бухгалтерське рівняння
27	Board of directors (audit committee)	individuals responsible for overseeing the affairs of an entity, including the election of its officers. The board of a corporation that issues stock is elected by stockholders	Рада директорів
28	Book value	amount, net or contra account balances, that an asset or liability shows on the balance sheet of a company. Also known as carrying value	Балансова вартість

29	Bookkeeping	the accurate day-to-day recording of all the financial transactions that occur in an organization; the initial step in the accounting process	Первинний облік
30	Boot	The no technical term used by some to describe any cash or other property that is received in exchange of property that would be otherwise non taxable	Обмін
31	Capital stock	the original investment of the stockholder-owners	Капітал
32	Cash	a current asset account which includes currency, coins, checking accounts, and undeposited checks received from customers	Грошові кошти
33	Cash basis	method of bookkeeping by which revenues and expenditures are recorded when they are received and paid	Касовий метод
34	Cash equivalents	short-term (generally less than three months), highly liquid investments that are convertible to known amounts of cash	Еквіваленти грошових коштів
35	Cash flows	net of cash receipts and cash disbursements relating to a particular activity during a specified accounting period	Грошові потоки
36	Casualty Loss	Any loss of an asset due to fire storm act of nature causing asset damage from unexpected or accidental force. Generally it is deductible regardless of whether it is business or personal	Надзвичайні витрати
37	Certified public accountant	an accountant who has fulfilled the legal requirements of his or her state of knowledge in accounting theory, practice, auditing, and law and who is licensed to sign financial reports	Сертифікований аудитор
38	Collateral	asset provided to a creditor as security for a loan	Гарантія
39	Consistency	accounting postulate which stipulates that, except as otherwise noted in the financial statement, the same accounting policies and procedures have been followed from period to period by an organization in the preparation and presentation of its financial statements	Принцип послідовності
40	Credit	in bookkeeping, any transaction that decreases assets or increases liabilities or owner's equity; always entered in the right column	Кредит
41	Current assets	cash and other assets that can be quickly converted into cash or that will be used in one year or less	Оборотні активи
42	Current liability	debts that will be repaid in one year or less	Короткострокова заборгованість
43	Current value	(1) value of an asset at the present time as compared with the asset's historical cost. (2) In finance, the amount determined by discounting the future revenue stream of an asset using compound interest principles	Поточна вартість
44	Debit	in bookkeeping, any transaction that increases assets or decreases liabilities or owner's equity; always entered in the left column	Дебет

45	Depreciation	is the reduction in the value of an asset due to usage, passage of time, wear and tear, technological outdateding or obsolescence, depletion or other such factors	Амортизація основних засобів
46	Direct expenses (costs)	expenses which can be directly associated with the cost of producing a particular article or service	Прямі затрати
47	Discount	reduction from the full amount of a price or debt	Дисконт
48	Double-entry bookkeeping	a system in which each financial transaction is recorded as two separate accounting entries to maintain the balance shown in the accounting equation	Подвійна бухгалтерія
49	Efficiency	maximum output of a good from minimum resources used in production	Ефективність
50	Equity	Residual interest in the assets of an entity that remains after deducting its liabilities. Also, the amount of a business' total assets less total liabilities. Also, the third section of a balance sheet, the other two being assets and liabilities	Капітал
51	Equity Securities	Capital stock and other securities that represent ownership shares, or the legal rights to purchase or acquire capital stock	Цінні папери
52	Expenses	the costs incurred in the generation of revenue	Затрати
53	Factoring	selling a receivable at a discounted value to a third party for cash	Факторинг
54	Fair market value	price at which property would change hands between a buyer and a seller without any compulsion to buy or sell, and both having reasonable knowledge of the relevant facts	Справедлива ринкова вартість
55	Financial accounting	a "scorekeeping" process that is meant to keep several interested groups (inside and outside the firm) informed of the financial condition of the firm	Фінансовий облік
56	First in, First out (FIFO)	Accounting method of valuing inventory under which the costs of the first goods acquired are the first costs charged to expense. Commonly known as FIFO	Метод ФІФО
57	Fixed assets	assets that will be held or used for a period longer than one year	Необоротні активи
58	Gain	excess of revenues received over costs relating to a specific transaction	Приріст
59	General journal	a book of original entry in which typical transactions are recorded in order of their occurrence	Головний журнал
60	General ledger	the book in which all the accounts of a business using double-entry bookkeeping are contained	Головна книга
61	Gross profit	the difference between net sales and cost of goods sold	Валовий прибуток
62	Guaranty	legal arrangement involving a promise by one person to perform the obligations of a second person to a third person, in the event the second person fails to perform	Гарантія

63	Improvement	expenditure directed to a particular asset to improve its performance or useful life	Ремонт
64	Intangible assets	assets that do not exist physically but that have a value based on legal rights or advantages that they confer on a firm	Нематеріальні активи
65	Inventory	tangible property held for sale, or materials used in a production process to make a product	Запаси
66	Investment	expenditure used to purchase goods or services that could produce a return to the investor	Інвестиції
67	Last in, First out (LIFO)	Accounting method of valuing inventory under which the costs of the last goods acquired are the first costs charged to expense. Commonly known as LIFO	Метод ЛІФО
68	Liabilities	are borrowed funds (debt) and delayed payments (such as payables and accruals) of a business	Заборгованість
69	Liquidity	The ease with which an asset can be converted into cash	Ліквідність
70	Liquid assets	cash, cash equivalents, and marketable securities	Ліквідні активи
71	Liquidation	winding up an activity by distributing its assets to the appropriate parties and settling its debts	Ліквідація
72	Long-term liabilities	debts that need not be repaid for at least one year	Довгострокова заборгованість
73	Managerial accounting	serves the firm's managers by calling attention to problems and aiding them in planning, decision making, and controlling the firm's operations	Управлінський облік
74	Net assets	excess of the value of securities owned, cash, receivables, and other assets over the liabilities of the company	Чисті активи
75	Net Income	Excess or deficit of total revenues and gains compared with total expenses and losses for an accounting period	Чистий дохід
76	Obligations	any amount which may require payment by an entity at a future time	Зобов'язання
77	Option	right to buy or sell something at a specified price during a specified time period	Опціон
78	Overhead (indirect, operating) expenses (costs)	expenses incurred in manufacture though not directly identified with any particular item produced	Непрямі затрати
79	Owners' equity	The difference between a firm's assets and its liabilities; what would be left over for the firm's owners if its assets were used to pay off its liabilities	Капітал
80	Posting	The process of transferring journal entries to the general ledger	Трансформація
81	Productivity	The average level of output per unit of time per worker	Продуктивність
82	Product cost accounting	an accounting system that allocates costs to the various products made by a firm	Облік затрат

83	Profit (net income, earnings)	The difference between total revenues and total expenses	Прибуток
84	Profitability	The possibility and ability of a firm to produce a profit	Прибутковість
85	Profit equation	profits equal revenue minus expenses	Рівняння прибутку
86	Responsibility accounting	an accounting system for classifying costs or charging them to certain responsibility centers so as to allow the performance of such centers (and their managers) to be evaluated	Облік за центрами відповідальності
87	Retained earnings (surplus)	The amount that the firm has plowed back from profits over the years but has not paid out in dividends	Неоплачений капітал
88	Return on sales (net profit margin)	a form of profitability ratio calculated as net income divided by net sales	Маржинальний чистий прибуток
89	Revenues	Are the funds received by a business, mainly from the sales of goods and services	Дохід
90	Salary	The compensation usually associated with executives, managers, professionals, office employees, etc. whose pay is stated on an annual or on a monthly basis	Заробітна плата
91	Sales forecast	a prediction of what sales will be over a certain period of time	Прогноз продаж
92	Security	any kind of transferable certificate of ownership including equity securities and debt securities	Облігації
93	Settlement method	method of accounting for securities whereby transactions are recorded on the date the securities settle by the delivery or receipt of securities and the receipt or payment of cash	Метод першої події
94	Straight-Line Depreciation	Accounting method that reflects an equal amount of wear and tear during each period of an asset's useful life	Прямолінійна амортизація
95	Tangible assets	include land and buildings, plant and machinery, investments, debtors and cash	Матеріальні активи
96	Tax	Charge levied by a governmental unit on income, consumption, wealth, or other basis	Податок
97	Transaction	a financially significant event that either increases or decreases the value of an account	Операція
98	Trial balance	a summary of the balances of all general ledger accounts at the end of the accounting period	Пробний баланс
99	Withholding	Amount withheld or deducted from employee salaries by the employer and paid by the employer, for the employee, to the proper authority	Утримання з заробітної плати
100	Working capital	excess of current assets over current liabilities	Робочий капітал

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність” від 16.07.99 № 996.
2. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.93 № 3125-ХІІ.
3. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97 № 283/97-ВР.
4. Закон України “Про систему оподаткування” від 18.02.97 № 77/97.
5. Белуха Н. Т. Аудит: Учебник. — К.: Знання, 2000.
6. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навч.-практ. посіб. / За ред. С. Ф. Голова. — Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2000.
7. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — 3-тє вид., перероб. і доп. — Житомир: ЖІТІ, 2001.
8. Васюта-Беркут О. І, Шепітько Г. Ф., Ромашевська Н. О. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / За заг. ред. В. Б. Захожая. — К.: МАУП, 2001.
9. Вербицкая Л. В. Теория бухгалтерского учета. — К.: МАУП, 2000.
10. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. — К.: Лібра, 2001.
11. Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине (с использованием национальных стандартов): Учеб. пособие для вузов. — 5-е изд. — К.: А.С.К., 2001.
12. Казанова М. Професія «Бухгалтер». — Х.: Фактор, 2008. — 192 с.
13. Кужельний М. В., Ліник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К.: Вид-во КНЕУ, 2001.
14. Кузьминський А. М., Кузьминський Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку. — К.: Все про бухгалтерський облік, 1999.
15. Лень В. С., Нехай В. А. Облік і аудит. Вступ до фаху: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 256 с.
16. Лучко М. Р., Остап'юк М. Я. Історія обліку: Світ та Україна, погляд крізь роки. — Тернопіль: Зорепад, 1998.
17. Пархоменко В. М., Баранцев П. П. Реформування бухгалтерського обліку в Україні. — Луганськ, 2000.
18. Собко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000.
19. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ, 1996.
20. Соколов Я. В. Очерки по истории бухгалтерского учета. — М.: Финансы и статистика, 1991.
21. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. — 5-тє вид. — К.: А. С. К., 2000.

22. Financial management: concepts and applications/ Ramesh K. S. Rao. – 3rd ed. – Cincinnati, Ohio – South-Western College Publishing, 1995
23. Principles of taxation for business and investment planning/ Jones, Sally M. – The McGraw-Hill Companies, USA, 1998
24. Understanding financial statements/ Lyn M. Fraser, Aileen Ormiston. – 5th ed. – Upper Saddle River, New Jersey – Prentice-Hall, 1998
25. International educational standards for professional accountants (available from <http://www.ifac.org>)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Конспект лекцій з дисципліни „Введення у спеціальність” для студентів
1 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030509 – "Облік і аудит"
(англійською мовою)

Автори: Тетяна Валеріївна Момот,
Галина Миколаївна Бреславська

Редактор М.З.Аляб'єв

Комп'ютерна верстка: Н.М. Колісник

План 2009, поз 153Л

Підп. до друку 19.11.09	Формат 60x 84 1/16	Папір офісний
Друк на ризографі.	Умовн.-друк. арк. 8,0	Обл.-вид. арк. 8,5
Зам.№	Тираж 50 прим	

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ.
61002, Харків, вул. Революції, 12